R2 - 1307
1869

MLUVNICA JAZYKA UHERSKÉHO

PRE

SLOVENSKÚ MLADEŽ

SOSTAVENA PODLA METHODY OLLENDORFFA

SKRZE

JOSEFA RÉPÁSZKY,
farára hanišťanského.

NAKLADOM SPISOVATEĽA.

F 21331

Vyřízeno z knižnice kraj. sídla v Košicích dňa 5/6. 1935

MLUVŇICA JAZÝKA UHERSKÉHO

PRE

SLOVENSKÚ MLADEŽ

SOSTAVENA PODLA METHODY OLLENDORFFA

SKRZE

JOSEFA RÉPÁSZKY,
farára haniščanského.

NAKLADOM SPISOVATEĽA.

V KOŠICOCH,
U KARLA WERFERA AKAD. KŇIHTLAČARE.
1869.

Rr g
809.451.1-5
jazyk. maď.
gramatika
tl. kró.

KRAJSKÁ KNIŽNICA - KOŠICE
Prír. č. 12239/965
Cena Kčs 70.—
Sign. R2-1307
Odb. zn.
494.511-5 A 70 854
937

K

Rev. 77

Predmluva.

Dva pričiny me ku vyďaňiu tejto kňižečky pohnuli. Ponajprv: zákon ten krajiny nášej, zajisťe velmi užitečny a spasitelny, ktory žada, žeby v každej škole obecnej, krem jazyka maťerinského ešťe i uhersky sa vynaučoval. Po druhe: žádosť ľudu na násej okolici bývajícího, ktory vňitrne o tom predšvečeny je: že znaňie jazyka uherského v každodennych jeho pracach a obchodoch, mu je ňe ľem velmi prospešne, ale i ňeomilňe potrebne, a protož s radosťu, dava ditky svojo v uherskym jazyku čvičiť. Do teraz ale zajisťe obtižno bolo sa totu krásnu reč naučiť, ponevač nebolo kňižečky, na školu obecnu sporadanej.

Cieľ mojej kňižky je ten: učiť sa žadajícího do uherskej reči lähčejšim spôsobom, skrze mnozstvi prikladov, vprovadiť. To už na calym šveťe poznano jest: že jazyk, ľem takym spôsobom može sa naučiť. Darebne sú všecke pravidla, ked oňy skrze priklady dostatečne ňebudu vyšvetlene. Vedla tej methody ale, na ktorej tota kňižečka sbudovana je, už za jeden rok radostny pokrok može sa učiňiť.

Najprv ňech sa naučia slova, ktore pred každym čvičeňim stoja, potom čvičeňie uherske na hlas sa čita, každa sada na slovenske sa obraci, zo slovenského z novu na uherske, a žeby ňebolo zabudnute, može sa aj na pamäť naučiť. Za uherskym čvičeňim sem a tam následuju slovenske sady, tote sa maju pisemňe na uherske obraciť. Všecke te čvičeňia sú s vekšima litermi tlačene.

Pravidla sú s menšima litermi, na kratko, svetle, zretedlňe dáne. Z tych prvširaz ľem hlávne tvary (Formen, alakok) ňech sa dobre zapametaju. Když už školňici k ňim lepši privikli, lähko im

MESTSKÁ ČSČ KNIHOVNA

buďe cale pravidla dokonalejšej sa učiť. V samych tvarach tote premenky, na ktorych obvzlaštna vaha leži sú najviac s hrubšima litermi tlačene, žeby i stym lepšej pred očima stali.

Co sa slovensku reč kňižečky tejto dotiče: ponevač mi ohläd na to trebalo mať, žeby ňe lem na okolici nášej, ale i v oddalenšich stolicach sa užívať mohla, žeby som tehda tu i tam rozumeny byť mohol, prinuteny som bol zvyk reči slovenskej stredny potrebovať.

Už teda oddavam, do ruk cteného obecenstvi kňižečku totu, pri ktorej ňijaky hmotny zysk ňehledam, lem jediňe to žadam, žeby tym, ktore ju užívať budu, prospešna bola.

Dáno v Haniske (pri Košicoch) dňa 20-ho Septembra 1869.

Josef Répászky,
farar hanisčansky.

ÚVOD.

1. Uhersky jazyk ma 39 hlasov (hang) aneb litery (betü), totižto: a, á, b, c, (cz) cs, d, ds, e, é, f, g, gy, h, i, í, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz, t, ty, u, ú, ü, ű, v, z, zs.

2. Rozdil medzi samohláskami.
   1. kratke: a, e, i, o. ö, u, ü = rövidek.
   2. dluhe: á, é, í, ó, ő, ú, ű = hosszak, ékezettek.
   3. hrube: a, á, o, ó, u, ú = vastagok, alhangúak.
   4. ťenke: e, ö, ő, ü, ű, = véknyak, magashangúak.
   5. ostre: é, i, í = élesek.

* Ten rozdil dobre treba zapametat, ponevač na ňym spočivaju hlávne základy zvuku (hangzat) reči uherskej. Totižto: k hrubo-hlásnemu slovu lem hrubo-hlásny prípon, a k ťenko-hlásnemu lem ťenko-hlásny prípon može sa priložit. Na priklad: atya, atyá**nak**, atyá**tól**, atyá**kat**; szem, szem**nek**, szem**et**, szem**től**, szem**ek**, szem**eket.**

3. Rozdil medzi spoluhláskami, z ohledu pisma.
   1. Jednoduche (egyszerüek) b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z.
   2. Složene (összetettek) cs, cz, ds, gy, ly, ny, sz, ty, zs.

4. Rozdil medzi spoluhláskami z ohledu vyslovy.
   1. hrdlne (torokbetük) = k, g, h.
   2. podňebne (mennybetük) = j.
   3. jazične (nyelvbetük) = l, ly, n, ny, r, s.
   4. zubne (fogbetük) = c, cs, d, ds, gy, sz, t, ty, z, zs.
   5. pyskne (ajakbetük) = p, b, v, m, f.

5. Vyslova samohlásek.

a, jak v slovenskym: bl**a**ho, str**a**ch, k. pr. alma, jablko; fa, strom.

á, jak predešle, ľem že dlúžši, k. pr. áldás, požehnaňie; szállás, byvaňie, hospoda.

e, jak slovenske, k. pr. kedv, vôľa; szeg, klinec.

é, ostro a dlúžši, k. pr. él, žije; kép, obraz.

i, jak slovenske, k. pr. ima, modlitba.

í, ostro a dlúžši, k. pr. kín, trapeňie.

o, jak slovenske, k. pr. ok, pričina.

ó, jak predešle, ľem že dlúžši, k. pr. ló, kôň.

ö, je v slovenskej reči celkom ňeznámy hlas, stoji medzi **e** a **o**, jak v tych ňemeckych slovoch, Örter, Wörter, k. pr. ördög, čert, diabol.

ő, je dlužše, jak v tych ňemeckych slovoch, Möhre, Röhre, k. pr. kő, kameň.

u, jak slovenské, k. pr. udvar, dvor.

ú, je dlužše, k. pr. úr, pan.

ü, jak ňemecke ü v Sünde, plündern, k. pr. fül, ucho, ül, šedi.

ű, je dlužše, jak ňemecke ű vo fühlen, k. pr. fű, trava; tű, ihla.

Časte cvičeňie vo vyslove samohlásek ö, ő, ü, ű, slovákom je preto velmy potrebne, ponevač oňi v jejich materinskej reči ňeprichádzaju. Časte opakovaňie nasledujicich slov služit bude k tomu:

öl (šaha), köböl (styry korce); öröm (radost); köröm (nohec); örül (raduje sa); őrül (blázni sa); öröl (mele); ürül (vypráznuje sa); üröm (pelinek); üdvözöl (pozdravuje); üdvözül (spaseni byva); könyörög (oroduje); püspök (byskup); gyönyörű (krásny).

6. Vyslova spoluhlásek.

Vyslova spoluhlásek v uherskej reči je velmi lähka, ponevač jak sa pišu, tak sa i vyslovujú. Jednoduche litery sa vlaštňe tak vyslovujú, jak slovenske. Složene ale z dvoch literoch potrebujú malého vysvetleňia strany jejich vyslovy, a sice:

cs, jak slovenske č, k. pr. csal, klame; kulcs, kľuč.
cz, v novejšich časoch už i jednoduche **c** pisané, jak slovenske **c**, k. pr. aczél, lebo; acél, oceľ; czomb-comb, stehno.
ds, jak slovenske dž, v tym slove: džindžava (vodna želina), k. pr. dsida, pika, kopia.
gy, jak slovenske ď, k. pr. gyermek, dieťe.
ly, jak ľ, k. pr. hely, mesto; folyó, potok.
ny, jak ň, k. pr. nyár, leto; nyelv, jazyk, reč.
s, jak š, k. pr. sas, orel; seb, rana.
sz, jak s, k. pr. szalma, slama.
ty, jak ť, k. pr. atya, otec.
zs, jak ž, k. pr. zsák, vrece, mech.

7. Častky reči:

1. Meno hlavne (főnév): k. prikl. Isten, András, ember, virág.
2. Meno prídavne (melléknév): jó, boldog, szép, nagy, piros.
3. Zámeno (névmás): ki, mely, valaki, az, ez, amaz; ku temu še pričituje aj člen, aneb predslovko (névelő, articulus): a, az.
4. Číslovo, aneb početne meno (számnév): egy, kettő, egyszer, kétszer, első, második stb.
5. Časoslovo (ige, verbum): adok, irtam, fogok tanulni, néz stb.
6. Prislovo (igehatárzó, adverbium): sebesen, szépen, magasan stb.

7. Záloška (névutó, postpositio): alatt, fölött, mellett, miatt stb.
8. Spojka (kötszó, conjunctio): és, is, meg, vagy, hogy stb.
9. Vykrikňik (fölkiáltó, interjectio): óh, ah, jaj, ejnye stb.
10. Pripojka, aneb prípon (rag, suffixum): atyá-**é**, anyá-**tól**, kert-**em**, ház-**ban**, jár-**ok**, olvas-**tam**, ad-**nék**, néz-**ni** stb.

* Všecke te deset častky reči na kelo možno muša byt aj ze slovenskeho skrze učitele školnikom dobre vyšvetlene.

Čvičeňie. — Gyakorlat.

1.

Isten, az Isten,	Boh.	jó, dobry, dobrá, dobre.
Az atya, apa,	otec.	nagy, veliky, a, e.
Az anya,	matka.	szép, pekny, krasny, a, e.
A szülő,	rodič.	rosz, ňedobry, zly, a, e.
A világ,	švet, švetlost.	és, aj, — egy, jeden.

Naznamka. 1. Predslovko, aneb član **a**, **az** stoji običajňe pred hlávnym, aneb prídavnym menom, a zastava vždy ňepremenitedlne. Pred menama, ktere so samohlasku počinaju, stoji **az**, k. pr. az anya, az atya. Pred menama, ktere so spoluhlásku počinaju, stoji **a**, k. pr. a szülő, a világ.

2. Član ma tu vlastnosť, že mena — pred ktoryma stoji z osobytnuje (meghatározza), k. pr. „az ember nem képes azt elviselni“ = človek (isti človek) ňemože to znašať. V tejto ale sade: „ember nem képes azt elviselni“ = človek, (kterykolvek) človek ňemože to znašať.

8. Član v uherskej reči ňeznači ňijake pokoleňie, ňebo hlávne a prídavne mena reči tej ňemaju žádneho pokoleňia.

A jó Isten. A jó atya. A jó anya. A szép világ. A rosz világ. A jó szülő. A jó és nagy Isten. Az atya nagy. Az anya szép. Az Isten jó. A világ nagy és szép. Jó az atya és szép az anya. Egy atya, egy anya, egy az Isten.

2.

A fivér,	brat.
A nővér,	šestra.
A testvér,	brat, aneb šestra.
A kert,	záhrada.
A ház,	dom.

kis, maly, maličky, a, e.
kicsiny, maly, maličky, a, e; kicsiny vždy lem za menom stoji.
kedves, mily, a, e.
édes, sladky; édes—kedves, premily.
csak, lem; **igen**, bars, velmy, hej; **nem**, ňe; **is**, tiež.

A jó és kis fivér. A jó és kis nővér. Az édes-kedves testvér. A ház kicsiny. A kert nagy és szép. A nagy Isten igen jó. A kis ház igen kedves. Csak a kis nővér kedves és jó. Az édes anya kedves. Az édes apa nagy. Édes-kedves kis fivér. A kis kert nem rosz. Egy kis ház is jó. A nagy világ igen rosz. A nagy nővér is kedves. A jó nem rosz és a rosz nem jó. A nagy kert nem kicsiny és a kis ház nem nagy.

3.

fiú,	chlapec,
gyermek,	dieťe.
madár,	ptáček.
ember,	človek.
toll,	pírko.
méz,	mäd.
mész,	vapno.

pajkos, akaratos, rozpustly, svévolny.
beteg, hory, ňemocny.
jámbor, tichy, bohabojny.
fejér, fehér, biely.
sárga, žolty.
zöld, želeny.
fa, strom, drevo.
száraz, suchy.
de, ale.

Csak a jó gyermek szép. Csak a jámbor ember jó és kedves. A pajkos fiú nem jó. Az édes anya beteg. A kis madár. A madár kicsiny. A toll fehér, a mész is fehér; de a

méz sárga. Jó az édes méz; de nem édes a fehér mész. Zöld fa. A beteg gyermek jámbor. A szép kis fivér igen akaratos. A pajkos fiú nem jó. Néha (ňekedi) a nagy ember is akaratos; de az akaratos ember nem jó és nem jámbor. A sárga kis madár is igen kedves. A szép kis ház igen fehér. A nagy fa zöld.

Boh dobry, svet zly. Zly človek ňe je mily, ale dobry a bohabojny chlapec je mily. Otec bars dobry, a matka velmy ňemocna. Ľem dobre dieťe je mile. Velky brat a pekna šestra. Želeny maly strom. Suche drevo je ňe želene, ale žolte. Sladky mäd dobry, ale biele vapno je ňe sladke. Žolty a želeny ptaček je maličky, ale bars mily. Velka záhrada je bars želena a krásna. Bars svévolny chlapec je ňe mily. Ňemocny človek je bohabojny.

4.

könyv,	kňiha, kňižka.	télen,	v žime.
hasznos,	osožny, užitečny.	nyáron,	v lete.
csúnya, rút,	britky, škaredy.	őszszel,	v ješeňi.
mindig,	vše, vždy.	tavaszszal,	na jar.
lehet,	može byt.	ha a könyv hasznos,	ked knižka osožna.
ha,	ked, když.	az ember mindig lehet jámbor,	človek vždy može byt pobožny.
akkor,	vtedy.		

A kert nem mindig zöld télen-nyáron. A fa őszszel sárga, tavaszszal zöld. A beteg fiú nem mindig jámbor és jó. A jámbor nővér mindig kedves. Ha a könyv rosz, nem lehet hasznos. Csak a jó könyv szép és hasznos. Nyáron zöld a kert és télen fehér a világ. A rosz ember nem lehet kedves. Csak a jámbor gyermek mindig kedves. A rút könyv mindig rosz. Ha az ember nagy, nem lehet kicsiny. A testvér lehet mindig jámbor, de ha pajkos, nem lehet jó. Tavaszszal zöld a kert és a fa, de télen nem lehet a fa zöld. Az ember nem lehet mindig nagy és szép; de jámbor és jó

mindig lehet. Ha a zöld fa kicsiny is, de lehet hasznos. Ha nyáron sárga a kert nem lehet hasznos és kedves. Ha a gyermek igen pajkos, akkor nem lehet jó és kedves.

5.

kutya,	pes.	hideg,	žimny, stúdeny.
macska,	mačka.	hű	verny.
hal,	ryba.	ravasz,	lstivy, falešny.
eső,	dišt.	néma,	ňemy.
szorgalmas,	ušilovny.	eső esik,	dišt pada.
meleg,	teply.	hó esik,	šňeh pada.

Jó ember. Hű kutya. Ravasz macska. Jámbor gyermek. Akaratos fiú. A kis gyermek szorgalmas akar lenni. A kutya hű, de a macska ravasz. Csak a szorgalmas fiú lehet jó és kedves. A nagy kert tavaszszal zöld, őszszel sárga, és télen fehér. Nyáron a nagy ház is meleg. A kis gyermek nagy akar lenni, a nagy ember pedig kis gyermek akar lenni. A hű kutya igen hasznos lehet. Jó könyv mindig lehet szép és hasznos. Rosz ember nem lehet jámbor és kedves. A jó ember mindig jámbor is, de a ravasz ember sem (aňi) jó, sem (aňi) jámbor nem lehet. Nyáron meleg a nagy ház is, télen hideg a kis ház is. A hal néma. Jó tavaszszal a meleg eső. A néma hal vizben él (vo vode žije). A kert akkor zöld nyáron, ha meleg eső esik. A hó fehér és hideg. Télen nem jó a meleg eső. Nyáron nem jó a hideg hó. Ha nyáron hó esik, az nem lehet jó.

Ryba v teplej a vžimnej vode žije. Pes je velmi verny, ale mačka je vždy falešna. Dobra knižka je velmy osožna. Maličky ptaček je bars mily. Falešny človek ňemože dobry byt; ale ušilovne dieťe je dobre a mile. Velka záhrada je osožna. Strom je v ješeňi žolty, ale na jar želeny. Biely pes. Pekna kniha. Sladky mäd. Dobra matka vždy hce byt bohabojna. Ušilovna šestra. V žime je ňe osožny teply dišt, a

v leťe ňedobry zimny šňeh. Ňemy človek. Dobry je v žime maličky a teply dom. Veľky dom v žime ňemože teply byt, ale dobra knižka, dobra veľka záhrada je vždy osožna.

6.

atya, otec.
atyám, az én atyám, moj otec.
anyám, moja matka.
kefe, kefa, sťetka.
kefém, moja sťetka.

halam, moja ryba.
gond, starost.
gondom, moja starost.
kertem, moja záhrada.
ezüst, striebro; ezüstöm, mojo striebro.

nem csak, ňe Ieм; — csaknem, takoj.

Naznamka. Moj, enyém; tvoj, tied; jeho, övé; su: zámena privlastnovajice, k. pr. moj otec, atyám; tvoja matka, anyád; jeho brat, fivére. Tote zámena v uherskej reči vyloža sa skrze prípony majetku na koncu mena.

Moj, moja, mojo, je zámeno privlastnovajice 1-ej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon: **m, am, om, em, öm**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **m**; a ked tota posledňa samohláska je kratke **a, e**, vtedy jak pred príponem majetku, tak aj pred každym príponem zostaňe dlúha. K. prikladu: atya, atyám, moj otec; kefe, kefém; gyürű, prsteň; gyűrűm, moj prsteň a t. d.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu jeden z tych príponoch: **am, om, em, öm.** K. prikl. házam, gondom, kertem, ezüstöm.

Atyám jó és szorgalmas. Nővérem nem lehet ravasz. Kutyám nagy és hasznos. Kis testvérem nemcsak igen szorgalmas, de igen jámbor is. Kertem kicsiny, de csaknem mindig szép. Az én fám zöld, a tied sárga és száraz. Tollam jó és ezüstöm fehér. Mézem édes. Édesem. Kedves testvérem. Az én gondom igen nagy. Kis házam igen kedves. Télen az én nagy kertem is fehér. Kertem nem oly nagy, mint földem. Az én ezüst halam is vizben él.

7.

hasznos,	osožny.
hasznosabb,	osožňejši
leghasznosabb,	najosožňejši.
szép,	pekny.
szebb,	pekňejši.
legszebb,	najpekňejši.
jó,	dobry.
jobb,	lepši.
legjobb,	najlepši.
nagy,	velky.
nagyobb,	vekši, vetši.
legnagyobb,	najvekši, najvetši.
kis,	maličky.
kisebb,	menši.
legkisebb,	najmeňši.
rest,	leňivy.
restebb, legrestebb,	leňivši, najleňivši.
szorgalmas,	szorgalmasabb, legszorgalmasabb.
fejér,	fejérebb, legfejérebb.
édes,	édesebb, legédesebb.
sok,	mnoho, velo.
sokkal,	vicej.
enyém, moj; tied, tvoj; én, ja; te, ty.	
mint,	jako, nežli.

Naznamka. Tvoj, tvoja, tvojo, je zámeno privlastnovajice druhej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon **d**, **ad**, **od**, **ed**. **öd**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **d**, k. pr. atya, aty**ád**, tvoj otec; kéve, snop, kév**éd**, tvoj snop; gyürű, gyür**űd**, tvoj prsteň.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu jeden z tych príponoch: **ad**, **od**, **ed**, **öd**. K. pr. ház**ad**, gond**od**, kert**ed**, ezüst**öd**.

3. Atyám, atyád, aneb: az én atyám, a te atyád, moj otec, tvoj otec. **Az én**, **a te**, obyčajňe sa ňevykláda, lem ňekedy z ohledu vekšej zretedlnosti še priloži, ale je ňepotrebne.

4. Kde še ma **am**, **ad**; a kde **om**, **od** priložit? o tym ňižej bude nauka.

Az én gyermekem nagyobb, mint a tied. Kertem kisebb, mint a te kerted; de az én kertem zöldebb, mint a tied. Anyám kisebb, mint a te anyád. Mézem édesebb, mint a te mézed; de a te meszed sokkal fehérebb, mint az enyém. Kutyád sokkal nagyobb, mint az én macskám. Sárga és fehér kis macskád csunyább, mint az én fekete (čarny) nagy kutyám. Macskád hasznosabb, mint az én madaram. Kertem szebb és zöldebb, mint a tied; de a te házad sokkal fejérebb,

mint az enyém. Nővérem szorgalmasabb, mint én. Fivérem kicsiny, de a te nővéred sokkal kisebb. Könyved szép, de az én könyvem sokkal szebb és hasznosabb. Az én kis házam télen a legmelegebb ház és a te nagy kerted tavaszszal sokkal zöldebb, mint az én kis kertem. Ezüst gyürűm. A te ezüst gyürűd kicsiny. Házam nagyobb, mint a tied, de gondom is nagyobb mint a te gondod. A legnagyobb könyv nem mindig a leghasznosabb is. Kisebb könyved hasznosabb, mint az én legnagyobb könyvem.

Moja knižka je osožnejša, nežli tvoja. Moja záhrada je ňe ľem najpekňejša, ale aj najvekša. Tvoja starost je menša, jak moja. Moj brat je ušilovňejši, jak tvoja šestra. Tvojo dieťe je bohabojňejše, nežli moj svévoľny chlapec. Moja záhrada je v ľeťe želena, ale ona je ľem (csak) malička. Tvoj pes je vekši, jak moja čarna mačka. Moja zem (roľa) je meňša, ale želenša, jak tvoja. Tvoja šestra je veľo ušilovňejša, jak moj leňivy brat. Maly chlapec hce byt ušilovny. Tvoja šestra hce byt vekša, ale ňemože byt vekša. Moj otec je velmy ňemocny, ale tvojo dieťe je ešte ňemocňejše. Moj biely velky pes je verny; ale tvoja čarna a žolta mačka je veľmi faľešna. Tvoj strom je osožnejši, nežli moj; ale moj mäd je sladši jak tvoj. Leňive dieťe je škarede, a bohabojny chlapec je najmilejši. Moj mily brat je najušilovňejši chlapec.

8.

bátya, starši brat.
öcs, mladši brat.
atya, aneb: az ő atya, jeho, jej otec.
anyja, jeho, jej matka.
bátyja, jeho, jej brat starši,
öcscse, jeho, jej brat mladši.
tolla, jeho, jej pirko.
gyermeke, jeho, jej dieťe.
gondja, jeho, jej starost.
kertje, jeho, jej záhrada.
atyámnak, mojeho otca, mojemu otcovi.
barát, priateľ.
barátomnak, mojeho priateľa.
ruha, rucho, šat.
öltöny, rucho, šat, odiev.
ruhám, ruhád, ruhája, moj, tvoj, jeho rucho.

öltönyöm, öltönyöd, öltönye.
levél, list, listek.
levelem, leveled, levele, moj, tvoj, jeho list.
falevél, stromovi list; fámnak levele, mojeho stroma list.
még, ešte, aj.

Naznamka. Jeho, jej, jeho (övé), je zámeno privlastnovajice tretej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon **a**, **e**, **ja**, **je**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **ja**, **je**. K. pr. marha (hovädo) marh**ája**; kocsi (voz) kocsi**ja**; elme (rozum) elm**éje**; kapu (vrata) kapu**ja**. Łem fi (syn) fi**a**, jeho, jej syn; hi (prazny) hi**a**. Atya, anya, bátya, öcs tak maju jak vyššej stoji.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu **a**, **e**, **ja**, **je**. K. pr. ház**a**, könyv**e**, gond**ja**, kert**je**.

Az én házam nagyobb, mint a te házad; de atyámnak háza még sokkal nagyobb és szebb. Barátomnak atyja igen szorgalmas és jó. Atyám kutyája igen szép, de barátom kutyája még szebb. Madaram igen kicsiny, de sokkal szebb mint öcsém madara. Testvérem igen hű (verny) és szorgalmas. Fivérem atyja az én atyám is. Édes anyám kisebb, mint én, de atyám nagyobb. Bátyád háza nagyobb, mint a te házad. Az én kertem sokkal kisebb, mint a tied. Az ő anyjának kertje nagyobb és hasznosabb, mint az én testvéremnek kisebb földje. Nővérem ruhája szebb, mint az én ruhám. Fámnak levele zöld. Őszszel sárga a falevél. Fádnak levele zöldebb, mint az ő fájának levele. Télen jó a meleg öltöny. Öltönyöm melegebb, mint az ő öltönye.

9.

szorgalom, ušilovnosť.
hűség, vernosť
jóság, dobrota.
ravaszság, falešnosť.
igazság, pravda, spravedlivosť.
szegény, hudobny.
gazdag, bohaty.
magas, visoky.
alacsony, ňizky.
végetlen, nekonečny.
véges, konečny.
boldog, blahoslaveny.
boldogtalan, ňeblahoslaveny.
oly, olyan, taky, a, e.
gyakran, často.

Istennek jósága végetlen. Atyádnak szorgalma igen nagy. Kutyám igen hű. Barátom szorgalma és hűsége igen nagy. A kutya hivebb, mint a macska. Fám magasabb, mint házam. Az ember véges, az Isten végtelen. Barátom is igen szegény, de testvérem még szegényebb. A rest ember nem lehet gazdag. A szegény ember nem mindig boldogtalan. A szorgalmas atya nem lehet mindig gazdag, de ha jó és jámbor, ha szegény is, lehet boldog. Barátjának jósága oly nagy, mint hűsége. Fám magasabb, mint a tied; de az én fámnak levele zöldebb. Nővéred háza alacsonyabb, mint az enyém. A ravaszság rút. Ravasz ember nem lehet kedves és boldog.

Tvojeho brata ptaček je maličky. Leňivy človek je vždy hudobny. Tvojeho priateľa vernosť je velmy krásna. Falešnost zleho človeka je škareda. Boha dobrota je nekonečna. Ušilovny a bohabojny človek je vždy blahoslaveny, Aj najlepši človek može byt hudobny. Falešny človek je ňekedy bars bohaty, ale blahosláveny byt ňemože. Tvoj menši brat je ňe taky bohaty, jak tvoj starši brat. Tvoja šestra je ušilovnejša, jak jej mladši brat. Moj priateľ je verňejši, jak tvoj. Jeho záhrada je vekša, jak tvoja; ale moja malička záhrada je najželenša a najosožnejša.

10.

Atyámnak barátja, aneb: atyám barátja, mojeho otca priateľ.	a ki, ten, kto, ktery, (o osobach).
elégedett, spokojny, kontetny.	akkor, vtedy.
	mert, mivel, ponevač, lebo, ňeb.

Naznamka. Atyámnak barátja, mojeho otca priateľ. Tu je „Moj otec“ majitel; a „priateľ“ je mojeho otca, majetek. Ked dva mena tak še vjedno potahuju jak majitel a majetek, a sice: ked majiteľ pred majetkom stoji, vtedy prípon privlastňeňia: **nak**, **nek**, može sa vyhabit; tehda mesto teho: atyám**nak** barátja, može stat; atyám barátja; mesto teho: gyermekem**nek** ruhája, može stat: gyermekem ruhája.

Barátom atyja boldog, mert elégedett. A szegény ember is lehet boldog, ha elégedett. Testvérem könyve szebb és hasznosabb, mint fiad könyve. Atyád háza szebb és nagyobb, mint anyám háza. Kis kertem fája zöldebb, mint az ő nagy kertjének fája. Nővérem boldog, mert megelégedett. Az Isten jósága legnagyobb, mert végetlen. Az ember csak akkor lehet megelégedett, ha szorgalmas és jó. Öcsém ruhája melegebb, mint az enyém, de kis gyermekednek ruhája a legmelegebb.

11.

atyának,	otcovo, otcovi.	kalap,	klobuk.
atyámnak, otcovi.	mojeho otca, mojemu	sipka,	čapka.
		fej,	hlava.
atyát,	otca.	láb,	noha.
atyámat,	mojeho otca.	látni,	viděť.
kertnek,	záhrady, záhrade.	láttam,	viděl som.
kertemnek, rade.	mojej záhrady, záh-	láthatlan,	neviditelny.
		adni,	dať.
kertet,	záhradu.	adtam,	dal som.
kertemet,	moju záhradu.	soha, sohasem,	nikdy.

Könyvemet testvéremnek adtam. Atyámat és anyámat meg barátom fivérét gyakran láttam, de Istent sohasem láttam, mert az Isten láthatatlan. Barátomnak adtam tollamat. Nővérem madarát édes öcsémnek adtam. Sohasem láttam oly ravasz embert, mint fivérem barátja. Barátom atyja a legjobb ember. Embernek feje. Atyádnak kalapja sokkal nagyobb, mint az enyém. Az én kalapom kicsiny, de öcsém kalapja még kisebb. Az ő könyve hasznosabb, mint az én könyvem. Kis kertem zöldebb, mint anyám testvérének kertje. A szegény ember gyakran boldogabb, mint a gazdag ember. A jó gyermek anyja boldog, mert megelégedett, de a rosz gyermek anyja sohasem lehet boldog.

Tvojej záhrady strom je bars visoky a pekny. Tvojeho otca dom je o veľo vekši a peknejši, jak tvojeho pria-

ťela dom. Tvoju záhradu som už viďel, ale moj visoky strom som ešte ňeviďel. Moj klobuk som dal hudobnemu človeku. Jeho staršeho brata ušilovnost je velmy pekna. Tvojej šestre dal som mojeho brata ptačka. Moj priaťel je hudobňejši, jak tvoj priaťel, ale je blahoslaveňejši, jak tvoj, nebo on je pobožny a spokojny. Moja hlava je meňša, jak hlava mojeho staršeho brata. Rozum mojeho menšeho brata, je bars velky. Dobremu priaťelovi dal som sladkeho mädu.

12.

Atyák,	otcove.
atyáknak,	otcov, otcom.
atyákat,	otcuv.
könyveknek,	kňihov, kňihom.
könyveket,	kňižky.
az ég,	ňebesa.
találni,	najsť, naleznut.
találtam,	našol som, naleznul som.
szeretni,	milovať.
szeretek,	rad mam, milujem nečo.
szeretem,	rad mam, milujem nečo isteho.
szerettem,	rad som mal, miloval som.
kell,	treba, muši byt; nekem kell, ja hcem, treba my.
erényes,	čnostlivy, a, e.
szerencse,	šťastie; volt, byl, bol.

A jó barátot szeretni kell. Jó barátokat nem lehet mindig találni. A gyermekeknek szép könyvet adtam. Rest embereket nem lehet szeretni, de az erényes és szorgalmas embereket szeretni kell. Szeretek szép kertet látni. Nagy kertemet igen szeretem. Az Istent szeretem. Testvéredet igen szeretem, de az ő barátját sohasem szerettem, mert rest és ravasz volt. Jó könyveket és jó embereket mindig szerettem. Az eget nem lehet mindig látni. Istent mindenek felett (nadevšecko) szeretni kell, mert az ő jósága végetlen. Hasznos könyveket, hű barátokat, elégedett embereket nem mindig lehet találni. Jó anyákat, szorgalmas atyákat, jámbor gyermekeket, kedves testvéreket mindig szeretni kell. Bátyámnak nagy szerencséje volt. Erényes embereket szeretek. Csak az erényes embert szeretem. Jó és szorgalmas gyermek szereti (miluje) az Istent és kedves szülőit (rodiče svojo).

Tvojeho otca som vždy miloval, neb on dobry a ušilovny bol. Čnostlivy človek je vždy mily. Rad vidim (milujem) tvojeho meňšeho brata, bo on je ušilovny a pobožny. Ňe rad vidim svévolne dieťe. Dobre a osožne kňižky dal som tvojemu staršemu bratovi. Dobrych lidi milovat treba. Verneho priaťela som nášol. Verneho a pobožneho priaťela naleznut, je veľke šťastie. Faľešne lide ňemožno jest (nem lehet) milovat. Boh miluje svet a lidi.

13.

Skloňeňie men (névragozás, declinatio).

Hrubohlásne (vastag hangúak).	Ťenkohlásne (vékony hangúak).

Jednotny počet (egyes szám).

1. anya, matka.	1. kert, záhrada.
2. anyának, matky (jednej).	2. kertnek, záhrady (jednej).
3. anyának, matke.	3. kertnek, záhrade.
4. anyát, matku.	4. kertet, záhradu.

Množny počet (többes szám).

1. anyák, matky (vecej).	1. kertek, záhrady (vecej).
2. anyáknak, matiek.	2. kerteknek, záhrad.
3. anyáknak, matkom.	3. kerteknek, záhradom.
4. anyákat, matky.	4. kerteket, záhrady.

Jednotny počet.

1. polgár, meštan.	1. felhő, hmara.
2. polgárnak, meštana.	2. felhőnek, hmari.
3. polgárnak, meštanu, meštanovi.	3. felhőnek, hmare.
4. polgárt, meštana.	4. felhőt, hmaru.

Množny počet.

1. polgár**ok**,	mestani.	1. felhő**k**,	hmari.
2. polgár**oknak**,	mestanov.	2. felhő**knek**,	hmarov.
3. polgár**oknak**,	mestanom.	3. felhő**knek**,	hmarom.
4. polgár**okat**,	mestanov.	4. felhő**ket**,	hmari.

Hlávne základy skloňeňia men.

Hlávna vlastnosť uherskej reči je: že každe tvoreňie men a jinych slovoch sa stáva skrze prípony na koncu men a slovoch.

Ponajprv na to sa treba rozpomenut: že každe meno, ktere na kratkú samohlásku **a**, **e** vychadza, ked jakykolvek prípon dostaňe, tu posledňu kratkú samohlásku prodlúži. K. prikl. aty**a**, aty**ának**, aty**át**, aty**ától**, aty**ám** a tak dalej.

Tvorna litera množneho počtu 1-ho padu (nevező, nominativ) je **k**, a sice: čiste **k**, aneb **ak**, **ok**, **ek**, **ök**.

Čiste **k** dostaňu mena na samohlásku vychadzajice; **ak**, **ok**, **ek**, **ök**, dostaňu mena na spoluhlásku a ňektere na samohlásku vychadzajice. Teda:

1. Mena, ktere vychadzaju na **a**, **e**, k. prikl.

j. p.		mn. p.	
alma,	jáblko.	alm**ák**,	jáblka.
bánya,	baňa.	bány**ák**,	baňe.
csonka, béna,	sluty,	csonk**ák**, bén**ák**,	slute, šutave.
eke,	pluh.	ek**ék**,	pluhy.
mese,	pripoviedka	mes**ék**,	pripoviedky.
gyenge,	slaby.	gyeng**ék**,	slabe, ňemocne stb.

2. Z menoch na **i** vychadzajicich ľem hlávne mena dostaňu čiste **k**, na prikl.

j. p.		mn. p.	
kocsi,	voz.	kocsi**k**,	vozi.
lakzi,	vešele.	lakzi**k**,	vešela, svadby.
gili,	hrdlička.	gili**k**,	hrdličky stb.

Vybira sa **fi**, syn; tak, jak aj všecke hlavne mena, ktere z **fi** sú složene, jako: **atyafi**, rodina; **férfi**, muž, chlap; **urfi**, mlady pan; **baromfi**, dvorny ptak. Tote dostaňu v množnym počtu **ak**, k. prikl. fi**ak**, atyafi**ak**, urfi**ak**, férfi**ak**, baromfi**ak**.

Mena prídavne na **i** vychadzajice, dostaňu **ak**, ked predposledňa samohláska je hruba; ale **ek**, ked predposledňa samohláska je ťenka, k. prikl.

	j. p.	mn. p.
budai,	budinsky.	budaiak.
nyári,	letušny.	nyáriak.
ale: régi,	davny.	régiek.
téli,	žimušny.	téliek.
földi,	zemsky.	földiek stb.

3. Mena hlávne a pridavne na **ó** vychadzajice, dostaňu čiste **k**, k. prikl.

	j. p.	mn. p.
hajó,	lod (šif.)	hajók, lody.
korsó,	džban.	korsók, džbány.
orsó,	vreťeno.	orsók, vreťena.
jó,	dobry.	jók, dobre.

Vyberaju še nasledujice mena:

	j. p.	mn. p.
ló,	koň.	lovak, koňe.
tó,	jezer, mláka.	tavak, jezere.
hó,	šňeh.	havak, šňehy.
só,	sol.	savak, sole.
szó,	slovo.	szavak, slova.

Tote mena preto tvôria 's literu **v** množny počet, ponevač v davnej reči uherskej jejich jednotny počet bol: lov, tav, hav, sav, szav.

Meno: **jó**, kdiž známena: j ó s z á g, m a j e t n o s t, tvôri množny počet: j a v a k, majetnoste. — B i r ó, richtár, množny počet tvôri: b i r á k, rychtáre.

4. Mena hlávne na **ő** vychadzajice, dostaňu čiste **k**, k. prikl.

	j. p.	mn. p.
eső,	dišť.	esők, dišťe.
középső,	stredny.	középsők, stredňe.

Vyberaju sa nasledujice mena:

	j. p.	mn. p.
cső,	rura.	csövek, rury.
kő,	kameň.	kövek, kameňe.
tő,	koreň.	tövek, koreňe.
bő	bivny.	bővek, bivne.

5. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ú** vychadzajice dvojnasobnym spôsobom tvôria množny počet, tote sú:

j. p.	mn. p.
a) hlavne mena: borjú, tele.	borjúk, aneb: borjak, telata.
faggyú, loj.	faggyúk, „ faggyak, loje.
fattyú, pankart.	fattyúk, „ fattyak, pankarti.
gyapjú, vlna.	gyapjúk, „ gyapjak, vlny.
sarjú, otava.	sarjúk, „ sarjak, otavy.
varjú, vrana.	varjúk, „ varjak, vrany.
ifjú, mládenec.	ifjúk, „ ifjak, mladenci.
fiú, chlapec.	fiúk, „ fiak, chlapci, synove.

Slovo: fiúk=chlapci, k. pr. fiúk jertek ide, chlapci pridte sem.

j. p.	mn. p.
b) hlavne mena: darú, jarab.	darúk, aneb: darvak, jarabi.
falú, dedina.	falúk, „ falvak, dediny.
hamú, popel.	hamúk, „ hamvak, popeli.
odú, dudla, diera.	odúk, „ odvak, dudly, diery.
szarú, roh.	szarúk, „ szarvak, rohy.

c) Mena pridavne na **ú** vychadzajice tvôria sice **mn. p.** z čistym **k**, možu ale aj **ak** dostať, lem že vtedy **ú** strati dlužků:

j. p.	mn. p.
szomorú, smutny.	szomorúk, an.: szomoruak, smutne.
domború, hrbaty.	domboruk, „ domboruak, hrbate.
iszonyú, strašlivy.	iszonyúk, „ iszonyuak, strašlive.
nyomorú, núžny.	nyomorúk, „ nyomoruak, nužne.

hosszú, dluhy, ma: hosszúk, hosszak, hosszuak, dluhe.

Ked ale dva prídavne mena vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy **mn. p.** lem na **ak** tvôria, k. pr. nagylábú, velkonohy, mn. p. nagylábuak; hosszú hajú, dluhovlasity, mn. p. hosszú hajúak.

6. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ű** vychadzajice dvojakym spôsobem tvôria mn. p. tote sú:

j. p.	mn. p.
a) mena hlavne: fű, trava.	füvek, travy, biliny.
mű, dielo, práce.	művek, diela, práce
nyű, červik.	nyűvek, červiky.
szű, srdce.	szüvek, srdca.
bű, čara.	bűvek, čaro, čarodlnictva.

Tote mena v množnym počtu možu szűek, nyűek a t. d. stat, ale obyčajňejši lem tak tvôria mn. p. jak vyššej stoji.

	j. p.	mn. p.
b) mena hlávne:	enyű, klij.	enyűk, aneb: enyvek, klije.
	fenyű, jedla.	fenyűk, „ fenyvek, jedly.
	tetű, voš.	tetűk, „ tetvek, vši.
	ölyű, jastrab.	ölyűk, „ ölyvek, jastrabi.

c) Mena prídavne na **ű** vychadzajice tvôria mn. p. na **k**, aneb na **ek**, k. prikl.

j. d.	mn. p.
gömbölyű, okruhly.	gömbölyűk, aneb: gömbölyűek, okruhle.
gyönyörű, krásny.	gyönyörűk, aneb: gyönyörűek, krásne.
keserű, horky.	keserűk, aneb: keserűek, horke.

Ked ale dva mena prídavne vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy mn. p. lem na **ek** sa tvori, k. pr. kis kezű, maloruky, kis kezűek; jó eszű, dobreho rozumu, jó eszűek; szép szinű, peknej barvy, szép szinűek a t. d.

B) Mena hlávne a prídavne na spoluhláskú vychadzajice v množnym počtu dostaňu **ak**, **ok**, **ek**, **ök**, vedla teho, jak sú hruboaneb tenkohlásne.

Prípon **ak** dostaňu:

1. Mena hlás-tratice, ktere na **alom** vychadzaju, kdiž vecej jak dva syllaby maju, k. prikl.

j. p.	mn. p.
alkalom, príležitosť.	alkalmak.
hatalom, mocnosť.	hatalmak.
szorgalom, ušilovnosť.	szorgalmak.
rágalom, pomluvaňie.	rágalmak.

Vybira sa czimbalom, ktere ma: czimbalmok. — K tym prislúhaju ešte tote hlástratice mena:

j. p.	mn. p.
ajak, usta, pysk.	ajkak.
sátor, stan, šáter.	sátrak.
kazal, kopa, stoch.	kazlak.
vászon, platno.	vásznak.
bátor, šmely.	bátrak.
gyakor, velmy častny.	gyakrak.

K tym prisluha aj: három, try, mn. p. hármak.

2. Hrubo- a ostrohlásne dlúžku-tratice mena, ktere tu nasleduju:

j. p.	mn. p.
agár, agar.	agarak.
bogár, hrobak.	bogarak.
gunár, gunar.	gunarak.
kosár, koš.	kosarak.
madár, ptak.	madarak.
mozsár, mažar.	mozsarak.
pohár, pohar.	poharak.
szamár, osel.	szamarak.
sudár, vrholec.	sudarak.
sugár, paperšlek.	sugarak.
csalán, pokriva.	csalanak.
kanál, loška.	kanalak.
nyár, leto.	nyarak.
sár, blato.	sarak.
kút, studnica.	kutak.
lúd, huš.	ludak.
nyúl, zajac.	nyulak.
rúd, druk, zrd.	rudak.
úr, pán.	urak.
út, draha, cesta.	utak.
híd, most.	hidak.
nyíl, strelka.	nyilak.
ín, žila, šlacha.	inak.
hig, tekucy.	higak.
víg, vešely.	vigak.

3. Stupnovane mena prídavne, k. prikl.: jobb, lepši, jobb**ak**, lepše; vastagabb, hrubši, vastagabb**ak**, hrubše.

Jobb, kdiž sa za hlávne meno bere, ma mn. p. jobb**ok**, prave ruky.

4. Hrubo-hlásne z predešlych časoslovoch tvôrene mena, k. pr. adott, dány, adott**ak**, dáne; áldott, požehnány, áldott**ak**, požehnáne a t. d.

5. Na **as**, **ás**, **os**, **ós**, **us** vychadzajice prídavne mena, k. prikl. szárnyas, kridlaty, szárnyas**ak**, kridlate; álmos, zaspany, álmos**ak**, zaspane; fájós, bolestny; fájós**ak**, bolestne; dús, bohaty, dús**ak**, bohate a t. d.

6. Na **ékony** vychadzajice prídavne mena, k. pr. fázékony, zmrzly, fázékony**ak**, zmrzle; hajlékony, shyblivy, hajlékony**ak**, shyblive a t. d.

7. Nasledujice hlávne a prídavne mena:

ág, konár, ratolesť.
agy, mozgy, naboj.
ágy, postel, hrada.
alj, spodek, hňezdo.
áll, brada.
ár, cena, šidlo, priplava.
árny, tien.
bog, uzol.
borz, jazvec, borsuk.
fal, mur, stena.
fark chvost.
fog, zub.
galy, ratolesť.
gyors, rychly, chytry.
had, vojsko, vojna.
haj, vlas.
háj, sadlo.
hal, ryba.
hárs, lipa.
has, bruch.
hát, chrbat.
ház, dom.
hold, mesic, utro zeme.
hód, bober.
hón, pazucha.
kád, kadica.
láb, noha šuch.
lágy meky, letny.
láz, zimnica, horučka,
lyuk, diera.
máj, jatra, pečenka.
nád, tŕstina.
nyáj, stado.
nyak, krk.
nyal, šlina.
nyárs, rožeň.
ól, chliev.
oly, taky.
rosz, zly.
rút, škaredy.
sark, päta, stežaj.
sok, mnoho.
szál, brevno, svor, ňiť.
száj, usta, papula.
szár, šteblo, porisko.
szárny, kridlo.
tág, široky, bivny.
táj, kraj, okolice.
talp, podstavek, päta.
tár, sklad, otvoreny.
tárgy, predmet.
társ, tovariš, spoločnik.
toll, piro, sloh.
uj, novy.
ujj, prst.
vad, divy, plachy.
vágy, žádost, tužba.
vaj, maslo.
váll, pleco.
vár, zámek, hrad.
var, chrasta.
vas, železo.
váz, kostlivec.
zár, zámek, závor.
agyar, veprovy zub.
alacsony, ňizky.
finom, tenučky, fajny.
fonál, ňit, cverna.
ganaj, hnoj.
gonosz, zly, hriešny.
halaványy, bledy.
hamis, falešny, ňepravy.
harsány, hlasny, zvučny.
hitvány, podly, chatrny.

igaz, spravedlivy.
oldal, bok.
silány, podly, chatrny.
sovány, chudy, ňeurodny.
sovár, chtivy, tužobny.
szakáll, brada.
száraz, suchy.
szikár, chudy.
szilárd, staly, pevny, tvrdy.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ak**, k. pr. ág**ak**, agy**ak**, ágy**ak**, a t. d.

Arany, kdiž znamena dukat, ma mn. p. aranyak; kdiž znamena zlato, ma mn. p. aranyok. Ale vedľa predpisu ma mat vždy aranyok. Tak aj olaj, olej ma mat olajok.

C) Prípon **ok** dostaňu hrubo-hlasne jakokoľvek vychadzajice mena, ktere ku predešlym **ak** žadajicim neprislúchaju, k. prikl. domb, kopec, domb**ok**; gond, gond**ok**; juh, ovca, juh**ok**; kulcs, kľuč, kulcs**ok** a t. d. Osobytňe:

1. Hlávne na **as**, **ás**, **os**, **ós**, **us** vychadzajice mena. Ano aj pridavne mena, kdiž sa jak hlávne mena beru, k. prikl. orvos, doktor, lekar, orvos**ok**; órás, hodiňar, órás**ok**; koldus, žebrak, koldus**ok**; havas, sňežny, havas**ok**, sňežne hory a t. d.

2. Take miešano-hlasne mena v kterych ostra samohláska s hrubu sa zejde, k. pr.: hasadék, škara, rozpuklina, hasadék**ok**; csillag, hvezda, csillag**ok**; atyafiság, pokrevnost, atyafiság**ok** a t. d.

3. Hlás-tratice mena, ktere tu nasleduju:

akol, ovčarňa.
bagoly, sova.
bugoly, lať z prosa.
fogoly, vezeň, jarabka.
szugoly, kut, uhel.

alom, steľiva, slama.
álom, sen.
balom, balon.
barom, hovädo.
czirom, špina, nečistota.
gyalom, šiet rybarska.
halom, vršek, hromada.
izom, žila.
járom, jarmo.
korom, sadza.
majom, nalpa, opica.
malom, mlyn.

ólom, olovo.
orom, štit.
sólyom, sokol, ptak.
sulyom, vodny orech.
szirom, kvetovy lupen.

árok, prikopa.
ászok, klad, granty.
átok, kliadba.
buczok, piesťiny kopec.
burok, mechur, obvinka.
czirok, klasovka.
gyilok, tulich, nož.
szitok, kliatba, prezyvka.
szulok, pupeňec, koži list.
szurok, smola.
tajok, hlemeyzd korytňačky.
titok, tajemstvo.

torok,	hrdlo, diera.	szatyor,	kapsa, trhovka.
tulok,	byk, biček.	szobor,	zdoba, podoba, slup.
vaczok,	brloch, ležisko.	dolog,	praca, vec, zaležitosť.
bodor,	kandraty, kanderavy.	horog,	hak.
bokor,	krak, kytka, mašla.		
csokor,	klučka. mašla.	hurok,	uzel, klučka.
csupor,	hrnik.	locsok,	mlaka, člapkaňina.
czubor,	motovidlo.	marok,	päst, hrst.
czukor,	cuker.	mocsok,	škvrna, ňečistota.
fodor,	kandraty, kaderavy,	murok,	mrkva, mrha.
gyomor,	žaludek.	nyirok,	vlhkosť, krvovoda.
kaczor,	viňičny nož.	piszok,	špina, ňečistota.
kapor,	koper.	puczok,	ohňistko.
kotyor,	chmatavy.	sulyok,	piest, ubijak.
lator,	latr, šibenec.	haszon,	užitek, zisk.
lobor,	slup, pyramida.	horany,	vrub, zárez.
odor,	jaskiňa.	szirony,	švik.
puczor,	žaludek.	torony,	tureň.
sodor,	drot, krutek.	kapocs,	zápinka.
		koboz,	lyra.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ok**, k. prikl.: aklok, baglyok, foglyok a t. d.

4. Nasledujice ostro-hlásne mena:

csik,	čik, pružik.	sik,	pozladko.
czél,	ciel.	sík,	rovňina, hladkosť.
gyik,	jašter.	síp,	pišťala.
kín,	muka, sužeňie.	sír,	hrob.
nyit,	otvor, kluč.	nyakszirt,	šija, tylo.
pir,	červenosť, zápal.	zsíb,	starina, har.
		zsir,	masť, sadlo.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ok**, k. prikl.: csi**ok**, gyi**kok** a t. d.

D) Prípon **ek** dostaňu:

1. Na **elem** vychadzajice a hlas-tratice hlávne mena, ktere vissej dvoch syllaboch maju, k. prikl.: győzelem, viťazstvo, győzel**mek**; kérelem, prosba, kérel**mek**.

K tym prisluchaju ešte tote hlas-tratice mena:

éber,	bdivy, ktery ňespi.	csegely,	klin, cvik.
meder,	jarek, ričisko.	csepely,	hustina, kračina.
féreg,	červ.	kebel,	luno, srdce.
kéreg,	skora, k. prikl. dreva.	lepel,	pokriv, závij.
méreg,	jed.	tegez,	tulec.
nyereg,	šedlo, kobylka.	terem,	hyžba, sala.
étek,	jedlo.	verem,	dolek.
fészek,	chňezdo.	kehely,	kalich.
vétek,	chrych.	teher,	trh, čežoba.
telek,	pozemek, orek žeme.	vehem,	žrebec.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ek**, k. prikl.: éb**rek**, med**rek**, fér**gek** a t. d.

2. Dlužku-tratice mena, ktere tu nasleduju:

bél,	črevo, jadro, knot.	hév,	horučost, horlivost.
csél,	fraška, podvod.	lév,	polivka.
dél,	poludňe.	név,	meno.
fél,	polovica.	kéz,	ruka.
nyél,	ručka.	réz,	častka.
szél,	vietr, poraženie.	légy,	múcha.
tél,	zima.	szén,	uhel.
dér,	mraz.	téj,	mleko.
ér,	žila, žriedlo.	szűz,	čisty, pannensky, panna.
ég,	ňebesa.	tűz,	oheň.
viz,	voda.	egyéb,	jine.
cserép,	črep.	geréb,	rafač, hräblo.
kerép,	rapkač, hrkač.	veréb,	vrabec.
közép,	stredek, stredňy.	elég,	dost.
egér,	myš.	fedél,	zakryvka, strecha.
fenyér,	plučnik.	kötél,	porvaz.
gyökér,	koreň.	levél,	list.[3]
kenyér,	chlieb.	fenék,	spodek, dno.
szekér,	voz.	kerék,	koleso.
tenyér,	dlaň.	nehéz,	ťažky.
jég,	ľad, hrad, kameňec.	kevés,	maličko.
ész,	rozum.	szemét,	smeťe.
mész,	vapno.	tehén,	krava.
hét,	sedem, tyžden.	fövény,	piesek.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ek**, k. prikl,: bel**ek**, csel**ek**, del**ek**, szel**ek** a t. d.

3. Tenko-ostrohlásne, aneb z ňych zmiešane stupovane pri-

davne mena, k. prikl.: szebb, pekňejši, szebbek; erősebb, mocňejši, erősebbek; kövérebb, tlustši, kövérebbek a t. d.

4. Tenko-ostrohlásne, aneb z ňych zmiešane predešle časoslovne mena, k. pr.: égett, spaleny, égettek; dölt, spadnuty, döltek; üzött, nahaňany, üzöttek a t. d.

5. Na **es**, **és**, **ös**, **ős**, **űs** vychadzajice hlávne a pridavne mena, k. pr.: kedves, kedvesek; elmés, vtipny, elmések; erős, silny, erősek; énekes, spevak, énekesek a t. d.

6. Na **ékeny** vychadzajice pridavne mena, k. pr.: dőlékeny, upadlivy, dőlékenyek; termékeny, urodny, termékenyek a t. d.

7. Ňektere na **v** vychadzajice mena, jako sú: könyv, könyvek; ölyv, jastrab, ölyvek; öv, opas, övek; sziv, srdce, szivek; év, rok, évek a t. d.

8. Nasledujice mena:

eset, podvod, lesť.
eb, pes.
eny, prijemnosť.
fegy, poradek.
fej, hlava.
geny, otok, hnoj.
gerj, kyt, pohnutie.
hegy, vŕch, hora.
hely, mesto.
jegy, znak, cedulka, ženictvo.
jel, znak.
kecs, krása, povab.
kegy, milosť.
meggy, višňa, španolska čerešen.
mell, prs.
mely, ktory.
meny, ňevesta.
menny, ňebesa.
mez, šat, rucho.
nyers, sirovy, ňeuzrely.
nesz, šust, chyr.
szenny, špina, makula.
szeg, kliňec.
telj, uplnosť.
vegy, miešaňina.
bölcs, mudry.
csüd, pätna kosť.
föld, zem, roľa, krajina.
fül, ucho, ručka.
fürj, prepilka, prepelica.
füz, vŕba.
hölgy, páňi, žena.
köny, slza.
körny, okolica.
öl, šáha, luno.
ősz, šivy, ješen.
őz, srna.
röst, ľeňivy.
rügy, pupeňec, bradovica.
rüh, škrab, parša.
szörny, potvôra.
szügy, hrud, predprs.
szük, usky, núžny.
tőgy, vemä.
tölgy, dub.
törzs, klat, pokoľeňie.
ügy, vec, zaležitosť.
ür, práznota.
völgy, dolina.
zöld, želeny.
csekély, chatrny, maly.
kevély, nadhrdny, pišny.
fehér, biely.
kövér, tlusty, masny.

egész, caly.
merész, šmely, odvažlivy.
elem, přvek, element.
kellem, prijemnost, spaňilost.
tetem, telo, mŕtve telo.
siker, zdar, učinek.
keskeny, usky.
kővecs, piesek.
öröm, rádost.
könyök, loket.
ürügy, zámyšel.
rövid, kratky.

Všecke te mena tvôria mn. p. na ek, k. prikl.: cselek, ebek, enyhek, fejek a t. d.

9. Nasledujice ostro-hlásne jednej syllaby mena:

éh, hlad.
éj, noc.
ék, dlúžka, klín, ozdoba.
ép, cely, zdravy, ňeporušeny.
férj, manžel.
fris, chytry, rychly.
ily, taky.
iz, článko, šmak.
kéj, rádosť, rozkoš, chlipnost.
kék, belavy, modry.
kép, obraz, tvar.
kész, hotovy, dokonány.
lép, lep.
méh, materňik, živoť.
mély, hlboky.
méz, mäd.
mily. jaky.
nép, národ, ľud
rész, časť, častka.
rét, luka.
szél, kraj.
szép, krasny.
térd, koleno.
vég, koňec, kus (platna).
vén, stary, starec.
bér, mzda, plat, žold.
bércz, hora.
birs, gdula, bišalma.
csécs, osypka.
csép, cep. bijak.
csín, čistota, kľudnost.
csír, čižik.
czikk, článek.
czim, nápis, název.
dísz, skvost, ozdoba, paráda.
éd, sladkost.
ércz, kov, ruda.
ét, jedlo.
ék, uzda.
fém, kov.
fény, blesk, svetlo.
fitty, frčka.
frigy, sviazek, spojenosť.
gém, volávka, vaha (pri studňy).
gép, stroj, mašina.
hím, samec, mužsky.
hír, chyr, povesť.
hit, viera, nabožensťvo, prišaha.
ing, košela.
iny, podňebe.
ír, masť.
kém, špehun.
kén, švabel.
kés, nož.
kincs, poklad, klenod.
kis, maly.
lécz, lata.
lég, povetre, vzduch.
lék, okeňica, diera.
lény, bytnosť.
liszt, muka.
mécs, kahaňec, lampa.
mén, vajčak.
nyír, breza.

pénz, peňaž.
pint, dvojhalva.
pinty, pinka.
pip, piskot, (hlas ptačkov).
pip, pypec.
réf, ryf.
rém, matoha, strašidlo.
rés, škára, strbina.
rím, rym (vo veršoch).
szék, stolek, stolica.
szín, barva, vybor.
szirt, skála, kámeň.
tér, mesto, rovinka.
tét, čin, skutek, sada.
tény, čin, skutek.
tiszt, úradňik, dostojňik, povinnost.
véd, ohrana, hradba.
vér, krv.
vész, nebezpečenstvo, skáza.
zsémb, zvada.
zsík, sutuha (drotarov).

Všecke te mena tvoria mn. p. na **ek**, k. prikl.: **éhek**, **éjek**, **épek** a t. d.

10. Tote hlas-tratice mena:

berek, háj, húština.
retek, retkev.
viczek, norok, poptapka (vodny ptak).
selyem, hadbav.
eper, jahoda.
iker, dvojňatko.
pityer, škovranka, záchod.
szeder, čarňica, moruša.

Tvôria mn. p. na **ek**, k. pr.: berkek, retkek, selymek a t. d. **Lélek**, duša, duch, na množny počet: **lelkek**.

11. Ostro-hlásne mena, ktere dva, aneb vecej syllabach maju, k. prikl.: kilincs, kľučka, kilincs**ek**; érdem, zásluha, érdem**ek** a t. d.

E) Prípon **ök** beru v množnym počtu ťenko- a miešano-hlásne mena, ktere v poslednym slabiku samohlásku **ö** aneb **ü** maju, ked jinakši k tym ménam, ktere množny počet na **ek** tvôria ňeprislúchaju, k. prikl.: böjt, pôst, böjt**ök**; szücs, kušňier, szücs**ök** a t. d. — Osobytňe:

1. Na **ös**, **ős**, **üs** vychadzajice hlávne, tak aj pridavne mena, ked za hlávne sa počituju, k. prikl.: gőzös, parolod, gőzös**ök**; hegedűs, hudák, hegedűs**ök** a t. d.

2. Tote hlás-tratice mena:

bütyök, členko, klub.
csülök, pätni, klub.
csürök, kolek.
gyürök, obruč.
pöcsök, klinec, tŕň.
rücsök, škvrna, haňba.
tücsök, čvrček, kobylka.
tülök, roh.
üszök, hlaveň, šneť.
csöbör, čeber.
gödör, jama.
ökör, vol.
tükör, zrcadlo.
vödör, vedro.

köböl, gbol, štyry korce.
öböl, luno, zátok morsky.
ököl, päst.

köröm, nohec.
üröm, pelunek.
pöhöly, pelh. — mn. p. bürkök, bütykök a t. d.

F) Kdo zna množny počet tvôrit, ľahko tvôri aj 4-ti pad jednotného počtu (accusativus, sing. tárgyeset), totižto: mesto litery **k**, množného počtu položi sa v 4-tim pade jednotného počtu litera **t**, k. pr.: gond, gondo**k**, gondo**t**; félelem, félelme**k**, félelme**t** a t. d.

Vyberaju sa ňektere mena, ktere v 4-tim pade ľem čiste **t** dostaňu, take sú:

1. Na **i**, **ú**, **ű** vychadzajice pridavne mena, k. prikl.: pesti-**t**; hosszú-**t**; keserű-**t**; ľem **fi**, syn, ma fi-**at**.

2. Na j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs vychadzajice mena, ked ľem na jednu spoluhlásku vychadzaju a množny počet ňe na **ak** tvôria k. prikladu:

baj, bieda, — baj-t.
ital, nápoj, — ital-t.
személy, osoba, — személy-t.
ösztön, pud, — ösztön-t.
remény, nádej, — remény-t.
vezér, vúdce, — vezér-t.
hús, mäso, — hús-t.
fürész, pila, — fürész-t.
vitéz, viťaz, — vitéz-t.
paizs, štit, — paizs-t.

pénz, ma 4-ti pad pénz-t; mena **ár**, cena; **szár**, stopka; tár, sklad; zár, zamek; ačprave mn. p. na **ak** tvôria, predca maju 4-ti pad: ár-t, szár-t, tár-t, zár-t.

3. Nasledujice mena:

fej, hlava.
fül, ucho.
öl, šaha.
hely, mesto.
mély, hlboky.
vén, stary.
meny, ňevesta.
köny, slza.
ezer, tišic.
iz, šmak.
tiz, desať.
méz, mäd.
öz, sŕna.
fűz, vrba.
szűz, panna.
tűz, oheň.
rosz, zly;

maju: fej-et, fül-et, öl-et, hely-et a t. d.

4. Ňektere mena dvojakym spôsobom tvôria jednotny 4-ti pad, totižto: ľebo z čistym **t**, ľebo ešte s jednu predchadzajicu samohlásku, take sú:

a) Na **s** vychadzajice pridavne mena, k. prikl.: beteges, chorlavy, beteges-t, lebo beteges-et a t. d.

b) Dlúžku- a hlás-tratice mena, ked sa na j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs koňča, k. pr.: agár, agár-t, agar-at; levél, levél-t, level-et; akol, akol-t, akl-ot, gödör, gödör-t, gödr-öt a t. d.

G) V množnym počte 4-ti pad vždy ľem na **at**, lebo **et** sa tvôri, vedla teho jak mena sú hrubo- aneb ťenko-hlásne, k. prikl.: atyák-at, elmék-et a t. d.

14.

kincs, poklad, klenod.	vett, on kupil.
mely, a mely, ten, ta, to ktere (o vecach).	ma, dneš.
talált, nášol, náleznul.	holnap, zajtrá.
venni, kupit.	tegnap, včera.
vettem, ja kupil.	erény, čnost
vettél, ty kupil.	előtt, pred.

Az én atyám igen jó könyveket vett. A szép kerteket igen szeretem. Én csak jó könyveket szeretek. Az erényt szeretni kell. Az erényes ember Isten és ember előtt kedves. A ki jó és erényes barátot talált, boldogabb mint az, a ki kincseket talált. Jobb a szegény barát, ha erényes, mint a gazdag, ha ravasz. Tegnap találtam egy szép könyvet. Az emberek nem mindig jók, és azért (preto) nem mindig boldogok. Édes anyám vett hasznos könyveket. Húgomnak vettem ma kalapot, könyvet és tiz tollat. A nagy ló erősebb, mint a kicsiny. A szegény ember gyakran jobb, mint a gazdag. A jó polgár szereti az Istent. Nem szeretem a férgeket. Öcsém barátja kerteket és házakat vett. Arany gyürüt vettem. Nem szeretem a rest gyermeket, de az engedelmes és szorgalmas fiút nem csak atyja és anyja szereti, hanem az Isten is. A szegények gyakran elégedettek és boldogok. Jó a kincs, de jobb az egészség (zdráve).

15.

utca, ulica.

falu, dedina.

falusi, dedinsky, polny.

város, mesto.

városi, mesticky.

kerti, záhradny.

élet, život.

kellemes, prijemny.

vannak, sú, nachadzaju sa.

voltam, bol som.

megyek, idem.

ment, išol, a, o.

hol? kde? — hová? kde? kam?

ba, be, do (na otazku: hová) (prípon vkladaci).

ban, ben, v (na otazku: hol) (prípon vmestnujuci).

város**ba**, iskolá**ba**, do mesta, do školi.

város**ban**, iskolá**ban**, v meste, vo škole.

kertek**be**, szobák**ba**, do záhradoch, do hižach.

falu**kban**, könyvek**ben**, v dedinach, v knihach.

egy, kettő, három, négy, öt, jeden, dva, tri, štyry, päť.

két, dva, (két sa lem pred menami uživa).

hat, hét, nyolcz, kilencz, tiz; šesť, sedem, osem, deväť, desať.

sok, mnoho, velo; sokszor, mnohokrat, veloraz.

Naznamka: Hlávne meno, s početnyma a pridavnyma menami, ktere množstvo znamenaju, vždy lem v jednotnym počte stoji, k. prikl.: tiz könyv, (desät knihy); száz forint, (sto zlaty); sok gyümölcs, (mnoho ovoci); nehány ház, (nekolko domôv) a t. d.

Az utca igen széles és hosszú. Fiam az iskolába ment. Tegnap az iskolában sok gyermeket láttam. Én még nem voltam nagy városban. Legszebb város az, a melyben széles és tiszta utcák és magas házak vannak. Nagy városban is vannak gazdag és szegény emberek. Több szegény van a világon (na svete) mint gazdag. Én a kertbe megyek. Kertemben szép madarat láttam. A falusi élet tavaszszal és nyáron igen kellemes, de őszszel, ha sok eső esik, és télen ha nagy hó van, nem kellemes. Ma fivérednek kertjében voltam, hol sok zöld fát, több jó gyümölcsöt, és legtöbb fehér-vörös virágot láttam. Anyám élete kellemes, mert engedelmes és szorgalmas gyermekei vannak. Hol volt barát-

tod? Hova ment édes atyád? Nagy városokban nagy házak vannak. Én csak a falusi életet szeretem. Az utcán (na ulici) két aranyat és hét krajczárt találtam. Koldúsnak adok öt garast. Csak a jámbor ember élete lehet kellemes és boldog. Öcsém házában még nem voltam. Templomba megyek. Szép falut láttam. Néha a falvak is szépek. Sok ember van az utcán. Testvérem a templomban volt, én az iskolában voltam; atyám pedig a kertbe ment.

Kde je záhrada tvojeho otca? Včera som v meste bol, kde som mnoho lidi videl. Dňeš do záhrady idem. Moj priateľ išol do domu tvojeho brata. Ľeňivy človek ňemože byť spokojny a šťáslivy. Dedinsky život je mnohoráz velmi prijemny. Jeho ôtec krásne a užitečné kňihy kúpil. Sto zlaty som nášol na úlici. Kto je dobry človek? Ten, (az) ktery miluje Boha. Dňes som videl v kostele mojeho mladšeho brata priateľa. Zajtrá idem do školi. Krásny dišť pada. Kôňe sú pekné stvôry (állatok). Tvoj otec ma pekného kôňa. V zime rad mam teplu hižu. Videl som tvoju záhradu, ale mojej šestry záhrada je želeňša, jak tvoja. Tvoj kvetek je červeňši, jak moj. Deväť krajcare som našol.

16.

öröm,	radosť.	nekem van, ja mám.
hegy,	hôra.	neked van, ty máš.
erdő,	les.	neki van, on má.
rét,	luka.	atyámnak van, moj ôtec má.
virágos,	kvetny.	tanítódnak van, tvoj učitel má.
szomorú,	smutny.	szomszédjának van, jeho súsed má.
nélkül,	bez, čez, prez.	szomszéd, súsed.
nekem,	mňe.	nincs, ňet, ňeňi.
neked,	tebe.	nekem nincs, ja ňemám.
neki,	jemu.	neked nincs, ty ňemáš.
		neki nincs, on ňemá.

Ravasz embernek kevés (malo) öröme van. Nekem nincs pénzem. Barátodnak nincs könyve. Szomszédomnak

szép kertje van. Atyám testvérének sok szép lova van. A királynak nagy hatalma van. Tegnap magas hegyeket láttam. Nekem nincs sok barátom. Szegény embernek nincs oly sok barátja, mint a gazdagnak. Neked is van házad és kerted. A faluban, melyet ma láttam, csinos (pekny) kis házak vannak. Az erdőben sok fát láttam. Nyáron a rét virágos. Igen kellemesek a virágos rétek. Atyád háza igen drága volt. A nagy házak sokkal drágábbak, mint a kis házak. Öcsém lova kisebb, mint az enyim. A szép lovakat szeretem. Holnap megyek az erdőbe. A te kertedben kevés fa és sok kő van. Barátom kertjében pedig sok fa, sok gyümölcs és legtöbb szép virág van. Az embernek akkor van sok öröme, ha szorgalmas és elégedett. Nekem nincs sok dolgom (robota), de anyám testvérének igen sok dolga van. Magas hegyekben sok kincs van. Rossz embernek nem lehet sok jó barátja. Télen szeretem a jó meleg szobát, tavaszszal a virágos rétet, nyáron az árnyékos (tonavy, stinny) erdőket, és mindig a jó és szép könyveket.

17.

ön, oňi, vy (potrebuje sa k osloveňiu chlapov).

kegyed, oňi, ich milosť (potrebuje sa k osloveňiu paňach).

önnek van, oňi maju, vy maťe.

kegyednek van, oňi maju, vaša (jich) milost ma.

en, on, ön, n, (ten prípon značí na dačom byt, a protož sa nadstúpnym naziva).

asztal**on**, na stole.

hegy**en**, na hôre.

föld**ön**, na zemi.

fá**n**, na strome.

mind, všecke, všecko.

ez, e, ten, ta, to, (pred samohlásku **ez**; pred spoluhlásku **e**; ale mesto ez, e, sa uživa aj **ezen**.

Ön mindig igen szorgalmas. Kegyed boldog, mert jó és engedelmes fia van. Ha az ember beteg, nem lehet vig (vesely). Ha az élet szomorú, akkor nem kellemes. Önnek

szebb lova van, mint (jak) bátyámnak. Az én könyvem mind hasznos; az én rétem mind virágos; az én gyümölcsöm mind édes. Neked sok szép madarad van. Ez a te házad? Ez a ház az enyém — Ľebo — Ezen ház az enyém. Ez az ember igen szorgalmas — Ľebo — Ezen ember igen szorgalmas. Ezen könyv nem oly szép, mint az övé. Bátyám szobájában két ablak és három asztal van. Az asztalon nyolcz toll és négy könyv van. A hegyen sok fa és kő, de kevés virág van. A földön sok ezer ember él. A fán nemcsak virág, de gyümölcs is van. Önnek sok pénze, de sok gondja is van, nekem kevés pénzem, kevés gondom van. Kegyednek igen kedves két gyermeke van. A földön nincs boldogság. Az egész világon nincs oly szegény, mint én. E könyvet az utcán találtam. Kövön nem lehet füvet találni. A beteg ember élete szomorú. Nekem még nincs lovam, de bátyámnak már van. Hegyen völgyön (v doline) lakadalom (hodovaňi). Anyámnak nincs a városban kertje, de igen szép nagy háza van. Én már nem megyek az iskolába, mert nagy vagyok (som). Atyám a kertbe, anyám a városba, öcsém a hegyekbe ment, én pedig a templomba megyek. Hugom volt (bola) már a templomban.

Ja idem do Ľesa. Moja matka išla do záhrady. Na mojej luke mnoho kvetky sú. Včera som bol (voltam) v meste, kde som mnoho ľudi videl. Kde je dom tvojeho priateľa? Kde sú mojo peňázy? Tvoj brat kupil jedneho kôňa. Na visokych horach veľky šňeh jest. Bohaty človek ňe je vždy spokojny, ňe je vždy stastlivy. Dňeš som desät pirka nášol. Včera som veľkeho orla videl. Na mojej zemi som veľkeho ptaka nášol, ktorého pira krásne sú. Mojeho otca kôň je vekši, jak tvoj. Pokoj je najvekši poklad. Tota hora je velmi visoka. Moja hiža je veľka a krásna, ale tvoja je ešte vekša a pekňejša. Tvoj otec jednu veľku záhradu kupil. Oňi ňe sú stastlive, ponevač veľoraz sú ňemocne a ňespo-

kojne. Ty ňemáš prijemny život. Na tej visokej hore sú (vannak) krásne stromy. Ja ľem ovocne stromy milujem. V tvojim dome sú veľo hiže, ale to je bars drahy dom. Tvoj priateľ už ma kôňa, ja ešte ňemám kôňa, ale zájtra kupi mi (vesz) moj otec.

18.

Stupňovaňie pridavnych men (melléknevek fokozása, comparatio).

1.	2.	3.
1. sárga, žolty.	gyors, chytry.	szük, uzky.
2. sárgá-**bb**, žoltši.	gyors-**abb**, chytrejši.	szük-**ebb**, užši.
3. **leg**-sárgá-**bb**, najžoltši.	**leg**-gyors-**abb**, najchytrejši.	**leg**-szük-**ebb**, najužši.

Naznamka. Pridavne mena v uherskej reči ľahko sa stupnuju, a sice:

1. Ktore na **a**, **e**, vychadzaju berú v druhym stupňu prípon **bb** a kratku samohlásku zdlužia, k. pr.: tarka, strakavy, tarká-**bb**; fekete, čarny, feketé-**bb**.

2. Ktore na **i** vychadzaju dvojákym spôsobom sa stupňuju, totižto: ľebo **bb** vezňiu, ľebo vedla množného počtu **abb**, **ebb**, k. pr.: régi, (davny), régi-**bb**, régi-**ebb**; úri (pansky), uri-**bb**, úri-**abb**,

Na jine samohlásky vychadzajice pridavne mena ale calkom množneho počtu základy následuju, k. pr.: olcsó (lacny), olcsó-**bb**; bő, (bivny), bőv-**ebb**; hosszú, (dluhy), hosszú-**bb**, hossz-**abb**, hoszszú-**abb**.

3. Na spoluhlásku vychadzajice pridavne mena, ked množny počet tvôria na **ak**, **ok**, vežňiu **abb**, k. pr.: gyors, gyors-**abb**; gazdag, gazdag-**abb**. Ked ale množny počet na **ek**, **ök** tvôria, vežňiu prípon **ebb**, k. pr.: jeles, (známenity), jeles-**ebb**; gödrös (jamnisty), gödrös-**ebb**.

Vyberaju sa:

jó dobry, druhy stupeň jo-**bb**.	sok, mnoho, druhy stupeň **több**.
nagy, velky „ „ nagy-**obb**.	szép, pekny „ „ **szebb**.
	kis kicsiny, maly, „ kis-**ebb**.

4. Na **s**, **sz**, **z** vychadzajice pridavne mena možu v druhym stupňu aj lem jedno **b** prijať, k. pr.: okos (mudry), okos-**abb**, lebo: okos-**b**; édes, (sladky), édes-**ebb**, lebo: édes-**b**; merész, (odvažlivy), merész-**ebb**, lebo: merész-**b**; vitéz, (vitažny), vitéz-**ebb**, lebo: vitéz-**b**.

5. Trety a najvišši stupeň pridavnych men sa tvôri, ked pred druhy stupeň slovičko **leg** sa položi, k. pr.: **leg**-sárgább, **leg**-gyorsabb, **leg**-szükebb.

19.

Öreg, stary, öregebb.	én, ja.	vagyunk, my sme.
vén, stary, vénebb.	te, ty.	vagytok, vy ste.
ifjú, mlady, ifjabb.	ő, on, ona.	vannak, oňi sú.
fiatal, mlady, fiatalabb.	mi, my.	**nál**, **nél**, (ten prípon značí = **pri**,
vagyok, ja som.	ti, vy.	dačom byt, protož sa pristupným
vagy, ty si.	ők, oňi.	náziva).
van, on je, ona, ono.		asztal**nál**, pri stole.
		kert**nél**, pri záhrade.
		falu**nál**, pri dedine.

Én szorgalmas vagyok, de húgod még szorgalmasabb, az ő öcscse pedig a legszorgalmasabb (je). Te nem vagy egészséges. Anyám beteg, de az ő testvére még betegebb. Ő boldog, mert jó atyja van, de az én atyám még jobb. Mi boldogok vagyunk. Ti szorgalmasak vagytok. Ök engedelmesek (sú) te slova: je, sú (van, vannak) vychabja sa, ked sa na pridavne meno potahuju). Én az engedelmes fiút szeretem. Szomszédom boldogabb, mint én, mert ő szorgalmas és elégedett. Mi elégedettebbek vagyunk, mint ti. Ti szomoruabbak vagytok, mint a tanitó; pedig ő betegebb. Barátom, a ki szobámban van, a legboldogabb ember: mert ő mindig vig és megelégedett. Atyám öregebb, mint a tied, de az ő nagyatyja (dzedo) legöregebb ember a faluban. A te lovad már vén, de öcsém lova még vénebb. Mig ifjú vagy, légy (bud) szorgalmas. Nővérem fiatalabb, mint a te húgod. Minél magasabb, — lebo — magasb a nap (slunce), annál kisebb az árnyéka (minél — annal : čim — tym). Kertemnél láttam anyádat. Házadnál volt (bol) a szegény ember. Mennél jobb vagy, annál inkább szeret az Isten.

Naznamka. Prípon **nál, nél**, sluší aj k srovnaňiu dvoch osobach, aneb vecach, a telo znáči jak: **mint**=jak. K. pr.: Öcsém fiatalabb atyádnál, (moj brat je mladší, jak tvoj otec). Házam magasabb a tiednél, (moj dom je višši, jak tvoj). A jó lelkiismeret drágább minden kincsnél, (dobre svédome je drážše, jak všecke poklady). Egy ma többet ér (stoji) két holnapnál, (jedno dňeš vecej stoji, jak dva zajtrá).

Naznamka. Meno pridavne, ked pred hlávnym stoji, zostava vždy ňepremenitedlne, k. pr.: a jó gyermek, a jó gyermeket, a jó gyermekek. Ked ale za hlávnym menom stoji, vtedy s ňym byva skloňene, k. pr.: a gyermek**ek** jó**k**, a kertek nagy**ok**.

20.

mező, pole.	sietek, ponahlam sa.
évszak, častka roku.	sietsz, ponahlaš sa.
egész, caly.	siet, ponahla sa.
sietni, ponahlať sa.	hozok, priňiešem.
hozni, priňiesť.	hozasz, priňiešeš.
	hoz, priňieše.

A tavasz és az ősz, legszebb évszakok. A nyár is szép évszak, hanem (ale) melegebb a tavasznál. Nővérem a kertbe ment, én pedig az iskolába megyek. Az én kertemben nagyobb fákat és szebb virágokat láttam, mint hugom kertjében. A rétek zöldek, de a mezők zöldebbek. Atyád a legjobb barátod. A szülők akkor legboldogabbak, ha gyermekeik jók és szorgalmasak. Mennél rosszabbak az emberek, annál ravaszabbak. A tanitó szomorú, ha rest tanitványa (učedelnik) van. Én a templomba sietek. Te a faluba sietsz. Ő szobájába siet. Én virágot hozok, ő pedig gyümölcsöt hoz. Az én gyümölcsöm édesebb a méznél. Szobámba asztalt, könyvet és tollat kell hozni. Egész télen nem ment az iskolába, mert beteg volt. Az én házam legtisztább az egész városban.

Moj otec je starši, jak moja matka, ale tvojeho súseda brat je najstarši. Jeho šestry dom je vždy čisty, ale mojeho priateľa dom je ešte čistejši. Čistota (tisztaság) je ňe ľem

pekna, ale aj zdráva. Ti si zdrávši, jak tvoj priatel, ale mojeho učitela otec je veloraz ňemocny. Tvojeho syna hiža je velmy čista a švetla (világos), ale mojej dievky hiža je najčistejša. Moj kôň je najdražši. Tvoj strom je najvišši, a tvojej matky záhrada je najželenša. Zajtrá tebe dar priňiešem. Päť kňihy a deväť pira. Ponahľam sa do mesta, aj moj brat išol do mesta. Viďel som vysoké hory a hlboke doliny. V Europe najvišše hory sú v Helvetii (Svajczban). V uherskym kráju najvišše hory sú Tátre (Kárpátok). V záhrade mojej šestry ňeňi veľo ovoci. Na jár najvecej jest kvetkoch. Ja ňemám mnoho ovoci, vecej stromov a ovoci má moja matka, jak ja. V leťe rozkvetyle (virágosak) sú luky a poľia.

21.

Ki-**é**? keho? čij? čija? čijo?
Kié ez a ház? János-**é**.
(Čij je ten dom? Janov).

Kié ez a könyv? A tanitóé.
(Čija je ta kňiha? Učitelova.

Naznamka. Hlávny prípon privlastnujici ňejaky majetek je **é**, kteri sa ku menu majitela priloži, k. pr.: Péteré (Petrov), atyáé (otcov), városé (mesta). Ten ale prípon **é** najviac ľem vtedy sa uživa, ked meno majetek znamenajice zjavne ňeňi vyložene. — Ked tak majetek, jak aj majitel zjavne sú vyložene, vtedy meno majitela zostava ňepremeňene, a ku menu majetku pridava sa prípon **a, e, ja, je,** k. pr.: az atya ház-**a** (otcov dom). A tanitó könyv-**e** (učitelova kňiha).

22.

Prípon majetku (birtokos ragok), jejich jednotny a množny počet.

Známe už, že privlastnovajice zámena **enyém**, moj; **tiéd**, tvoj; **övé**, jeho, sa jak prípony majetku védla prvšej, druhej, tretej osoby, skrze **m, am, om, em, öm**; — **d, ad, od, ed, öd**; — **a, e, ja, je**, ku koncu mena prikladajú. Ponevač ale toto zámeno i množny počet ma, totižto: **miénk**, náš, náše; **tiétek**, vaš, váše;

övék, jejich — teda muša byť i také prípony majetku, ktore ten množny počet privlastnujicych zámen vyznáčia; protož uherska reč krem množného počtu na **k** vychadzajicého ma ešte jiny, tak nazvany množny počeť majetku.

Ten množny počet majetku tvôri sa vkládaňim **i** do prípona majetku, k. pr.: ház-**am**, (moj dom), ház-**aim**, (mojo domy); ház-**ad**, (tvoj dom), ház-**aid**, (tvojo domy); ház-**a**, (jeho dom), ház-**ai**, (jeho domy). — Enyém (moja vlastna vec), enyé-**im**, (mojo vlastne veci); tied, (tvoja vlastna vec), tie-**id**, (tvojo vlastne veci); övé, (jeho vlastna vec), övé-**i**, (jeho vlastne veci, aneb osoby).

Tu nam treba pozorovať na následujice štyry padi, že jest:

a) jeden majitel a jeden majetek;
b) jeden majitel a vecej majetkov;
c) vecej majitelov a jeden majetek;
d) vecej majitelov a vecej majetkov.

Vedľa teho sú tvary (alakok, Formen) majetku nasledujice:

1-ša osoba:	2-ha osoba:	3-ta osoba:
ház-**am**, moj dom.	ház-**ad**, tvoj dom.	ház-**a**, jeho dom.
ház-**aim**, mojo domy.	ház-**aid**, tvojo domy.	ház-**ai**, jeho domy.
ház-**unk**, naš dom.	ház-**atok**, vaš dom.	ház-**ok**, ich dom.
ház-**aink**, našo domy.	ház-**aitok**, vašo domy.	ház-**aik**, ich domy.

Pravidelné prípony majetku sú teda:

A.	**B.**
I. Jeden majitel a jeden majetek:	III. Vecej majitelov a jeden majetek:
1. osoba: m, am, om, em, öm.	1. osoba: nk, unk, ünk.
2. „ d, ad, od, ed, öd,	2. „ tok, tek, tök.
3. „ a, e, ja, je.	3. „ ok, jok, jök, ök, aneb ük.
II. Jeden majitel a vecej majetkov:	IV. Vecej majitelov a vecej majetkov.
1. osoba: aim, jaim, eim, jeim.	1. osoba: aink, jaink, eink, jeink.
2. „ aid, jaid, eid, jeid.	2. „ aitok, jaitok, eitek, jeitek.
3. „ ai, jai, ei, jei.	3. „ aik, jaik, eik, jeik.

Vedľa teho teda sa lähko pripoja ku jakémukoľvek menu prípony majetku, lem treba pozorovať na te základy, ktore ku tvôreňiu množného počtu na **k** sú dáne.

Aby obvzlaštna ta vec calkom švetle pred očima stala, dávame tu nasledujice tvary, aneb obrazy:

I.

Szolga, sluha, szolgá-k.

szolgá-m,	moj sluha.
szolgá-d,	tvoj sluha.
szolgá-ja,	jeho, jej sluha.
szolgá-im,	mojo sluhove.
szolgá-id,	tvojo sluhove.
szolgá-i,	jebo, jej sluhove.
szolgá-nk,	naš sluha.
szolgá-tok,	vaš sluha.
szolgá-jok,	ich sluha.
szolgá-ink,	naše sluhove.
szolgá-itok,	vaše sluhove.
szolgá-ik,	ich sluhove.

II.

Kéve, snop, kévé-k.

kévé-m,	moj snop.
kévé-d,	tvoj snop.
kévé-je,	jeho, jej snop.
kévé-im,	mojo snopy.
kévé-id,	tvojo snopy.
kévé-i,	jeho, jej snopy.
kévé-nk,	naš snop.
kévé-tek,	vaš snop.
kévé-jök,	ich snop.
kévé-ink,	naše snopy.
kévé-itek,	vaše snopy.
kévé-ik,	ich snopy.

III.

Hal, ryba, hal-ak.

hal-am,	moja ryba.
hal-ad,	tvoja ryba.
hal-a,	jeho, jej ryba.
hal-a-im,	mojo ryby.
hal-a-id,	tvojo ryby.
hal-a-i,	jeho, jej ryby.
hal-unk,	naša ryba.
hal-a-tok,	vaša ryba.
hal-ok,	ich ryba.
hal-a-ink,	naše ryby.
hal-a-itok,	vaše ryby.
hal-a-ik,	ich ryby.

IV.

Dal, pešeň, dal-ok.

dal-om,	moja pešeň.
dal-od,	tvoja pešeň.
dal-a,	jeho, jej pešeň.
dal-a-im,	mojo pešňe.
dal-a-id,	tvojo, pešňe.
dal-a-i,	jeho, jej pešňe.
dal-unk,	naša pešeň.
dal-o-tok,	vaša pešeň.
dal-uk,	ich pešeň.
dal-a-ink,	naše pešňe.
dal-a-itok,	vaše pešňe.
dal-a-ik,	ich pešňe.

V.

Nap, deň, slunce, nap-ok.

nap-om,	moj deň.
nap-od,	tvoj deň.
nap-ja,	jeho, jej deň.
nap-ja-im,	mojo dňi.
nap-ja-id,	tvojo dňi.
nap-j-ai,	jeho, jej dňi.
nap-unk,	naš den.
nap-o-tok,	vaš deň.
nap-jok,	ich deň.
nap-ja-ink,	naše dňi.
nap-ja-itok,	vaše dňi.
nap-ja-ik,	ich dňi.

VI.

Kosár, koš, kosar-ak.

kosar-am,	moj koš.
kosar-ad,	tvoj koš.
kosar-a,	jeho, jej koš.
kosar-a-im,	mojo koše.
kosar-a-id,	tvojo koše.
kosar-a-i,	jeho, jej koše.
kosar-unk,	naš koš.
kosar-a-tok,	vaš koš.
kosar-ok,	ich koš.
kosar-a-ink,	naše koše.
kosar-a-itok,	vaše koše.
kosar-a-ik,	ich koše.

VII.

Kert, záhrada, kert-ek.

kert-em,	moja záhrada.
kert-ed,	tvoja záhrada.
kert-je,	jeho, jej záhrada.
kert-je-im,	mojo záhrady.
kert-je-id,	tvojo záhrady.
kert-je-i,	jeho, jej záhrady.
kert-ünk,	naša záhrada.
kert-e-tek,	vaša záhrada.
kert-jök,	ich, záhrada.
kert-je-ink,	naše záhrady.
kert-je-itek,	vaše záhrady.
kert-je-ik,	ich záhrady.

VIII.

Kép, obraz, kép-ek.

kép-em,	moj obraz.
kép-ed,	tvoj obraz.
kép-e,	jeho, jej obraz.
kép-e-im,	mojo obrazy.
kép-e-id,	tvojo obrazy.
kép-e-i,	jeho, jej obrazy.
kép-ünk,	naš obraz.
kép-e-tek,	vaš obraz.
kép-ök,	ich obraz.
kép-e-ink,	naše obrazy.
kép-e-itek,	vaše obrazy.
kép-e-ik,	ich obrazy.

IX.

Gyönyör, rozkoš, gyönyör-ök.

gyönyör-öm,	moj rozkoš.
gyönyör-öd,	tvoj rozkoš.
gyönyör-e,	jeho, jej rozkoš.
gyönyör-e-im,	mojo rozkoše.
gyönyör-e-id,	tvoje rozkoše.
gyönyör-e-i,	jeho, jej rozkoše.
gyönyör-ünk,	naš rozkoš.
gyönyör-ö-tök,	vaš rozkoš.
gyönyör-ük,	ich rozkoš.
gyönyör-e-ink,	naše rozkoše.
gyönyör-e-itek,	vaše rozkoše.
gyönyör-e-ik,	ich rozkoše.

X.

Lélek, duša, lelk-ek.

lelk-em,	moja duša.
lelk-ed,	tvoja duša.
lelk-e,	jeho, jej duša.
lelk-e-im,	mojo duše.
lelk-e-id,	tvojo duše.
lelk-e-i,	jeho, jej duše.
lelk-ünk,	naša duša.
lelk-e-tek,	vaša duša.
lelk-ök,	ich duša.
lelk-e-ink,	naše duše.
lelk-e-itek,	vaše duše.
lelk-e-ik,	ich duše.

XI.

Álom, sen, álm-ok.

álm-om,	moj sen.
álm-od,	tvoj sen.
álm-a,	jeho, jej sen.
álm-a-im,	mojo sni.
álm-a-id,	tvojo sni.
álm-a-i,	jeho, jej sni.
álm-unk,	naš sen.
álm-o-tok,	vaš sen.
álm-uk,	ich sen.
álm-a-ink,	naše sni.
álm-a-itok,	vaše sni.
álm-a-ik,	ich sni.

XII.

Ló, kôň, lo-v-ak.

lov-am,	moj kôň.
lov-ad,	tvoj kôň.
lov-a,	jeho, jej kôň.
lov-a-im,	mojo koňe.
lov-a-id,	tvojo koňe.
lov-a-i,	jeho, jej koňe.
lov-unk,	naš kôň.
lov-a-tok,	vaš kôň.
lov-uk,	ich kôň.
lov-a-ink,	naše koňe.
lov-a-itok,	vaše koňe.
lov-a-ik,	ich koňe.

I. Naznamka. Z predloženych tych dvanact tvarach vidime, že:

1. Prvša a druha osoba jedneho majiteľa a jedneho majetka v jednotnym počte sa tvôri, ked na mesto tvornej litery množného počtu **k**, sa **m**, **d**, položi, tak že mena, ktore množny počet maju na **ak**, **ok**, a t. d. i tu maju **am**, **om**, **ad**, **od**, a t. d.; take i mena, ktore tam hlás, lebo dlúžku tratia, i tu jich tratia, k. prikl.: álom, álm-ok, álm-om, álm-od; levél, level-ek, level-em, level-ed; ló, lov-ak, lov-am, lov-ad a t. d.

2. Množneho počtu majetkoveho tvorna litera je **i**, ale ona čista lem k menam na samohlásku vychadzajicim sa priloži, k. pr.: almá-**im**, almá-**id**, almá-**i**, almá-**ink**, almá-**itok**, almá-**ik** (moje, tvoje, jeho, naše, vaše, ich jablka). K menam ale na spoluhlásku vychadzajicim toto **i** običajňe z jednu pomocnu samohlásku sa priloži, a ta pomocna samohláska vždy zostaňe kratka, k. pr.: ház-**ai**-m, könyv-**ei**-m, ňemože byť: ház-im, könyv-im a t. d.

3. Ňektore na **i** vychadzajice mena tiež vežňiu pomocnu samohlásku, k. pr.: fi, fi-a-im, fi-a-id, fi-a-ink; földi, földi-eink a t. d.

4. Nachadzaju sa aj ňektore na spoluhlásku vychadzajice mena, ktore množneho počtu tvorne **i** bez pomocnej samohlásky možu prijat; te sú totižto take mena, ktore: a) hodžlem z dvoch syllaboch sú složene; b) prípon majetku tretej osoby jednotneho počtu bez **j** berú, k. pr.: gondolat, (myšlienka), gondolat-im, gondolat-id, gondolat-ink a t. d. lebo: gondolataim, gondolataid, gondolataink a t. d.

II. N a z n a m k a. Prípon majetku množneho počtu tretej osoby: **ok**, **ök**, **jok**, **jök**, obrati sa na **uk**, **ük**, **juk**, **jük**.

1. Vtedy, ked aj množny počet dajakeho mena vychádza na **ok**, **ök**, k. pr.: dolog (vec, robota), množny počet: dolg-o k (vece, roboty), treťa osoba majetku teda ňebude dolg-o k, ale dolg-u k (ich vec, robota); gyönyör, ňebude gyönyör-ö k, ale: gyönyör-ük (ich rozkoš). A to sice preto sa tak tvori, žebi rozdil bol medzi množnym počtom a prípon majetku.

2. Pre pekňejši zvuk mena vtedy, ked v dajakym meňe všecke samohlásky sú lem **o**, aneb **ö**, k. pr.: öröm (radosť), mesto: öröm-ö k, bude: öröm-ü k (ich radosť); kolomp (zvôn), mesto: kolomp-j o k, bude: kolomp-j u k (ich zvôn) a t. d.

III. N a z n a m k a. V tretej osobe jedneho majetku berú prípon (**a**, **e**, **ok**, **ök**), ňektore mena bez litery **j**; jine zaš z literu **j**; a ešte jine dvojakym spôsobom, totižto: i z **j**, i bez **j**. Na nasledujice pravidlá teda dobre treba pozorovať.

1. Bez **j** berú ten prípon:

a) Dlúžku- a hlás-tratice mena, k. prikl.: malom (mlín), malm-**a**, malm-**uk** (jeho, ich mlín); félelem (strach), félelm-**e**, félelm-**ök** (jeho, ich strach); levél (list), level-**e**, level-**ök** (jeho, ich list) a t. d.

b) Na cs, c, gy, h, j, l, ly, m, n, ny, r, s, sz, ty, v, z, zs vychadzajice mena, k. pr.: kincs poklad), kincs-**e**, kincs-**ök** (jeho, ich poklady); leány (dievče), leány-**a**, leány-**uk** (jeho, ich dievče) a t. d. — Ľem že sa po medzi tych vyberaju: gúny (posmech), szeny (špina), nagy (velky), cél (cieľ), acél (oceľ), lom (batožina), rom (sburaňina, som (drienka), bán (ban), csin (vykrut), kín (trapeňie), ón (cin), ár vizár (povoc, príplava), csir (kel), gór (vyhúknuty), húr (struna), kar (rameno), or (sbojňik), pár (dvojat), sír (hrob), zsír (mast), magyar (uher), fukar (skúpy), fuvar (fúra, vozba), pandur (pandur), azur (nebeské modro, blankyt), mazúr (mazur), kandúr (kocúr); maju: gúny**ja**, szeny**je**, nagy**ja** a t. d.

c) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajice ťenkohlásne mena, k. pr.: eb (pes), eb-**e**, eb-**ök** (jeho, ich pes); nép (ľud), nép-**e**, nép-**ök** (jeho, ich ľud) a t. d. — Vybiraju sa: gömb (kula), közömb (lahostojnost), zsémb (zvada), gőg (pycha), rüpők (mamlas), pép (cesto, pasta), zsilip (splav), csöpp (kvapka); tu prisluchaju i všecke stupnovane prídavne mena. Tote maju: gömb-j e, gömb-j ö k, gőg-j e, gőg-j ö k, vastagabb, vastagabb-j a, vastagabb-j o k a t. d.

d) Na **ság**, **ség**, **ség** vychadzajice mena, k. pr.: jóság (dobrota), jóság-**a**, jóság-**uk** (jeho, ich dobrota); ország (krajina), ország-**a**, ország-**uk** (jeho, ich krajina) a t. d.

e) Na **ék**, **ok** vychadzajice hlávne mena, k. pr.: ajándék (dar), ajándék-**a**, ajándék-**uk** (jeho, ich dar); birtok (majetek), birtok-**a**, birtok-**uk** (jeho, ich majetek) a t. d. — Vyberaju sa: tok (pošva, skryška), homok (piesek), konok (zatvrdily), te maju: tok-**ja**, homok-**ja**, konok-**ja**.

f) Z číselkoch pochadzajice mena na **ad**, **ed**, k. pr.: harmad (tretyna), harmad-**a** (jeho tretina), negyed (štvrtyna), negyed-**e** (jeho štvrtyna).

g) Z časoslovoch pochadzajice mena na **et**, k. pr.: élet (život), élet-**e**, élet-**ök** (jeho, ich život); szünet (prestaňie, oddych), szünet-**e**, szünet-**ök** (jeho, ich oddych) a t. d.

2. S **j** berú ten prípon:

a) Na samohlásku vychadzajice mena, k. pr.: kocsi, kocsi-j a, kocsi-j o k, kapu, kapú-j a, kapú-j o k, élme, elmé-j e, elmé-j ö k a t. d. Ľem fi, ma: fi-**a**; hi, hi-**a**.

b) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajice hrubohlásne mena, k. pr.: nap, nap-j a, nap-j o k; tag, (ud), tag-j a, tag-j o k, (jeho, ich ud) a t. d. — Vybiraju sa: láb, (noha), ág, (konár), bog (uzel), fog (zub), húg (mladša šestra), jog (pravo), rag (prípon), szag (puch, voň), zúg (kut), vastag (hruby), zálog (záloch), talp (podešva), oszlop (slup); te maju: láb-**a**, láb-**uk**, ág-**a**, ág-**uk** a t. d.

c) Na **d**, **k**, **t** vychadzajice najviac hrubohlásne mena, k. pr.: kard (šabľa), kard-j a, kard-j o k (jeho, ich šabľa), zsák (vrece), zsák-j a, zsák-j o k (jeho, ich vrece) a t. d. — Vyberaju sa: had (vojstvo, vojna), lak (byvaňie), nyak (krk), sark (päta, štežaj), abrak (obrok), ajak (pysky), ablak (oblok), csónak (loďička), hát (hrbat), hit (viera), lét (bytnosť), öt (päť), test (ťelo), tét (položeňie), tett (učinek), vét (kupeňie); te maju: lak-**a**, lak-**uk**, nyak-**a**, nyak-**uk** a t. t.

3. Dvojakym spôsobom, to jest i z **j**, i bez **j** možu brat ten prípon:

a) Na **d** vychadzajice ťenko- a ostrohlásne mena, k. pr.: föld (zem), föld-**je**, föld-**jök**, aneb föld-**e**, föld-**ük** (jeho, ich zem); beszéd (reč), beszéd-**je**, beszéd-**jök**, aneb beszé-**de**, beszéd-**ök** (jeho, ich reč) a t. d.

b) Na **lag**, **lyag**, **lyog**, **rag**, **rág** vychadzajice mena, k. pr.: csillag (hvezda); csillag-j a, csillag-**a**; csillag-j o k, csillag-u k; hólyag (mehir), hólyag-j a, hólyag-**a**; hólyag-j o k, hólyag-u k; virág (kvet); virág-j a, virág-**a**; virág-j o k, virág-u k a t. d. — Ľem: harag, (hňev) ma harag-j a, harag-j o k, a ňe: harag-a, harag-uk.

c) Z časoslovoch tvôrene na **at** vychadzajice mena, tak aj na **zat** vychadzajice mena, ačprave sú z časoslovoch ňe tvorene, k. pr.: ajánlat (obecunek); ajánlat-**a**, ajánlat-j a; ábrázat (tvar); ábrázat-**a**, ábrázat-ja a t. d.

d) Na **et**, **ét** vychadzajice mena, ktore sú ňe z časoslovoch tvorene, k. pr.: ecet (ocet); ecet-**e**, ecet-j e; pecsét (pečiatka), pecsét-**e**, pecsét-j e a t. d.

IV. N a z n a m k a. Atya, anya, apa, bátya, néne, öcs, maju: aty-j a, aty-j o k, (jeho, ich otec), ap-j a, ap-j o k (jeho, ich otec);

any-j a, any-j o k (jeho, ich matka); báty-j a, báty-j o k (jeho, ich brat); nén-j e, nén-j ö k (jeho, ich stárša šestra); öcs-c s e, öcs-c s ő k (jeho, ich mladši brat).

V. N a z n a m k a. Ňektore na **ó**, **ő** vychadzajice mena v jednotného majetku tretej osobe, a v množnym majetku vo všeckych osobach **ó** možu obratit na **a**; — **ő** ale na **e**. Te sú: ajtó (dvere), akó (okov), alsó (ňižny), apró (drobny), belső (vnytrny), bimbó (pupec), borsó (hrach), csikó (žrebec, hačur), csipő (klub), czipő (črevika), disznó (sviňa), elő (predek), első (prvy), erdő (les), erő (sila), esztendő (rok), fölső (višny), gunyhó (koliba), hintó (koč), hordó (bečka, sud), idő (čas), kendő (hustka, šatka), késő (pozdny), kettő (dva), kezkenő (ručnik), koporsó (smrtna truhla), korsó (dzbán), külső (zevnytrny), mellső (predny), mező (pole), nő (žena), orsó (vreteno), posztó (postav), seprő (metla, drožďie), szélső (krajňy), szőlő (vinňica), tető (vrh), tinó (byk), tokló (jahnica), tüdő (pluca), velő (mozg), vessző (prut, ratolesť), vő (žec), zacskó (miešček), zsidó (žid). — Všecke te mena tak maju, jak ňižej nasledujice dva tvary nam vyobrazuju.

J e d e n m a j e t e k.

jeden majitel	ajtó-m,	erdő-m,
	ajtó-d,	erdő-d,
	ajtó-ja, ľebo: ajta-ja.	erdő-je, ľebo: erde-je.
viac	ajtó-nk,	erdő-nk,
	ajtó-tok,	erdő-tök,
	ajtó-jok, ľebo: ajta-jok.	erdő-jök, ľebo: erde-jök.

V e c e j m a j e t k o v.

jeden majitel	ajtó-im, ľebo: ajta-im,	erdő-im, ľebo:	erde-im,
	ajtó-id, „ ajta-id,	erdő-id, „	erde-id,
	ajtó-i, „ ajta-i,	erdő-i, „	erde-i.
viac	ajtó-ink, „ ajta-ink,	erdő-ink, „	erde-ink,
	ajtó-itok, „ ajta-itok,	erdő-itek „	erde-itek,
	ajtó-ik, „ ajta-ik.	erdő-ik, „	erde-ik.

VI. N a z n a m k a. Biró (rychtár), ma: bir-**ám**, bir-**ád**, bir-**ja** a t. d. — V menach: atyafi (rodina), hazafi (krajan, vlastenec), névnap (deň mena) užívajú sa prípony majetku zvlástnym spôsobom; a sice:

atyafi ma:	atyámfia (moja),	atyádfia (tvoja),	atyjafia (jeho rodina).
	atyámfiai (mojo),	atyádfiai (tvoje),	atyjafiai (jeho rodini).
	atyánkfia (naša),	atyátokfia (vaša),	atyjokfia (ich rodina).
	atyánkfiai (našo),	atyátokfiai (vašo),	atyjokfiai (ich rodini).
hazafi ma:	hazámfia,	hazádfia,	hazafia.
	hazámfiai,	hazádfiai,	hazafiai.
	hazánkfia,	hazafiatok,	hazafiok.
	hazánkfiai,	hazafiaitok,	hazafiaik.
névnap ma:	nevemnapja,	nevednapja,	nevenapja.
	nevemnapjai,	nevednapjai,	nevenapjai.
	névnapunk,	névnapotok,	névnapjok.
	névnapjaink,	névnapjaitok,	névnapjaik.

23.

nekünk van, my máme.
nektek van, vy máte.
nekik van, oňi majú.
nekem jó tanitóm van, ja dobrého učitela mám.
neked szép könyved van, ty peknu kňihu máš.
neki gyönyörü kertje van, on rozkošnu záhradu ma.
nekünk két lovunk van, my dva koňe máme.
nektek négy ökrötök van, vy štyry vóli máte.
nekik sok földjök van, oňi maju velo zeme.
nekünk nagy városaink és csinos falvaink vannak, my velke mesta a krásne dediny máme.
nektek gyors lovaitok és erős ökreitek vannak, vy máte chytre kôňe a mocne vóli.
nekik széles tavaik és mély folyóik vannak, oňi široke jezere a hlboke potoky maju.

A jó és erényes emberek boldogok, mert (ponevač) nekik legszebb örömeik vannak. A kertben szép madarak vannak. Nekünk is vannak szép könyveink. Bátyámnak szép lova van. Szomszédunknak drága lovai vannak. Neked több pénzed van, mint öcsém barátjának. A legjobb embernek is lehet sok ellensége. A királynak is vannak örömei és fájdalmai, (bolesťe), mert neki is vannak kedves gyermekei és jó barátjai; de lehetnek (možu byť, može mať) nehéz (ťažky) gondjai és ravasz ellenségei is. Az elégedett ember a leg-

boldogabb. Neked sokkal több barátod van, mint nekem. A becsületes (poctivy) embernek legtöbb barátja van. Fiamnak mindig sok könyve van. Testvéreimnek drága házaik vannak. Neked kellemes életed van. Anyámnak két szobája van. Tanitónk az iskolában van. Én kertedben voltam, de legszebb virágaidat nem láttam. Van nektek kertetek? Nekik a városban vannak házaik. Nekem kellemes életem van, mert jó szülőim és testvéreim vannak. Neked szomorú életed van, mert nehéz gondjaid vannak. Húgodnak van a legszomorúbb élete, mert szegényke (ňeboha) mindig beteg. Nekünk több lovunk van, mint szomszédunk atyjának. Nektek nincs kertetek, de vannak jó termékeny (urodny) földjeitek. Nektek szép madaraitok, legerősebb lovaitok, legcsinosabb szobáitok és legkedvesebb gyermekeitek vannak.

Moj otec ma pekného kôňa. Naš súsed ma drahe kôňe. Tvojo záhrady sú najvekše a tvojo kôňe sú najkrajše. Dobry kráľ ma mnoho priatelov. Tvojo priatele maju veľky a krásny dom v meste. Naša záhrada je v dedíňe. My viac stromov máme, jak tvoj brat. Vo vašej záhrade máte krásnych ptákov.

24.

Menni, isť.	keresni, hľadať.
megyek, iďem.	keresek, hľedám.
mentem, išol som.	kerestem, hľedal som.
mentünk, išli sme.	kerestünk, hľedali sme.
fogunk menni, pojdeme.	fogunk keresni, buďeme hľedať.

Anyád szobája igen szép, de az én anyámnak szobája a legszebb. Nekünk sok szobánk van. Testvéredet szobájában kerestem, de nem találtam. Én a szép szobákat igen szeretem. Holnap a kertbe fogok menni szép virágot keresni. Ma reggel az iskolába mentem, testvéredet kerestem, de nem találtam. Nekünk a városban szép könyveink vannak. Vannak nektek is szép könyveitek? Én az atyám szobájába megyek. Öcsém az erdőbe, anyám pedig a városba ment. Ne-

künk sok szobánk van. Magyarországnak kevés nagy városa, de annál több csinos faluja van.

Ja najradši mám moju malu hižu. Visoke hiže sú najlepše, ponevač sú najzdravše. Zajtrá do mesta pojdem, a tam budem robotu hľadať. Včera som v záhrade bol ovoc hledať, ale som ňenášol. Naš súsed ma ňemocne dieťe. Jeho chlapec je najušilovňejši. Ľem spokojny život može byt blahoslaveny. Naš kráľ ma trojo dietata. Naša krajina ma visoké hory a štyry veľke potoky, totižto: Dunaj, Tisu, Savu, Dravu. Ja i moj brat pojdeme v zime do mesta.

25.

Tól, től, od (prípon odvodny).
szomszéd**tól**, od súseda.
étel**től**, od pokrmu.
atyám**tól**, od mojeho otca.
kertünk**től**, od našej záhrady.

kapni, dostať.
kaptam, dostal som.
ajándék, dár.
állat, živiera.
vidám, vesely.

Én igen vig vagyok, mert atyámtól szép ajándékot kaptam. Én elégedett és boldog vagyok, mert jó és szorgalmas voltam. Én nem vagyok gazdag, de vidám mindig voltam. Szomszédunk házát, lovait és kertjét láttam. Iskolánk a templomtól nem igen messze (dáleko) van. Barátainknak jó testvéreik vannak. Az egészséges ember vidámabb, mint a beteg ember. Nagy városokban az utcákon mindig sok ember van. Miért vagytok mindig szomorúak. Rosz embertől nem lehet jót várni. Istentől jő (prichádza) minden áldás (požehnaňie). Ételtől és italtól (napoj) megromlott (zakázil sa mu) a gyomra (žaľudek). Kertünkben nem igen növekszik (rošňie) a fa, mert rosz földje van.

26.

Val, vel, s, so, (prípon spojenosti a inštrumenta).
atyá**val**, s otcom.
kő**vel**, s kameňom.

ember**rel**, mesto: (ember-**vel**), s človekom.
állat**tal**, mesto: (állat-**val**), so živierom. — élni, žiť.

Naznamka. **Val, vel,** sa uživa so slovom na samohlásku vychadzajicim; ked ale sa ma k menu na spoluhlásku končiacemu priložiť, v tedy **v** sa obrati na tu spoluhlásku, ktora jemu predchadza. k. pr: szorgalom, szorgalom-**mal**; kard, kard-**dal.**

Atyámmal a kertben voltam. Városba megyek a szomszéddal. Az iskolába megyek tanitóm könyveivel. Jó és istenfélő (bohabojny) emberekkel élni igen kellemes. Öcsémmel az udvaron voltam. Ökreinkkel a mezőre mentem. Lovaitokkal a réten voltam. Atyám testvérével a városban voltam, hol sok ajándékot kaptam. Te nem vagy barátoddal elégedett. Jó emberrel szeretek egy házban lenni. Szorgalommal lehet kincseket és erénynyel boldogságot szerezni.

Predešleho roku (mult évben) som bol v Pešťe (Pesten). S tvoju šestru som bol v záhrade. Včera veľky dišť bol. V leťe s dobrym teplym dišťom prichadza požehnaňie. S kameňom urazil (megütötte) moju hlavú. Moj brat sa zabavja (mulat) so svojima ptaćkami. Ja rad idem do školi s dobryma dieťkami. Od veľo čitania (olvasás) bolia (fájnak) me oči. Zo záhrady idem do hiži, ponevač v záhrade je ešťe zimno, ale v hiži je veľo teplejši.

27.

Nál, nél, pri (prípon pristojny).
ablak**nál**, pri oblaku.
könyv**nél**, pri kňihe.

ból, ből, z, **zo** (prípon vyvodzújicy.
templom b ó l, z kostela.
kert b ő l, zo záhrady.
jövök, idem, prijdem.
jöttem, prišol som.

ról, ről, z, zo, (prípon zkladny z vrhnej časťky ňejakého predmetu).
asztal r ó l, zo stola (z vrhu), tiež: o stolovi.
kéz r ő l, z ruky — tiež: o ruke.

ra, re, na (prípon vyvyšny).
fal r a, na mur, na stenu.
szem r e, na oko.
tenni, položiť.
tettem, položil som

Anyámnál voltam. A tanitónál sok gyermeket láttam. Kezednél van a toll. A kertnél sok ember áll. Istennél min-

den lehetséges (možno je). Házamnál nehány vendég (hosť) volt. Kertemből tegnap a mezőre mentem, hol sok virágot találtam. Rosz gyermekből ritkán lesz (buďe) jó és becsületes ember. Szobámból igen szép kertre látok. Faluból jövök és a rétre megyek. Pajkos fiam leesett (zpadnul) a fáról. Magas hegyről sok falut lehet látni. Én tegnap vásárról jöttem, öcsém pedig holnap megyen vásárra. Lóra ült (šednul). Mezőre ment. Könyveimet az asztalra tettem és nem a székre (stolek). A hegyre nem jó sebesen menni. Fejemre teszem kalapomat. Az ács házfedélről leesett a földre. A macska magas helyről is mindég talpára esik. Nem mondok (poviem) roszat barátomról. Mindig jobbra nézek.

28.

Ért, pre, po, za (prípon pričinny, tiež: ceny).
ülni, sedeť.
ültem, sedel som.
esni, padať.
estem, zpadnul som.
venni, vžať, kupiť.
vettem, vžal, kupil som.

hoz, hez, k, ku, (prípon približny).
tehén, krava.
bűn, hriech, vina.
büntetés, trest.
járni, chodiť.
jár, chodi.
jártam, chodiel som.

Vettem házat 1000 (ezer) forintért. Vizért megyek. Lovamat egy tehenért adtam. A tehén ugyan nem oly szép állat, mint a ló, de sokkal hasznosabb. Falusi jószágomat egy városi házért adtam. Szemet szemért, fogat (zub) fogért. Jót jóért ne várj (čakaj). Bűnnel jár a büntetés. A halál a bűn büntetése. Bűnért bünteti Isten a világot. Atyámhoz megyek. Szomszédom egy lovat és egy pár ökröt vett száz forintért. Barátom kertjében az asztalon álltam, és mikor (ked, jak) ő jött, az asztalról leugortam (skočiel som). Lovaimért megyek a lucernás kertbe. Kertünkből hoztam különféle (všelijaku) gyümölcsöt. Tegnap öcsém lovára ültem és csaknem leestem (spadnol som).

29.

Ki, mely, ktory.	tanitvány, učedelňik.
kinek, melynek, ktoremu, ktorého.	tehetség, možnosť.
kinek jó fia van, kto dobreho syna ma.	lelki tehetség, schopnosť.

Naznamka. **Ki,** ľem k osobom prislucha; **mely** ale ku žvieratom aneb vecam.

Boldog az atya, kinek jó gyermekei vannak. Szerencsés a tanitó, kinek szorgalmas tanitványai vannak; de a tanitványok is csak akkor szerencsések, ha jó tanitójok van. A mi tanitónk igen kedves fiatal ember. Némely gyermeknek szép lelki tehetségei vannak. Ön még nem látta atyámat. A ki szülőit szereti, azt az Isten is szereti. Öntől szép ajándékot kaptam. Kegyedet már régen nem láttam. Éjjel a világért sem megyek ki (von) a házból. Két madár ült házunk fedelére.

30.

Biró-**vá** választatott, **za** rychtára bol vyvóleny.	buďeš učiť, može byť z tebe slavny muž.
katoná-**vá** lett, vojákom zostal.	a gazdag is lehet szegény-**nyé,** aj bohaty može zostať chudobnym.
ha jól fogsz tanulni, nagy ember-**ré** válhatsz, ked sa dobre	

Naznamka. **Vá, vé,** je prípon tvorny; **va, ve,** sa priloži ku menu na samohlásku vychadzajicimu, — ked ale ku spoluhláske sa príklada, vtedy **v** sa obraťi tiež na taku spoluhlásku, jaka mu predchadza, k. pr.; atyám bir**ó-vá** lett. Az ember po**r-rá** és ha**mú-vá** lesz. (Človek na prach a popel sa obraťi). A szokás második természet-**té** válik. (Zvyk sa obraťi na druhu prirodzenost).

31.

Baráti nyilatkozat-**úl** vettem, prijál som to **za** priatelské vyjadreňie.	rút-**úl** viselte magát, škarede sa spravoval.
emlék-**ül** adtam, dal som to **na** pamätek.	ember-**ül** védte hazáját, po chlapsky (smužile) braňil svoju vlasť.

Naznamka. **Úl, ül** je prípon udaváci, a znači okolnost, aneb: jakovost ňejakeho predmetu.

32.

Pécs-**ett** voltam, bol som v Pätkosteloch.
Temesvár-**ott** lakik, byva v Temešvaru.
itt, tu, **ott**, tam.
Isten minden-**ütt** van jelen, Boh je všade pritomny.
más-**utt** kell keresni, inďej treba hledať.

Naznamka: **tt**, je prípon mestny.

33.

Testes-**tűl**, lelkes-**tűl**, s telom i s dušu.
házas-**túl** mindenes-**tűl** átköltözött, prešol s všeckym činom i s domom.
ajtos-túl kapus-túl a házba rohant, s dvermy i s vrátamy do domu napádnul.
lovas-túl szekerestűl elveszett, s koňmy i s vozom sa stratil.

Naznamka. **Astúl, estűl**, je prípon spojovajici, ale ňeuživa sa vždy, mesto ňeho potrebuje sa často inši spôsob vysloveňia, k. pr.: mesto: barátostúl (aj s priatelom), može stat: barátjával együtt.

34.

Semmi-**kép**, semmi-**képen**, ňijak, na žaden spôsob.
Állat-**ként** él, žije na spôsob žviera.
jós-**ként** szól, hovori jak prorok.
gyermek-**ként** engedelmeskedik, posluha jak dieťe.
király-**ként** parancsol, rozkazuje na spôsob kráľa.

Naznamka, **Kép, képen, ként** sú prípony srovnavajice.

35.

Ak-**kor**, vtedy.
minden-**kor**, vždy.
ősz-**kor**, v ješeňy.
tavasz-**kor**, na jar.

Naznamka, **Kor** je prípon času, k. pr.: hárem órakor jövök, (o tretej prijdem), négykor kelek, (o štvrtej stavam). Medzitym ale ten prípon ňeuživa sa pri každych čas znamenajicich slovoch; ňepovieme, k. pr.: nyárkor (v lete), ale nyáron.

36.

Két órá-**ig** várakoztam, za dva hodiny som čakal.
Kárpátoktól Adria-**ig**, od Tatrach až k moru Adria.
Uj év-**ig** itt maradok, až do nového roku tu zostaňem.
Üdvözitőnk születése-**ig**, až do narodeňia Spasitela.

Naznamka. **ig,** je prípon hraňici, aneb rozšiahlosti ňejakého predmetu vedla času, aneb mesta, k. pr.: egy egész holnap**ig** tartott az alkudozás (za caly mesiac trvalo vyjednavaňie). Kassától Eperjes**ig** készül a vasut (od Košicach do Prešova robi sa železňica).

37.

Egy-**enként** járnak, po jednom hodia.

száz-**anként** hullottak el a harcban (po sto padali vo vojňe).

Naznamka. **Anként, enként,** je prípon rozdielajici.

38.

Kés, nož.
kanál, loška.
villa, vidličky.
tál, misa.
tányér, taňer.

szék, stolek.
viz, voda.
bor, vino.
sör, pivo.
tej, mleko.

Késedet az asztalra tettem. Hol van az én kanalam? Késemet mindenütt kerestem, de nem találtam. Kis gyermek kezébe nem kell adni kést és villát. Tányérod az én kezemben van. Kalapomat az asztalra tetted? (položil si?). Tollad vagy az asztalon, vagy a széken lesz (bude). Kalapomon kék szalag (pantlika, stužka) van. Virágot tett az ablakra. Fiatal legények szeretnek kalapjaikon virágbokrétát (piro) hordani (nosiť). Kertünkben tegnap óta minden gyümölcsfa virágzik. Vetéseinkre (šaťia) egész télen rosz idő járt (hodiel). Szüleim sok fát eladnak erdejökből. Én igen szeretem a vizet és a tejet. Tehenünk kevés tejet ad. Barátaimmal a hegyekre megyek. Tegnap előtt (predvčera) mezőnkről a városba mentem. Munka és szorgalom tesz gazdaggá. Barátom feleségül vette (vžal) húgomat. Isten kezeibe ajánlom (poručiam) lelkemet. Jó szülőimet az egész világ kincseiért meg nem szomoritanám (ňe zarmutil by som). Szegény anyának gyermekéből is lehet nagy ember. Tavaszszal minden fa virágzik, télen pedig csak meleg házakban van virág. Reggel három órakor láttam lovaidat fáért menni az erdőbe.

Kde sú mojo kôňe? Na luke sú tvojo kôňe, a na poli sú mojo voly. Za päť hodiny som hľedal v ľeše mojich priateloch, ale som ich ňenaleznul. Jeho kňihy na tvoj stol som položil. Tvoj syn vo vojňe po chlapsky sa spravoval. Každa luka na jar kvitňe. So synom tvojej šestry idem do Peštu, Žiak (deak) s kňihami a vojak so šabľu (kard). To je vôľa (akarat) tvojej matky, žeby (hogy) po jednom sme išli (menjünk). Z dolini na hory ideme. Na luke som bol po šeno (széna). Čnost učiňi človeka dobrym a ušilovnosť bohatym. Na žaden spôsob ňeidem dneš do mesta, ponevač doma (itthon) mnoho roboty mám.

Naznamka. Ňektore z tych viššej predloženych príponoch berú k sebe ešte aj prípony majetku. Tote sú: **nek, nál, rá, ról, től, ért, vel.** A sice:

I.	II.	III.
nek-em, mňe.	nál-am, u mňe.	rá-m (reám), na mňe.
nek-ed, tebe.	nál-ad, u tebe.	rá-d (reád), na tebe.
nek-i, jemu, jej.	nál-a, u ňeho.	rá, (reá) ľebo rája, na ňeho.
nek-ünk, nám.	nál-unk, u nás.	rá-nk (reánk), na nás.
nek-tek, vám.	nál-atok, u vás.	rá-tok (reátok), na vás.
nek-ik, im.	nál-ok, u ňich.	rá-jok (reájok), na ňich.

IV.	V.	VI.
ról-am, zo mňe.	től-em, odo mňe.	ért-em, za, po, pre mňe
ról-ad, z tebe.	től-ed, od tebe.	ért-ed, za, po, pre tebe.
ról-a, z ňeho.	tőle, od ňeho.	ért-e, za, po, pre ňeho.
ról-unk, z nás.	től-ünk, od nás.	ért-ünk, za, po, pre nás.
ról-atok, z vás.	től-etek, od vás.	ért-etek, za, po, pre vás
ról-ok, z ňich.	től-ök, od ňich.	ért-ök, za, po, pre ňich.

VII.
vel-em, so mnu.
vel-ed, s tebu.
vel-e, s ňim.
vel-ünk, s námi.
vel-etek, s vami.
vel-ök, s ňima.

Prípon: **ben** obrati sa na benn
be „ „ „ bel
ből „ „ „ belől
hoz „ „ „ hozz
on, en, ön „ rajt, a tote posledňe berú k sebe prípony majetku. A sice:

VIII.	IX.	X.
benn-em, vo mňe.	bel-ém, do mňe.	belől-em, zo mňe.
benn-ed, v tebe.	bel-éd, do tebe.	belől-ed, z tebe.
benn-e, v ňim.	bel-é, do ňeho.	belől-e, z ňeho.
benn-ünk, v nás.	bel-énk, do nás.	belől-ünk, z nás.
benn-etek, vo vás.	bel-étek, do vás.	belől-etek, z vás.
benn-ök, v ňich.	bel-éjök, do ňich.	belől-ök, z ňich

XI.	XII.
hozz-ám, ku mňe.	rajt-am, na mňe.
hozz-ád, ku tebe.	rajt-ad, na tebe.
hozz-á, ku ňemu.	rajt-a, na ňim.
hozz-ánk, ku nám.	rajt-unk, na nás.
hozz-átok, ku vám.	rajt-atok, na vás.
hozz-ájok, ku ňim.	rajt-ok, na ňich.

39.

Tavaly, predešleho roku.	haragszom, hňevám sa.
ez idén, teho roku.	haragszol, hňeváš sa.
teher, trh.	haragszik, hňeva sa.
valaki, volakto, ňekto.	vedd le, zejmi dolu.
küldök, pošilam.	levettem, zňial som.
szenvedett, trpel.	meghalt, zomrel.
jött, prišol.	könyörögj, oroduj.

Nekem holnap a városba kell mennem (isť). Könyvemet neki adtam. Nekünk tavaly több gyümölcsünk volt, mint ez idén van. Nektek is van kertetek? Nekik nincs meleg szobájok. Barátom! haragszol rám? Nem haragszom reád. Ha rosszak vagyunk (sme) az Isten is haragszik ránk. Vedd le rólam a köpenyt. Levettem rólad a terhet. A fia értem jött. Küldök érte valakit (dakeho). Az Istenfia szenvedett és meghalt értünk. Könyörögj érettem. Öcsém tegnap hozzám jött, holnap pedig én megyek vele hozzád. Nénénk tegnap óta (od) beteg, az én húgom hozzá ment. Hozzánk sok ember jő, de hozzátok igen kevés megy. Barátaink tegnap Debrecenben voltak (boli), holnap pedig Bécsbe (Viedeň) mennek (pojdu). Tanitónk hozzájok ment (išol).

Barátod ma nálam volt, de már elment (pošol) tőlem. Reggel négy órakor voltam veletek, öt órakor pedig már atyám jött hozzám. A jó ember nem mond roszat senkiről (o ňikim). Bennem van a hiba. Benned kevés (maličko) reményem (nádej) van, mert a munkát nem szereted. A te barátod ravasz ember, sok roszat mondott nálam te rólad és nálad én rólam. Nálunk voltak a gyermekek. Én ez iden még nem voltam nálatok. Tavaly voltam nálok, ez idén pedig megyek hozzátok.

40.

Záložky (névutók, pospositiones).

To jest: samostatne slova, ktore za menama stoja, ale s ňyma ňebyvaju vjedno spojene. Tote sú:

Na otazku: kam? hova?	Na otazku: kde? — hol?	Na otazku: z kadzi? odkal? — honnan?
alá, pod.	alatt, pod.	alól, ňižše (po pod).
elé, pred.	előtt, pred.	elől, pred.
fölé, nad.	fölött, nad.	fölől, z vrchu, od
köré, v okolo.	körött, v kolo.	körül, z okola.
közé, medzi.	között, medzi.	közül, z po medzi.
mellé, k (dačemu).	mellett, pri.	mellől, od (dačeho).
mögé, za.	mögött, za.	mögől, po za (dačeho).
felé, proti.	felől, višše.	
hegyé, na (vrch).	hegyett, na (vrchu).	
együvé, spolu (vjedno).		

által, skrz.	közepett, medzi (v stredku).	óta, olta, od času.
ellen, proti.	miatt, pre.	szerint, podla.
gyanánt, na spôsob.	múlva, po (čase).	után, za.
helyett, na mesto.	nélkül, bez.	végett, pre.
iránt, straňiva.		

Naznamka. Tote záložky kladu sa za čiste koreňne mena a ňežadaju poťažne prípony, k. pr.:

Ágy alá. Szék alatt. Kert alól. Biró elé. Ház előtt. Ellenség (ňepriaťel) elől. Mások fölé (nad druhe). Mindenek fölött. Onnan fölől (z tamadz, odťiaľ z hory). Ég felé. Kert felől. Hegyek mögől kel (vychadza) a nap. Szorgalom által

lett (zostal) gazdaggá. Ár (priplava) ellen úszni (plivať) nem lehet. Egyiptomban fekete bikát tiszteltek (uctiľi) isten gyanánt. Könyv helyett tollat vett. Fia iránt beszéltem vele. Ne menj (idz) rosz társak (tovariš) közzé. Duna mellett sok nagy város van. Ajtó mögött áll a seprő (metla). Restség (leňivosť) miatt nem tud semmit (ňič ňezna). Két év mulva katona leszek (budem). Vásár óta beteg vagyok. Munka után édes a nyugalom. Gond nélkül élni nem lehet. A király hir szerint hozzánk jő. Tapasztalás (skušenosť) végett külföldre (cudzy kraj) ment. Jobb a föld alatt békével (s pokojom) aludni (spať) mint becsület (poctivosť) nélkül a földön élni. A nemes (šlehetna) lélek még ellenségei iránt is igazságos. Nyáron sok ember fürdőt (kupeľ), használ tisztaság végett. Rosz társak között a jó is elromlik (zahubi sa). Barátaim közül csak egyet láttam. Két év óta nem volt nálunk. Három nap mulva megyek a fürdőbe.

41.

Alúl, ňižej.	át, által, cez, prez.
fölül, vyššej;	keresztül, cez, prez.
kivűl, z vonka.	innen, z tej strany.
belűl, z dnuka (znutra).	túl, z druhej strany.

Naznamka. 1. Tote záložky žadaju ku menu, za ktorym stoja, prípon **n, on, en, ön,** k. pr.: ház on alúl (ňižej domu); ház on kivűl (zvonku domu); Dunán innen (z tej strany Dunaja); hegy en túl (z druhej strany hory) a t. d.

2. Képest (podla); közel (blizko), žadaju prípon: **hoz, hez, höz,** k. pr.: gyenge erőm höz képest (podla mojej maličkej moci); lakásom hoz közel (blizko mojeho bivaňia) a t. d.

3. Fogva, fogvást (podla, následkom) ked dajaky nástroj, aneb pričinu značí, zada prípon **nál, nél,** k. pr.: hajá nál fogva hurcolta őt a földön (za vlasy ho vlačil po zemi); állítás nál fogva (podla jeho ujistovaňia); en nél fogva (následkom teho); — ked ale čas, aneb oddalnosť značí vtedy žada prípon **tól, től,** k. pr.: egy hónap tól fogva (od jedneho mesaca); Pest től fogva Vácig (od Peštu až po Vacov) a t. d.

4. Nézve, nézvést (ohľadom na) žada prípon **ra, re,** k. pr.: Nagyságára, színére nézve (ohľadom na jeho veľkosť, na jeho farbu) a t. d.

5. Távol, tova (ďaleko) žada prípon **tól, től,** k. pr.: szülőitől távol van (od rodičoch svojich ďaleko je).

6. Együtt (vjedno, spolu) žada prípon **val, vel,** k. pr.: barátjával együtt elment (so svojim priateľom v jedno odešol).

Kertünkön alúl van egy kis ház. Házán fölül van még erdeje is. Városokon kivül terjednek (rozširuju sa) a mezők. A Dunán át ment. A réten keresztül szaladt (prebehnul). Siron innen (z tej strany hrobu), nincs boldogság. Tiszán innen és Tiszán túl magyarok laknak. Erejéhez képest vitézül harczolt. Igéretéhez képest (podľa jeho obecaňia) adott nekem száz forintot. Sok oknál fogva itthon maradtam (doma som zostal). Termetére (zrost) nézve alacsony (ňizky). Testvéreim- és rokonaimtól távol élek, ezért mély bánat (ľutosť) epeszti (súžuje) szivemet. Tegnap az iskolában együtt voltunk.

42.

Záložky s priponami majetku.

alá-m, pod mňe.	alatt-am, pod mnu.	alól-am, po pod mňe.
alá-d, pod tebe.	alatt-ad, pod tebu.	alól-ad, po pod tebe.
alá-ja, pod ňeho.	alatt-a, pod ňim.	alól-a, po pod ňeho.
alá-nk, pod nás.	alatt-unk, pod námi.	alól-unk, po pod nás.
alá-tok, pod vás.	alatt-atok, pod vámi.	alól-atok, po pod vás.
alá-jok, pod ňich.	alatt-ok, pod ňima.	alól-ok, po pod ňich.
elé-m, pred mňe.	előtt-em, predomnu.	elől-em, po pred mňe.
elé-d, pred tebe.	előtt-ed, pred tebu.	elől-ed, po pred tebe.
elé-je, pred ňeho.	előtt-e, pred ňim.	elől-e, po pred ňeho.
elé-nk, pred nás.	előtt-ünk, pred námi.	elől-ünk, po pred nás.
elé-tek, pred vás.	előtt-etek, pred vámi.	elől-etek, po pred vás.
elé-jök, pred ňich.	előtt-ök, pred ňima.	elől-ök, po pred ňich.

fölé-m, nado mňe.	fölött-em, nado mnu.	fölöl-em, z nado mňe.
fölé-d, nad tebe.	fölött-ed, nad tebu.	fölöl-ed, z nad tebe.
fölé-je, nad ňeho.	fölött-e, nad ňim.	fölöl-e, z nad ňeho.
fölé-nk, nad nás.	fölött-ünk, nad námi.	fölöl-ünk, z nad nás.
fölé-tek, nad vás.	fölött-etek, nad vámi.	fölöl-etek, z nad vás.
fölé-jök, nad ňich.	fölött-ök, nad ňima.	fölöl-ök, z nad ňich.
köré-m, v ôkolo mňe.	körött-em, kolo mňe.	köröl-em, z okolo mňe
köré-d, „ tebe.	körött-ed, „ tebe.	köröl-ed, „ tebe.
köré-je, „ ňeho.	körött-e, „ ňeho.	köröl-e, „ ňeho.
köré-nk, „ nás.	körött-ünk, „ nás.	köröl-ünk, „ nás.
köré-tek, „ vás.	körött-etek, „ vás.	köröl-etek, „ vás.
köré-jök, „ ňich.	körött-ök, „ ňich.	köröl-ök, „ ňich.
— —	között-em,medzi mnu	— —
— —	között-ed, „ tebu.	— —
közé, medzi dačo.	közötte, „ ňim.	közöl, z po medzi.
közé-nk, medzi nás.	között-ünk, „ námi.	közöl-ünk, „ nás.
közé-tek, „ vás.	között-etek, „ vámi.	közöl-etek, „ vás.
közé-jök, „ ňich.	között-ök, „ ňima.	közöl-ök, „ ňich.

mesto: közöttem a t. d. sa uživa aj: köztem a t. d.

mellé-m,ku,vedľa mňe	mellett-em, pri mňe.	mellől-em, odo mňe.
mellé-d, „ tebe.	mellett-ed, „ tebe.	mellől-ed, „ tebe.
mellé-jé, „ ňemu.	mellett-e, „ ňim.	mellől-e, „ ňeho.
mellé-nk, „ nám.	mellett-ünk, „ nás.	mellől-ünk, „ nás.
mellé-tek, „ vám.	mellett-etek, „ vás.	mellől-etek, „ vás.
mellé-jök, „ ňim.	mellett-ök, „ ňich.	mellől-ök, „ ňich.
mögé-m, za mňe.	mögött-em, za mnu.	mögöl-em, po za mňe
mögé-d, „ tebe.	mögött-ed, „ tebu.	mögöl-ed, „ tebe.
mögé, „ ňeho.	mögött-e, „ ňim.	mögöl-e, „ ňeho.
mögé-nk, „ nás.	mögött-ünk „ námi.	mögöl-ünk, „ nás.
mögé-tek, „ vás.	mögött-etek „ vámi.	mögöl-etek, „ vás.
mögé-jök, „ ňich.	mögött-ük, „ ňima.	mögöl-ök, „ ňich.
felé-m, proti mňe.	— —	felől-em, o mňe.
felé-d, „ tebe.	— —	felől-ed, „ tebe.
felé-je, „ ňeho.	— —	felől-e, „ ňeho.
felé-nk, „ nás.	— —	felől-ünk, „ nás.
felé-tek, „ vás.	— —	felől-etek, „ vás.
felé-jök, „ ňich.	— —	felől-ök, „ ňich.

Által-am,	által-ad,	által-a,	által-unk,	által-atok,	által-ok.
skrz mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
ellen-em,	ellen-ed,	ellen-e,	ellen-ünk,	ellen-etek,	ellen-ök.
proti mňe,	„ tebe,	„ ňemu,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
helyett-em	helyett-ed,	helyett-e,	helyett-ünk,	helyett-etek,	helyett-ök.
mesto mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
iránt-am,	iránt-ad,	iránt-a,	iránt-unk,	iránt-atok,	iránt-ok.
na proti mňe,	„ tebe,	„ ňemu,	„ nám,	„ vám,	„ ňima.
miatt-am,	miatt-ad,	miatt-a,	miatt-unk,	miatt-atok,	miatt-ok.
pre mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
nélkül-em,	nélkül-ed,	nélkül-e,	nélkül-ünk,	nélkül-etek,	nélkül-ök.
bez mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
szerint-em,	szerint-ed,	szerint-e,	szerint-ünk,	szerint-etek,	szerint-ök.
vedľa mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
után-am,	után-ad,	után-a,	után-unk,	után-atok,	után-ok.
za mnu,	„ tebu,	„ ňim,	„ námi,	„ vámi,	„ ňima.
végett-em,	végett-ed,	végett-e,	végett-ünk,	végett-etek,	végett-ök.
pre mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
kivül-em,	kivül-ed,	kivül-e,	kivül-ünk,	kivül-etek,	kivül-ök.
okrem mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.

Naznamka. 1. Záložky: alá, elé, fölé, közé, mellé, hegyé, mögé v tretej osobe jednotného počtu dvojakym spôsobom možu sa užívat, jakožto: alá, abo: alá-ja; elé, abo: elé-je a t. d. Ale s **ja, je** lem vtedy sa užívaju, ked meno — za ktorym stoja — ma prípon **nak, nek.** K. pr.: A sokaság pálma és olajfa ágakkal jött Jézus elé, abó: Jézus n a k eléje. (Množstvi s palmovyma a s olejovyma ratolestmi išlo pred Ježiša).

2. Ňekedy k vekšej važnosti záložkom sa predloži osobňe zámeno **én, te, ő** k. pr.: én mellettem, te melletted, ő mellette; tak jako: én nekem, te neked, ő neki a t. d.

43.

Zámena (névmások, pronomina).

Osobne zámena (személyes névmások).

Pády osobnych zámen (személyes névmások esetei).

Jednotny počet.

1-a osoba:	2-a osoba:	3-a osoba:
1. én, ja.	te, ty.	ő, on.
2. enyém, moj.	tiéd, tvoj.	övé, jeho.
3. nekem, mňe.	neked, tebe.	neki, jemu.
4. { engem, engemet, mňa.	{ téged, tégedet, teba.	{ őt, őtet, ho.

Množny počet.

1. { mi, mink, my.	{ ti, tik, vy.	ők, oňi.
2. miénk, náš.	tietek, váš.	övék, jejich.
3. nekünk, nám.	nektek, vám.	nekik, im.
4. { minket, bennünket, nás.	{ titeket, benneteket, vás.	őket, ich.

Én nem szeretem a rosz társakat. Ez a könyv az enyém. Isten adott nekem egészséget. Szülőim szeretnek engemet. Mi elmegyünk holnap az iskolába. Ez a kert a miénk. Atyád hozta nekünk a jó hirt. Bennünket mindenütt szivesen (vďečňe) fogadtak (prijaľi). Tied ez a ruha? Neked is adok kenyeret és tejet. A tanitó ur keres (hľeda) tégedet. Ti nem jártok (chodiťe) a templomba. Ha jók lesztek (buďeťe), szülőitek szeretni fognak (milovat budu), titeket. Ő nincs itt. Ez a kés az övé. Neki is hozok valamit (nečo) a városból. Tegnap a réten láttam őt. Ők is eljönnek (prijdu) hozzánk. Ez a ház az övék. Vásznat (platno) hozott nekik. Régen (davno) nem láttam őket.

Polož (tedd) na stol moju kňižku. So mnu prišol tvoj učitel. U nás bol (volt) jeho otec. Nám o tym (arról) ňikto

ňehovoril (szólt). Všecku moju ufnosť (remény) v tebe základam (helyezem). Po mňa poslal (küldött) tvoj brat. Boh buďiž (legyen) s vámi. Od nás pital (kért) chlieba a vody. O mňa a o teba veľo zlého hovoril. Prišol ku ňej a pozdravil (üdvözölte) ju.

44.

Nekem volt, ja mal.
neked volt, ty mal.
neki volt, on mal.
nekünk volt, my sme mali.
nektek volt, vy ste mali.
nekik volt, oňi mali.
nekem nincs, ja ňemám.
nekünk nincs, my ňemáme.
se — sem, aňi — aňi.
nekem van lovam, ja mám kôňa.
neked volt könyved, ty mal kňižku.
neki nincs háza, on ňema dôm.
nekünk nincs kertünk, my ňemáme záhradu.
nekem vannak barátaim, ja mám priatele.
nektek voltak gyermekeitek, vy mali ditky.
nekik nincsenek ökreik, oňi ňemáju vôly.
vendég, host.

Naznamka. Pri **van, nincs** stoji hlávne meno vždy s príponami majetku, k. pr.: van házam (mám dôm); van késed (máš nož); van lova (ma koňa); nincs jó barátom (ňemám dobrého priateľa); nincs dolgod (ňemáš roboty); nincs tolla (ňema pirko); nekünk volt lovunk (my sme máli koňa); nekik voltak házaik (oňi máli domy); nekem nincsenek könyveim (ja ňemám kňižky); nekünk nincsenek vendégeink (my ňemáme hoste) a t. d.

Neked nincs sem házad, sem kerted. Nekünk szép lovaink vannak. Atyámnak tavaly több pénze volt, mint ez idén (teho roku). Nekem mult vásárkor szép szerencsém volt. Neked tegnap kedves vendéged volt. Nekünk nincsenek sem szántóföldjeink (rôľe) sem rétjeink, de jó barátaink mindig voltak: mert jók és erényesek voltunk (sme boli). Nekünk a falun szép házaink vannak, de nektek a városban még szebb házaitok vannak. Nekünk nincsenek jó lovaink. Nektek ma nincsenek vendégeitek. Nekünk sincsenek (aňi my ňemáme). Kertünkben tavaly sok gyümölcsünk volt, ez idén kevesebb van.

45.

Árpa, járec, ječmen.	borsó, hrach.
búza, pšeňica.	vetés, šatie.
rozs, žito.	vetni, šať.
gabona, žito, zbožie.	vetettem, šal som.
zab, oves.	vetett, on šal.
kukoricza, tengeri, kukurica.	terem, rodí sa.
burgonya, grula, komper.	termett, úrodilo sa.
	termékeny, úrodny.

Nekünk ez idén több árpánk volt, mint tavaly. Szomszédunknak több búzája van, mint tinektek. Nálatok nehány embernek van gabonája, nehánynak nincs. Nektek soha sem lesz pénzetek, mert restek vagytok. A szegény ember házában gyakran több boldogság van, mint a gazdagéban. Hol lakik (byva) barátod? Barátom a pesti utczában egy szép házban lakik. Jó ember szivében öröm és megelégedés lakik. Harmadéve rosz termésünk (úroda) volt, mert búzánk és rozsunk nem termett, árpánk és zabunk pedig igen kevés termett. Nektek is termett borsótok? Borsónk nem termett, mert atyám nem is vetett borsót; hanem sok kukuriczánk és burgonyánk termett. A ló szereti a zabot. Őszszel vetettem hat köböl búzát, négy köböl rozsot, tavaszszal pedig kilencz köböl árpát. A tavalyi (tamteho ročny) burgonya nem volt olyan nagy, mint a harmadévi. Itt a vetés ideje. Ez év, hála Istennek (ďekudz Bohu) igen termékeny. Öcsém földjei igen termékenyek; de az én rétem a legtermékenyebb. Nektek ez idén sem árpátok, sem zabotok nem volt, de burgonyátok szépen termett.

46.

Zvratne zámeno (visszatérő névmás).

Magam, enmagam, ja sám.	magunk, minmagunk, my sami.
magad, tenmagad, ty sám.	magatok, tinmagatok, vy sami.
maga, önmaga, on sám.	maguk, önmaguk, oňi sami.

Naznamka. 1. Tote zámena krem prípona množného počtu **k**, a krem príponu stupnoveho **bb**, všecke jine prípony men možu prijať, k. pr.: magam-**é** (mojo vlastne); magam-**nak** (mňe samemu); magam-**tól** (odo mňe sameho); magam-**ért** (pre mňe sameho) a t. d.

2. Kdiž za tym zámenom majetek nasleduje, ten vždy v treťej osobe majetkovej stoji, k. pr.: magam könyve (moja vlastna kňižka); magunk könyv**ei** (našo vlastne kňižky) a t. d.

Magam voltam a szobában, midőn a fiu hozzám jött. Reggel hideg vizzel megmostam magamat. (úmil som sa). Tanitónk sok szépet mondott rólad, ő maga mondta (hovoril), hogy te vagy (si) a legszorgalmasabb tanitványa. Magunk voltunk az erdőben fáért. Magatok is látjátok (vidiťe), hogy (že) nehéz élni a világon. Magamról nem szólok (hovorim). Magamhoz vettem (vžal som) a szegény árvát (širotu). Tenmagadnak ártasz (škodiš) ha ifjuságodban (mlady vek) nem tanulsz (ňeučiš sa).

47.

Ukazovacie zámena (mutató névmások).

Az, ten, ta, to.	amaz, ama, ten tam, tá tam, to tam.
azon, ten, ta, to.	ugyanaz, ten isty, tá istá, to isté.
ez, tento, táto, toto.	emez, eme, ten tu, tá tu, to tu.
ezen, tento, táto, toto.	ugyanez, tento isty, táto ista, toto isté.

Naznamka. Ukazovajice zámena take isté prípony berú ku sebe, jak aj mena; lem že litera **z** sa na taku spoluhlásku obraťi, jaka za ňu nasleduje, ale pred **t** zostaňe. Teda:

azé, teho.	ezé, teho tu.
annak, temu.	ennek, temu tu.
azt, teho, tu, ten.	ezt, teho tu.
azok, te.	ezek, tote tu.
azoknak, tych, tym.	ezeknek, tymto tu, tychto tu.
azokat, tych, te.	ezeket, tychto tu.
abban, v tym.	ebben, v tym tu.
attól, od teho.	ettől, od teho tu.
avval, ezzel, s tym.	evvel, ezzel, s tymto tu.
azon, na tym.	ezen, na tymto tu.

arra, na to.	erre, na to tu.
akkor, vtedy.	ekkor, vtedy.
akként, takto.	ekként, takto.
ahhoz, k temu.	ehhez, k temu tu.
annál, pri tym.	ennél, pri tym tu.
arról, z teho, o tym.	erről, z teho, o tym tu.
addig, (mesto; az-ig) do tiaľ.	eddig, do tiaľ tu.

Naznamka. Ponevač i člen v uherskym je tiež: **a, az, e, ez,** potrebno rozdil znať medzi ňym a medzi ukazovacim zámenom. Rozdil je ten:

1. Člen pred spoluhlásku vždy traťi **z,** k. pr.: a föld, a ház; — ukazovacie zámeno ale i pred spoluhlásku zadrža svojo **z,** k. pr.: Nem **az** boldog, a ki sokkal bir; de **az,** a ki kevéssel megelégszik (Ňe **ten** blahosláveny, ktory mnoho ma; ale **ten,** ktory s málym je spokojny).

2. Člen vždy zostava ňepremeňitedlny; ale ukazovacie zámeno vždy bere tote isté prípony, ktore meno — na ktore sa potahuje — ma. k. pr.; az-**ok** a napok (tote dňi); ah-**hoz** a naphoz (k temu dňu); at-**tól** a naptól (od teho dňa) a t. d.

3. **Azon, ezen** zostava vždy ňepremeňitedlne; ňekedy ale mesto ňeho uživa sa: **az az; ez az; az a; ez a;** k. pr.: ezen könyvet már többször olvastam — abo: ezt a könyvet már többször olvastam (totu knižku som už vjac ráz čital) a t. d.

Ez igen jó ember. Ez a fa magas. Ezek a házak szépek. Ezt a lovat szomszédunktól vettem. Ennek a fiúnak sok pénze van. Ezen hegy magasabb, mint amaz. Ezen az asztalon sok toll van. Arra az asztalra tettem könyveidet, nem erre. Ebben a szobában lakik atyám, abban pedig én. Ebből a rest gyermekből nem lesz okos (mudry) ember. Azt a virágot jobban szeretem, mint ezt. Ezen a fán több levél, több ág (konár) de több gyümölcs is van, mint azon. Azok a fiuk (azon fiuk) jól tanulnak (učia sa). Elmegyek (pojdem), azokért az emberekért. Ennél a könyvnél nincs hasznosabb könyv a világon. Eddig és nem tovább (daľej). Addig jár (chodi) a korsó a vizbe, mig (dokaľ) eltörik (sa rozbije).

48.

Určovacie zámena (határozó névmások).

Oly, olyan, amolyan, taky.	annyi (tolko); ennyi (tolkoto).
ily, ilyen, imilyen, takyto.	ugyanannyi, úgyanennyi, tolko tiež.
akkora, ekkora, teli, tolky.	

Naznamka. Tote zámena tak byvaju skloňene, jak hlávne mena, k. pr.: olyan-nak, olyan-t, olyan-ok, olyan-ban, olyan-tól, a t. d. — Łem annyi, ennyi, maju množny počet: annyi**an**, enny**ien**.

Régen nem láttam oly nagy hegyet. Kést adok neked, olyat, mint az enyém. Az én tollaim nem olyanok, mint a tieid. Ilyenről nem is beszélek. Olyanokhoz nem értek (ňe rozúmim). Annyi katona volt ott. Ez az étel kevés annyinak. Öcsém kertjében csaknem annyi fa van, mint atyád udvarában.

49.

Poťázne zámena (viszonyos, visszahozó névmások).

Ki, ktory, ktora (o osobach).
mely, ktory, ktora, ktore (o vecach zjevňe vyloženych).
mi, ktore, co (o vecach zjevňe ňevyloženych).

Naznamka. Tiež byvaju tak skloňene. jak hlávne mena. Łem: **mi**, bere ešte aj prípony majetku: mi-**m**, mi-**d**, mi-**je**, mi-**nk**, mi-**tek**, mi-**jök**. — Mely, ked stoji pred zjevňe vyloženym predmetom, može sa aj na osobu poťahovať, k. pr.: a **mely** vitéz anynyit tűrt a háborúban, megérdemelte a jutalmat (ktory viťaz tolko trpel vo vojňe, zaslužil odplatu), mesto teho: a vitéz, **ki** annyit tűrt a t. d.

Magát tiszteli (ucti), ki mást tisztel. (druheho ucti). Boldog az anya, kinek jó gyermekei vannak. Ha igazak a hirek, melyeket rólad hallottam (počuval som), akkor nem lehetsz (ňemožeš byť) boldog ember. Öt testvérem van, kik közül kettő városban lakik. Nem láttam még az uj házat, melyet vettél. A ki ifju korában nem tanul, az vénségében

(stárosť) nem lehet boldog. Mindenemet, a mim volt, neki adtam. A mid van, Istentől kaptad (dostal ši). Mi van ott? A ki mindenét elvesztette (ztratil) annak semmije sincs (ňič ňemá).

50

Opytovacie zámena (kérdő névmások).

Ki? kicsoda? kto?	minő? minemű? jaky, a, e?
mi? micsoda? co?	hány? mennyi? kolko? kelo?
mely? melyik? ktory, a, e?	hányszor? mennyiszer? kolkoráz?
mily? milyen? miféle? jaky, a, e?	mekkora? jak velky?

Naznamka. Tote zámena berú k sebe pádove a potažne prípony, k. pr.: kit vett el nőül? (keho sebe vžal za ženu?). Kinek adtad könyvemet? (kemu ši dal moju knižku?). Kitől vetted ezeket a lovakat? (od keho ši kupil tote kôňe?). Kik ezek az urak? (co sú to za panove?) a t. d. — Hány? mennyi? maju množny počet: hány**an**? mennyi**en**? — Hányszor? mennyiszer? už sami v sebe sú množny počet.

Kit kerestél tegnap a vásárban? Nekem nincs annyi időm, mint neked. Kivel mentél (išol ši) ma délután három órakor a kertbe? Magam mentem. Mi van a kezedben? Ki volt az utcán? (na ulici). Szomszédunk fia volt az utcán. Kik a te legjobb és leghivebb barátaid? Szülőim legjobb és leghivebb barátaim. Mikor (kedi) voltal a réten? Mit találtál a mezőn? Semmit. Milyen színű a te lovad? Az én lovam fekete. Miféle könyv ez? Hány embert láttál ott? Hányszor voltál a pataknál? Láttál már ma valakit? (dakeho). Hány óra van most? Mekkora a te kerted?

51.

Neurčite zámena (határozatlan névmások).

Kiki, jeden každy.	valamely, volaktory.
akárki, ktokolvek.	némely, nektory.
valaki, nekto.	valami, nečo, daco.
akármely, ktory kolvek.	valamelyik, volaktory.

bármelyik, ktory kolvek.	mindenki, každy.
nehány, egynehány, ňektore.	mindegyik, jeden každy.
egyik, jeden.	senki, ňikto.
másik, druhy.	semmi, ňič.
mindnyájan, všecke.	holmi, nečo, dačo, dajake.

Naznamka. 1. Tote zámena berú k sebe pádove a poťažne prípony, k. pr.: akárkit, akárkinek, akárkié, akárkitől, akárkivel a t. d.

2. Na **ik**, a ňektore na **ki, an, ány,** vychadzajice berú ešte aj prípony majetkovo, k. pr.: valamelyikünk, egyiktek, másiktok, mindnyájunk, semmim, senkije, holmid a t. d.

3. **Kiki** sa na dva rozdeli, a tak bere prípony, k. pr.: kit-kit, kinek-kinek a t. d.

Valaki a kertben van. Kinek adtad késedet? Valakinek adtam, de már nem tudom (znám) kinek. Nehány gyermeknek van könyve, nehánynak pedig nincs. Isten előtt mindnyájan egyenlők (rovné) vagyunk (sme). Bátyámnak két fia van, az egyiknek János, a másiknak Imre a neve. Ott az asztalon van még egynehány krajczárom. Szegény atyánk mindegyikünknek jó tanácsot adott. Szegény árva vagyok (som) Istenem kivül nincs senkim e földön. Ha jót cselekszel (čiňiš) ne félj (ňe boj sa) senkitől. Kinek utolsó reménye is elveszett, annak nincs már semmije. Holmim ott van a széken. Egyik szobából a másikba mentem. Valamelyik napon hozzád megyek. Hozzál (priňeš) nekem valamit a városból. Add ide (daj sem) akármelyik ruhámat. Mindenki óhajt (žada) boldog lenni. Senkiről nem kell roszat szólni. Isten semmiből teremtette (stvôril) a világot. Egyikünk hoz (priňeše) kenyeret, másikunk pedig vizet. Az erdőben egy terebélyes (rozšireny, konaristy) fa alá ülve (šeduci) mindnyájan szépen énekeltünk (špivali sme).

Na mojim bielym klobuku jest červena pantlika a belave (modre) piro. S tvojima rodičami som bol včera na horach. Jeho kňižku som na stol položil. Stary človek ňemá taky vesely život, jak mlady človek, ponevač stare ľuďe sú

najviac ňemocne, a mlade sú najviac zdrave. Tvoj brat dál desät tišic (ezer) zlaty za tvoj dôm. V zime pätraz (ötször) som bol v škole. Každy štvrty (negyedik) deň idem do mesta. Pri nášej záhrade stoja try kôňe, sedem voly a devät ovce. Ňebe je belave a na oblohe ňebeskej (ég bolton) sú veľo tisic hvezdy. Ňektory mesac má tricat (harmincz), ňektory jeden i tricat (harmincz egy) dňi, ľem Február má dvacat osem (huszon nyolcz). Každy štvrty rok je prestupny. Ješenské dňi veľoraz sú bars ňeprijemne. Teho kôňa som od tvojeho súseda kupil. Z teho ľeňiveho chlapca ňebude (nem lesz) štästlivy človek. V tym vysokym dome jest jeden ňemocny vojak.

52.

Ajtó, dvere; kapu, vrata.
küszöb, prach; ajtófél, dveraj.
zár, zámek; sarkvas, opätovňik.
kulcs, kluč; kilincs, klučka.
kályha, hižny pec; kemencze, pekarny pec.
házfedél, strecha; — zsindelyfedél, cserépfedél, bádogfedél, rézfedél.
gerenda, hräda; fedélfa, krokva.
konyha, kuchyňa; tűz, oheň.
fazék, hrnik; serpenyő, šerpeň, paňvica.
lépcső, schody; létra, rebrik, drabina.
pad, lavka; padlás, pojd, poval.
pincze, pivňica; kamara, komora.
fatartó, drevňik; magtár, sipanec.
süt, peče; főz, vari.
ég, hori; kialudt, vyhasnul.

Minden háznak van egy, vagy több kapuja és egy vagy több ajtaja. A mi kapunk zöld, a ti kaputok vörös. A házak kapúi magasak és szélesek. Az ajtók nem oly szélesek mint a kapúk. A mi házunkban van 9 ajtó, és pedig valamennyi fehér. Az ajtókat rendesen (obyčajňe) puha (mäkky) fából készitik (hotovia). Ajtóink sarkvasakon függnek (višia) és a zárakat kulcscsal fölnyítják (otvoria) és kulcscsal bezárják (zátvoria). Télen néha nagy hideg van, s akkor kellemes a meleg kályha. Kályháink vagy vasból, vagy agyagból (z hliny) vannak. A vaskályhák hamar (skoro) megmelegszenek (zohrivaju sa) és hamar meghűlnek (vyhladňu); ellenben az agyag kályhák lassan melegszenek és lassan hűlnek: ezért

jobbak és egészségesebbek az agyagkályhák. Nővérem egyszerre 10 kenyeret süt uj kemenczéjében. Szomszédom neje az én konyhámban főz ebédet (obed) férjének és gyermekeinek.

Na nášej streche veľo ptačkov jest. Mojeho domu strecha je višša, jak tvoja. Náše hrády sú mocňejše, ponevač náše sú z tvrdého (kemény) dreva, a váše ľem z mäkkeho. Tvoj brat má tvrde srdce, bo on ňikdy ňedá chudobnému chlieba. V tejto hižbe može už ťeplo byť, bo už od dvoch hodinach hori v pecu. Polož tam ten vekši hľineny hrnik ku ohňu. Paňvice sú ľebo zo zeleza, ľebo z hľiny. Na schodoch z chadzame (lejárunk) do pivňici, a na rebriku vychadzame na poval. V tvojim pecu vyhasnul oheň. V mojim od rána do večera vždy hori, a precaj (mégis) zimna je moja hiža. V našim drevňiku už ňeňi dreva, ale v sipancu nášeho otca máme pšeňici, žita, jarcu a ovsa.

53.

Törvény, zákon.
vaj, maslo.
nekem lesz házam, budem dom mať.
ha nekem könyvem volna, keby som mal knižku.
nekem nem lesznek juhaim, ja ňebudem mať ovce.
ha neki gyümölcsfái volnának, keby on mal stromi.
meggyőződtem, predsvečil zom sa.
engedelmeskedik, poslušny je, poslucha.
érett, zrely, éretlen, ňezrely.
örülnék, radoval by som sa.

A madarak különfélék (všelijake), némelyeknek fehérfekete, másoknak vörös-sárga tollaik vannak. Ezeket a fazekakat mindenütt kerestem. Mit kerestél az utcán? Csak az a szabad ember, a ki kevéssel megelégszik (kontetny je) és a törvénynek engedelmeskedik. Mikor lesz az aratás? Az én búzám már régen érett, de gabonám még éretlen. Éretlen gyümölcs nem egészséges. Miért nem mentél a szobába? Senki sem volt otthon. Én e hetén mindennap itthon leszek (budem). A város kapuja vasból van, ezért igen nehéz. Szo-

bám kulcsát elvesztettem. Hány éves a te öcséd? Este már kilencz órakor lefekszem. Nyáron még négy óra előtt fölkelek. Régen meggyőződtem róla, hogy a rosz ember sem kedves, sem boldog nem lehet. Nekem ez idén kevesebb búzám lesz, mint tavaly volt. Nekünk is lesz cserépfedelünk. Holnap készen lesznek ajtaink. Ha nekünk a városban házunk volna, igen örülnék. Mennyiért adtad el lovadat? Ha teheneik volnának, tejök és vajok is volna. Ha az embernek halhatatlan lelke nem volna, igen szomorú lenne élete. Barátodnak sok öröme lenne, ha szorgalmas fia volna.

54.

Čislova (čiselky, számnevek).

Základne čiselky, tőszámnevek).

Na otazku: hány? mennyi? kolko? kelo?

Egy		tiz	10	husz	20	hetven	70
kettő } két }	2	tizenegy	11	huszonegy	21	hetvenegy	71
		„ kettő	12	harmincz	30	nyolczvan	80
három	3	„ három	13	harminczegy	31	nyolczvanegy	81
négy	4	„ négy	14	negyven	40	kilenczven	90
öt	5	„ öt	15	negyvenegy	41	kilenczvenegy	91
hat	6	„ hat	16	ötven	50	száz	100
hét	7	„ hét	17	ötvenegy	51	ezer	1000
nyolcz	8	„ nyolcz	18	hatvan	60	százezer	100,000
kilencz	9	„ kilencz	19	hatvanegy	61	millio	1,000,000

Naznamka. 1. Tote korenne čiselky tak byvaju skloňene, jak aj mena, lem že množny počet, okrem **egy** ňe tvôria. K. pr.: kettő, kettőé, kettőnek, kettőt. **Egy** uživa sa i v množnym počte, k. pr.: egyek vagyunk (mi sme sa ujednotili).

2. Ňekedi **száz, ezer, millio,** tiež stoja v množnym počte, k. pr.: annyi pénze van, hogy nem csak **száz**akat, de ezer**eket** is adhat (telo peňeži má, že ňe lem sto, ale i tišice može dať).

3. Na otazku: hányan? mennyien? (kolko, kelo) aj ku čislovkom priklada sa prípon **an, en;** k. pr.: nyolcz**an** jöttek (osem ich prišlo); négyen ott maradtak (štvero ich tam zostalo). — Lem **egy** ňebere ku sebe prípon **en**, ale mesto: egyen, uživa sa: egyedül (sam jeden)

Egy fecske (lastovka) nem teszen (urobi) nyarat. Egy meg egy, az kettő. Két csizma, egy pár. Száz tizenhat forint. Két urnak nem lehet egyszerre szolgálni (služit). Tiz forintban van ezer krajczár. Szomszédunktól ötven köböl búzát (pšeňica) vettem. Embernek két, lónak négy lába van. Egy esztendő háromszáz hatvan öt napból, öt órából és negyvennyolcz perczből (minuta) áll. Barátomnak öt könyve van. Nekem egy gyűrűm sincs (ňemám). Negyvennyolcz óra óta a városban vagyok Régi házunk huszonhét év óta áll. Ha egynek adok gyümölcsöt, másnak is kell adnom (dať).

55.

Radovo čiselky (sorszámnevek).

Na otazku: hányadik? koľky?

Első, prvy.	huszadik, dvacaty.
második, druhy.	huszonegyedik, jeden i dvacaty.
harmadik, treťy.	harminczadik, trycaty.
negyedik, štvrťy.	negyvenedik, štyrycaty.
ötödik, piaty.	ötvenedik, pätdesaty.
hatodik, šesty.	hatvanadik, šestdesaty.
hetedik, sedmy.	hetvenedik, sedemdesaty.
nyolczadik, osmy.	nyolczvanadik, osemdesaty.
kilenczedik, ďevaty.	kilenczvenedik, devätdesaty.
tizedik, ďesaty.	századik, stocaty.
tizenegyedik, jedenacty.	ezeredik, tišicaty.
tizenkettedik, dvanacty.	

Naznamka. 1. Egy, ma: **első** kdiž samo stoji; tak tiež i kettő, ma: **második** kdiž samo stoji. Ked sú ale s druhyma spojene, maju: egyedik, kettedik, k. pr.: tizenegyedik, tizenkettedik a t. d.

2. Ňekedy sa posledne **ik** vyňecha, a sice najviac ked čiselka s menom jest spojena, k. pr.: harmadnap (treťy deň); negyedrész (štvrta častka) a t. d.

3. Kilenczed, tized, század, ezred sa uživáju bez **ik**, ale vtedy sa ku hlávnym menom počituju, a značia: devatu, desatu častku, sto, tišic leta.

Szent irás szerint az első ember pár nem volt engedelmes az Istennek. Második Lajos magyar király, egy szerencsétlen csata (bitka) után, Mohácsnál elveszett (zahinul). Negyedik Béla király alatt tatárok (tatare) elpusztitották (zpustošili) országunkat. Atyám ötvennegyedik számú házban lakik (byva). Én ezernyolczszáz hatvankettedik évben születtem (narodil som sa). Az én nevem János; Május tizenhatodikán ünneplem (svätim) nevemnapját. Csak kevés ember éri el (dožije) a nyolczvanadik évet.

56.

Rozdelujuce čiselky (osztó számnevek).

Na otázky: hány-hány? hányan-hányan? kolko-kolko? hányával? hányanként? po kolko-kolko? hányféle? kelojaky? kolkonásobny? — hányfelé? na kolko strany? — hányadszor? kolkorázy?

Hány-hány forintot kap (dostaňe) ezen ember naponként? (na deň). Ezen ember kap két-két forintot naponként, de amazok kapnak tiz-tiz forintot hetenkint (na tideň). Öt-öt garast kap minden fiu egy-egy napra. Ketten-ketten mennek a gyermekek az iskolából. Százan-százan mennek a katonák egy-egy sorban. Nekem háromféle ruhám van, de öcsémnek még csak kétféle ruhája van. Hányfélék az állatok? Az állatok sokfélék. Sok ezerféle állatot és növényt (biľina) teremtett az Isten. A világon mindenféle emberek vannak. Ez idén még csak másodszor megyek az erdőbe. Te már negyedszer voltál ott. Mióta haza jöttem még csak először voltam a réten.

57.

Rozmnožujuce čiselky (sokszorozó számnevek).

Na otázky: hányszor, kolkoráz? — hányszerű? hányszoros? kolkonásobny? — hányrétű? kolko vrstevny? — hányas? kolkonásobny?

Egyszer, jedenraz.	egyszeres, jednonásobny.
kétszer, dvaraz.	kétszeres, dvojnásobny.
háromszor, tryraz.	háromszoros, trojnásobny.
tizszer, desätraz.	ötszörös, pätnásobny.
tizenegyszer, jedenactraz.	tizszeres, desätnásobny.
húszszor, dvacatraz.	százszoros, stonásobny.
százszor, storaz a t. d.	—
—	egyes, jednotny.
egyszerű, jednonásobny.	kettős, dvojny.
többszerű, viacnásobny.	hármas, trojny.
sokszerű, mnohonásobny.	négyes, štvrny.
	ötös, pätny, pätak.
	hatos, šestak.
tizes, desätňik.	egyrétű, o jednym polu.
százas, stovka.	kétrétű, o dva pola.
ezeres, tišicatka a t. d.	többrétű, viac vrstevny.
	sokrétű, velo vrstevny.

Kétszer kettő, négy. Ötször hat, harmincz. Tizszer tiz, száz. Megyek barátomhoz minden héten kétszer háromszor. Egy évben háromszáz hatvanötször kel (stáva, vychádza) és ugyan annyiszor nyugszik (zachádza) a nap. Százszor könnyebben (lähši) elveszti (strati) a boldog örömét, mint a szerencsétlen fájdalmát. Ez a dolog igen egyszerű. E földön sokszerű az öröm; de még többszerű a bánat és a fájdalom. Kétszeres örömük van azon szülőknek, kiknek gyermekeik nem csak engedelmesek, de szorgalmasak is. Ha szántóföldedet jól megműveled (ked tvoju rolu dobré obrobiš) jó és egészséges maggal (šeme) beveted (zašeješ) és ha az Isten áldását (požehnaňie) adja reája, százszoros hasznod lehet belőle. Négy hatost kaptam ajándékúl. Számokat (čisla) ugy kell irni (pisať), hogy első helyen álljanak (žebi stali) az egyesek, másodikon a tizesek, harmadikon a százasok, negyediken az ezresek s a többi. Az én lepedőm (plachta) egyrétű, a tied pedig kétrétű (o dva pola).

58.

Óra, hodina.	kar, rameno.
percz, minuta.	kéz, ruka.
fej, hlava.	váll, pleco.
homlok, čolo.	mell, prš.
arcz, tvar.	sziv, srdce.
szem, oko.	haj, vlas.
orr, nos.	térd, koleno.
fül, ucho.	láb, noha.
száj, usta.	újj, palec.
fog, zub.	köröm, nohec.

Hány óra lehet most? Már öt óra lesz (bude). Az életben sok kellemes, de sok kelemetlen óránk is van. Tegnap hat órakor jött hozzám a fiu. Az embernek két karja, két keze, két szeme, két füle, két lába, minden kézen és lábon öt-öt ujja, mindegyik újjon egy-egy körme, de csak egy feje, egy homloka, egy orra és egy szája van. Nekem ugyan csak egy nyelvem van, de mégis több nyelven tudok beszélni. Az én hajam fekete, a tied pedig szőke (belaste). Szent István volt az első magyar király. Második Lajos királynak igen rövid, Zsigmondnak ellenben (naproti ale) igen hosszu élete volt. Minden negyedik év szökő év (prestupny rok). Ma van Julius huszonkettedike. Karácson ünnepe (hody, kračun) mindég December huszonötödikére esik. Isten akarata (vule) nélkül egy hajam szála (jeden vlas) sem esik le. Egy hajszálon függ (viši). Az 1851-iki összeirás szerint honunkban (v nášej krajiňe) a lovak száma 1,105,996. A vielicskai sóbányában (soľna baňa) 600 ember dolgozik (robi) naponként, kik egy-egy év alatt több mint 600,000 mázsa (cent) sót ásnak ki (vykopaju). 1712-től fogva 1838-ig Pesten 13 árviz volt. Ezek között legnagyobb 1712-ben, 1775-ben, és 1838-ban. Borzasztó (strášna) volt az 1838-iki árviz. Pestvármegyében, összeirás szerint, 3977 ház dölt össze (zburili sa).

Kolko hodin? Čili už jest pol dvoch? (Valjon van-e

már fél kettőre?) Ňe, ešte ňeňi pol dvoch. O keľej (kolkej) prijdu (jönnek) robotňici (munkások) z poľa na obed? O dvanactej. Mojo šestry prijdu z Peštu domu (haza) na zeleznici o try štvrti (negyed) na treťu. Kolko ste boli na luke? Boli sme tricat sedem. Kolko dňov ma jeden rok? Jeden rok ma 365 dňov. Dňeš som o pol dvoch stanul (keltem fel). Za šesť hodiny iďem pešo (gyalog) do mesta. Za keľo roky hoďiel ši do školy? Za 12 roky. Keľo ši plaťiel (fizettél) za toto platno? Za platno som plaťiel (fizettem) šesť i dvacat zlati, za košeľe (ing) osem zlati, za kôňe sto pädesať try zlati a za voz štyracať dva zlati devätnact grajcare.

59.

Vagyok, som.	volnék, bol, a, o, bych som.
vagy, si.	volnál, bol, a, o, bych si.
van, je, jest.	volna, bol, a, o, by.
vagyunk, sme.	volnánk, boli by sme.
vagytok, ste.	volnátok, boli by ste.
vannak, sú.	volnának, boli by.
—	—
voltam, bol, a, o, som.	leszek, buďem.
voltál, bol, a, o, si.	leszesz, buďeš.
volt, bol, a, o.	lesz, buďe.
voltunk, boli sme.	leszünk, buďeme.
voltatok, boli ste.	lesztek, buďete.
voltak, boli.	lesznek, budu.

Mivel (ponevač) jó és szorgalmas vagyok, tanitóm és szüleim szeretnek engemet. Te az idén szerencsés voltál, mert jó termésed volt, sok búzád, rozsod, árpád, zabod és szénád termett (urodilo sa). Húgom a mult héten beteg volt, de most már egészséges. Csak akkor vagyunk Isten és emberek előtt kedvesek, ha mindennemü kötelességeinket (povinnosť) szivesen teljesitjük (vyplnujeme). Ti nem vagytok boldogok, mert ifjukorotokban (mlady vek) nem voltatok istenfélők (bohabojny) és szorgalmasak. Kevés ember van, aki mindig egészséges volna. Én külföldön még nem

voltam, de ha pénzem lesz, elmegyek. Te sohasem voltál még öcsémnek kertjében. De igen, tavaly ott voltam nevednapján. Uj törvény szerint minden polgárnak kötelessége három évig lenni (byť) katonának, te is az leszesz.

Ja ešte ňikdy ňebol v tvojim ďedinskym dome. Pan doktor bol včera ráno u nas, bo moj maly brat je hory. Zajtrá aj druhe hoste prijdu do nas, bo deň mena mojej matky bude. Dňeš v čas ráno sme boli na horach, kde sme dvoch vlkoch (farkas) a jednu srnu (őz) viďeli (láttunk). Učitel po vas poslal (küldött), ale ste ňeboli doma. Pred dvoma tižnámi velo vojakoch bolo u vas. Žňivo teho roku ňebude take dobre, jak pred dvoma rokami bolo. Dňeš po poludňu v meste budeme, asnád (talán) i vy tam budete. Mojo priatele nebudu na jarmarku. Moj brat ňebude vojakom, bo slabe (gyenge) prši ma.

60.

Légy, buď.
legyen, ňech bude, ňech je.
legyünk, budme.
legyetek, budte.
legyenek, nech budu, ňech sú.

—

lenni fogok, budem.
lenni fogsz, budeš.
lenni fog, bude.
lenni fogunk, budeme.
lenni fogtok, budete.
lenni fognak, budu.
menni fogok, pojdem.
tanulni fogok, učit sa budem.
igyekezni fogok, usilovať sa budem
kerülni fogok, obejdem.
dolgozni fogok, robit budem.

Egy évnek van 12 holnapja, 365 napja, vagy 52 hete. Egy hóban van 30 vagy 31 nap, csak februárhónak van 28 vagy 29 napja. Egy hétnek van 7 napja, ugymint (to jest): vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csötörtök, péntek, szombat. Jövő (buduci) héten szorgalmasan fogok dolgozni. Kerülni fogok minden roszat, mert azt az Isten nem szereti. Légy szorgalmas gyermekkorodban, hogy később (pozdnejši) elégedett és boldog légy. Legyünk erényesek, mert csak erény által leszünk valóban (opravdive) emberek. Atyánk azt akarja

(hce), hogy otthon legyetek, mert délután az uj (novotny) tanitóval hozzátok jő. A gyermekek azért is legyenek szorgalmasak, mert később munka által kell keresniök (musa hledať) kenyeröket. Ha jól fogtok tanulni ifjuságtokban, egész életetekben boldogok lesztek.

61.

Len, len.	répa, repa.
kender, konope.	retek, retkev.
köles, proso.	tök, tikvica.
repcze, repica.	dinnye, diňa.
pohánka, tatarka.	hagyma, cibula.
bükköny, ledňik.	foghagyma, cesnik.
mohar, mušec.	petrezselyem, petruška.
mák, mak.	káposzta, kapusta.

A mi szántóföldjeinken sok len és kender terem (rodi sa). Lenből és kenderből fonalat fonnak (predu) az asszonyok, fonalból pedig vásznat szőnek (tkaju). Az idén megint rosz termés lesz. Nálunk tavaly kevés bükköny és mohar termett (zrodilo sa), mert nem volt elég eső. Egész télen nem volt zöld takarmányom (potrava), a szegény marha csak szalmán telelt (zimovalo sa). A répa és retek szereti az esőt. A máknak kevesebb eső kell, mint a káposztának. Hagyma, sárgarépa (mrkva) és petrezselyem levesbe is jó. Némely ember nem szereti a petrezselymet. Egyik szereti a retket, másik a tökkáposztát, én pedig ha éhes vagyok minden ételt szeretek. Mire való (na co je) a repcze? A repcze olajra való, mely ha bőven terem, a gazdának sok hasznot hoz; szalmája nem szolgál takarmányul, hanem csak tűzre való.

62.

Lóhere, trebikoňina.	baraczk, breskiňa.
szőlő, hrozno.	eper, jahoda.
makk, žaluď, žir.	gesztenye, kastaň.
szilva, šliva.	tölgyfa, dub.
körtve, hruška.	bükkfa, buk.

diófa, orech.	záporesŏ, prival.
hársfa, lipa.	konkoly, kukoľ.
jegenye, topoľ.	üszög, snet.

Öcséd igen szereti a sárga dinnyét én pedig inkább szeretem a vizi dinnyét. Heves vármegyében terem a legjobb dinnye. Némely helyütt tökkel hizlalják (tučia) a sertést (šviňe). A réten sok szénát kaszáltunk (košiľi sme) holnap pedig lóherét fogunk kaszálni. Éretlen ugorkától és dinnyétől beteg lesz az ember. A te buzád tele van (plna je) konkolylyal. Konkolyos buzának soha sincs fehér lisztje. Atyám buzája ugyan (sice) nem konkolyos, hanem üszögös volt. A mi éveink már jó ideje (od davna) igen szárazak (suchy). 1863-ban Magyarországban nagy szárazság (suchota) volt. A szőllő már érett. Nálunk nem sokára szüret (vinobraňe) lesz. A szőlőhegyek szépek. Egész nyáron nem esett esőnk, ez okból rosz termésünk volt. Tegnapelőtt minálunk nagy jégeső volt, az egész határt elverte volna (hotar bol by zbil), de szerencsére záporesővel jött. Tölgy- és bükkfán terem a makk. Makkon igen meghízik (vytije) a sertés.

Po vinobraňu zaš (meginť) pojdem do mesta. V minulej zime mnoho šňechu padalo, na štyry šuchy (lábnyira) ľežeľ šňeh na horach, na jar z horach velo vody zešlo na poľia, ešte aj teraz pod vodu stoja (állnak) náše roľe. Teho roku viac šena sme košili, jak minulého. Zaluď sa na dube a na buku rodi. Dubova deska je bars mocna. Každe tvrde (kemény) drevo je mocne. Najlepši oheň jest z bukového dreva. Šlivky a hrušky sú veľmi zdrave ovoce. V našich vinňicoch teho roku maličko sa zrodi. Náše vinňice zbil kameňec (hrad). Topoľ je bars krechky (puha, lágy) strom. Pan Boh ňech nás hraňi (óvjon meg) od ňejakého zlého privalu. Už zima bude, bo prvši šňeh pada.

63.

Kelet, vychod.	észak, polnoc.
nyugat, západ.	dél, poludňe.

Napsugár, paperšlek.	jég, lad.
ború, chmara.	szivárvány, ducha.
derű, jasnosť.	nap süt, slunce švici, hreje.
szél, vietr.	kár, škoda.
harmat, rosa.	árt, škodi.
dér, mráz.	ártott, škodil.
fagy, mráz.	ártalmas, škodlivy.
köd, mlha.	káros, škodlivy.

A jégeső sok kárt tett (zrobil) nálunk. A fagy télen nem ártalmas, de nyáron igen ártalmas. Estve napnyugta után leesik a harmat. Korán reggel legszebbek a növények (byľiny) mikor harmattal vannak tele. A fagy akkor árt leginkább, midőn a növények virágjukban vannak. Ez idén igen nagy kárt tett a fagy szőlőinkben és gabonáinkban. Tavaszszal és őszszel gyakran vannak ködök. Oly sürű (husty) a köd, hogy 10 lépésre sem lehet látni. Keleten kel a nap és nyugaton lenyugszik. Mennél tovább megyünk észak felé, annál nagyobb hideget tapasztalunk (skusime). Déli Európában melegebb van, mint nálunk. Melegebb országokban igen finom gyümölcs terem, ugymint: narancs, czitrom, füge s a többi. Borura derű. Harmatos virágnak szebb illata van. Oh! mint szeretem én a napsugarat! oly kedves, oly mosolygó (ušmievajici) az, hogy ha látom (ho vidim) ujra vidámabb vagyok magam is. Az északi szelek, télen nagyon hidegek. Mellbeteg embernek igen ártalmas a hideg szél. Mikor lehet látni szivárványt? Szivárványt akkor lehet látni, midőn egy felől eső esik, más felől pedig a nap süt; tehát nap és szivárvány mindig más-más oldalon vannak. A természetben legkedvesebb látvány (videňie) a szivárványos ég.

64.

Odev a ňektore domašne veci.
Ruha és némely házi szerek.

Ing, košula.	mellény, pršňik.
gatya, gače.	nadrág, nohavice.
nyakkendő, hustka na hrdlo.	harisnya, štrumpla.

Czizma, čižma.
czipő, čerevika.
szoknya, sukeň.
köntös, šata.
ködmön, kožuch.
bunda, bunda.
köpeny, kepeň.
ágy, postel.
vánkos, podhlavek.
takaró, zakrivka.
szekrény, skriňa, kasňa.
tükör, zrcadlo.
kép, obraz.

edény, nádoba.
pamlag, kanapej.
esernyő, dišdnik.
gyertyatartó, sviečňik.
zsámoly, podnožka.
teknő, koryto.
guzsaly, kuďel.
szövőszék, krosná.
liszt, muka.
zsír, omaszta.
túró, tvaroch.
sajt, syr.

Ňektore remesla a jejich nastroje.
Némely kézmüvek és szerszámaik.

Kézmüves, mesterember, } remeselňik.
ács, tesár.
aranymüves, zlatňik.
asztalos, stolar.
bodnár, bednár.
csizmadia, čižmar.
czipész, šuster.
czukrász, cukrár.
esztergályos, tokár.
ezüstmüves, striebrňik.
fazekas, hrčar, halász, rybár.
kalapos, klobučňik.
kőmüves, murár.
kőfaragó, kameňár.
kereskedő, kupec.
kertész, záhradňik.
kéményseprő, komiňár.
könyvkötő, kňihár.
könyvnyomtató, kňihtlačar.
kötélgyártó, porvazňik.
kovács, koval.
lakatos, zámečňik.
mészáros, mäsiar.
molnár, mlynár.
mézeskalácsos, mädovňičar.
órás, hodinár.
serfőző, pivovarňik.
szabó, krajčier.
szijgyártó, remeňár.
szakács, kuchár.
takács, tkač.
timár, garbár.
üveges, skleňár.
vadász, jáger.

—

ár, šidlo.
ásó, ryľ.
bárd, topor (sekera).
ecset, štetka.
fejsze, sekera.
furó, švider.
fürész, pila.
fúvó, duchadlo.
gyalu, hoblik.
gép, mašina.
háló, šieť, sak.
harapófogó, kliešte.
kalapács, mlatek.
kapa, motika.

kasza, kosa.	rőf, ryf.
kerék, koleso.	sarló, srp.
lábszij, lapšik.	tű, ihla.
mérleg, vaška.	véső, dlatko.
olló, nožnice.	üllő, kovadlo.
ráspoly, pilňik.	zsinór, šnôra.

65.

Časoslovo (ige, verbum).

I.

Predznamosť.

A) Časoslovo značí čineňie, pohyb, trpeňie, aneb trvajici stav ňejakej osoby abo reči, k. pr.: a tanitó **tanit** (učiteľ učí); János **ir** (János piše); a madár **repül** (ptak ľeta); a virág **illatozik** (kvet pachňe, voňi); a fiú **taníttatik** (chlapec byva učeni). Časoslova sú teda:

1. Činné (cselekvő ige), k. pr.; levelet **irok** (ľist pišem); **tanítok** (učim).

2. Trpné (szenvedő ige), k. pr.: a gonosz **üldöztetik** (zly byva prenásledovány).

3. Stredňé, aneb stavné (közép ige, állapot ige), k. pr.: **alszom** (špim); a virág **illatozik** (kvet pachňe).

B) Ponevač aľe činnosť može sa vsťahovať ľebo na podmet (alany, subjectivum) sady; ľebo na predmet (tárgy, objectivum): preto činne časoslovo je dvojake, totižto:

1. Podmetné, abo ňeprechodné (dnuka zostavajica činnosť, beható ige, alanyi ige), k. pr.: ülök (šedim); szaladok (bežim).

2. Predmetné, abo prechodné (von vychadzajica činnosť, átható ige, tárgyi ige), k. pr.: irok levelet (pišem ľist); eszem kenyeret (jem chlieba); olvasok könyvet (čitam kňihu).

Naznamka. 1. V uherskej reči činne časoslovo je vlastňe lem prechodné, ponevač ňeprechodné sa ku stredňemu počituje.

2. Trpné časoslova sú lem te, ktore s priveškami aneb priponmi **at, et, tat, tet** sa tvôria, k. pr.: üldöztetik (prenásledovány je); hivatik (volany je).

3. Okrem tych viššej značenych sú ešte jine časoslova, ktore s všelijakyma priveškami sa tvôria, take sú: zdrobnujice časoslova, k. pr.: faragcsál (stružka); irkál, firkál (čarbe); — častotlive, k. pr.: olvasgat (počitava); irogat (popisuje); — zdrobnujice-častotlive, k. pr.: csipdes (poštipkuje); áldogál (postavka); možné, k. pr.: állhat (može stať); irhat (može pisať); — pričinné, k. pr.: vágatok (dam rubať); iratok (dam pisať) a t. d. a t. d. — Ale všecke te časoslova lebo ku činnym, lebo ku trpnym, lebo ku strednym prisluchaju.

C) Z jineho ohľedu časoslova sú lebo osobné (személyes igék); lebo ňeosobné (személytelen igék).

Osobné sú tote, ktore v troch osobach sa uživaju, k. pr.; én adok (ja dám), te adsz (ty dáš) ő ad (on da), — mi adunk (my dáme), ti adtok (vy dáte), ők adnak (oňi dáju).

Ňeosobné sú tote, ktore lem v treťej osobe jednotného počtu sa uživáju, k. pr.: hajnalodik (švita), villámlik (bliska sa). — Ňektore z tych ňeosobnych možu sa aj na všecke try osoby tak jednotného, jak množného počtu poťahovať, ale pri tym všeckym vždy lem v treťej osobe jednotného počtu stoja. Take sú:

nekem, neked	fáj, boli.
neki	illik, švedči.
nekünk, nektek	szabad, šlebodno, ja šmiem.
nekik	lehet, ja možem.
	kell, treba.

D) Naposledi sú ešte tak rečené pomocné časoslova, ktore sa ku jinym časoslovom ňekedi prikladaju, take sú: van (je), fog (buďe), k. pr.: adtam volt (bol som dal), olvasni fogok (čitať buďem) a t. d.

E) Podľa zevnitrnej tvary ňektore časoslova vychadzaju na **ik**, k. pr.; alsz**ik** (špi); jine ale ňemaju **ik** pri koreňu svojim, k. pr.; ad (da), vár (čáka), ir (piše).

II.

Skloňeňie časoslov (igeragozás) sa stava skrze privešky, aneb prípony. Pri tym ale pozorovať treba: *a)* na osobu, *b)* na počet, *c)* na čas, *d)* na spôsob, *e)* na tvar časoslova.

a) Osoby a počet:

Každe osobné časoslovo (személyes ige) može sa užívať vo všeckych troch osobach jednotného a množného počtu, k. pr.: adok (dám), adsz (dáš), ad (da), — adunk (dáme) adtok (dáte), adnak (dáju).

Osobné prípony sú trojaké:

1. Ktore ľem činnosť podmetu (alany cselekvést; Thätigkeit des Subjectes, activitatem subjecti) značia, tote sa nazivaju ňeurčite (határozatlan), k. pr.: vár**ok**, vár**sz**, vár, vár**unk**, vár**tok**, vár**nak** (čakám, čakáš, čaka, čakáme, čakáte, čakaju) kehokoľvek abo cokoľvek.

2. Ktore ňe ľem činnosť podmetu, ale aj poťah tej činnosti na isty predmet (vonatkozást bizonyos meghatározott tárgyra, Beziehung auf ein bestimmtes Object, relationem ad certum objectum) značia, tote sa nazivaju určite (határozott), k. pr.; vár**om**, vár**od**, vár**ja**, vár**juk**, vár**játok**, vár**ják** (atyámat), (čakám, čakáš, čaka, čakáme, čakáte, čakáju mojeho otca).

3. Ktore sa privešuju ku časoslovom zvratnym, trpnym a na **ik** vychadzajicim, a tote sa nazivaju zvratné, k. pr.: játsz**om**, játsz**ol**, játsz**ik** (ja sa bávim, báviš, bávi).

b) Čas:

Čas je: pritomny, minuly (predešly) a budúci.

Ponevač ale minulého času činnosť, trpeňie aneb stav ešte trva, abo sa už dokončiel, preto aj ten poťah s vlastnyma priveškami sa može vyložiť, a tak teda máme päť časi, totižto:

1. Čas pritomny (jelen idő), k. pr.: adok (dám), élek (žijem).

2. Čas ňeukončeny minuly, aneb polminuly (aligmúlt, félmúlt idő), k. pr.: adék (dal som), irék (pisal som — ešte ľem teraz). Ten čas sa aj dejepisnym (történeti múlt) naziva, ponevač obyčajňe v dejepisoch sa uživa. Jiny polminuly čas sa tak uživa, že ku pritomnému času sa slovičko **vala** položi, k. pr.: adok vala (dal som), irok vala (pisal som).

3. Čas dokonaľe minuly (múlt idő), k. pr.: adtam (dal som), irtam (pisal som — ale už ňepišem).

4. Čas davno minuly (régmult idő), je složeny z minulého a zo slovička **volt** aneb **vala**, k. pr.: adtam volt, adtam vala (dal som bol — už predtym davňejši).

5. Čas budúci je obyčajňe složeny z ňeurčitého spôsoba časoslova (határtalan igemód, infinitivus) a z pomocného fogok (budem). fogsz (budeš), fog (bude), fogunk (budeme), fogtok (budeťe), fognak (budu), k. pr.: adni fogok (dam — dať budem), irni fogok (pisať budem). — Mnohoraz ale mesto teho buducného času sa uživa pritomny čas, ktorému sa slovička **el, fel, le, meg, majd,** a t. d. predložia, k. pr.: elmegyek, (pojdem), leirom (spišem), megtudom (doznám sa), majd veszek (hňed kupim) a t. d.

c) Spôsoby časov:

Uherska reč má štyry spôsoby časov: ukazovaci, rozkazovaci, spojovaci a žadaci spôsob.

1. Ukazovaci spôsob (jelentő mód) ten znači skutečnosť, bytnosť činnosti trpeňia aneb stavu podmetu, k. pr.: irok, irtam, irni fogok. — Alszom (spim), aludtam (spal som), aludni fogok (spať budem).

2. Rozkazovaci spôsob (parancsoló mód) ten značí prišiľenosť činnosti a t. d. podmetu, k. pr.: adj (daj), adjon (on ňech da); olvass (čitaj), olvassanak (ňech oňi čitaju) a t. d.

3. Spojovaci spôsob (kötmód), ten značí spojenosť činnosti a t. d. s ňejaku pričinu aneb podmienku (föltétel) k. pr.: akarod hogy irjak (hceš žeby som pisal) a t. d.

4. Žadaci spôsob (óhajtó mód) ten značí tužobnosť činnosti a t. d. podmetu, k. pr: adnék (dal by som), olvasnék (čital by som) a t. d. ku tym sa ešte pričituje:

5. Ňeurčiti spôsob (határtalan mód, infinitiv) adni, (dať), irni (pisať).

F) Tvar časoslova (ige alak) je: určita (határozott), aneb ňeurčita (határozatlan) co tote dva tvary znamenáju, to už bolo viššej, pri osobnych príponoch predloženo.

1. Určitu tvar ľem činné, aneb činnosť znamenajice stredňe časoslova maju, ale ľem vtedy, ked predmet — na ktory činnosť podmetu prechodzi, — je určity.

2. Ňeurčitu tvar ma každe časoslovo. Ponevač ale vedľa zevnitrnej tvary časoslovo abo vychadza na **ik**, abo ňevichadza: zato dvojaka tvar jest ňeurčita, totizto: jedna časoslôv bez **ik**; — a druha časoslôv na **ik**.

III.

Koreň (peň) časoslova (ige gyök).

Koreň časoslova je vždy 3-ta osoba jednotného počtu, pritomného času ukazovacého spôsobu. Ten koreň sa najde, ked ňeurčitého spôsobu sľabika **ni** sa odreže, k. pr: ad-ni, vár-ni, lát-ni, a t. d. Odrež **ni**, máš koreň: ad, vár, lát, a t. d.

Ňekedi pred sľabiku **ni** jest ešte jedna samohláska, i tota sa odreže, k. pr.: ront-ani (hubiť), fest-eni (maľovať), koreň je: ront, fest, a t. d.

Pri časoslovoch na **ik** vychadzajicich koreň sa najde, ked sa z tretej osoby jednotného počtu, pritomného času, ukazovacého spôsodu **ik** odreže, k. pr.: es-ik (padá), koreň: es hajl-ik (hibe sa) koreň: hajl a t. d.

Nachadzaju sa ešte ňektore časoslova, ktore, ňe calkom podľa viššej predloženych pravidloch byvaju skloňene, tote sa nazivaju ňepravidelné (rendhagyó igék).

66.

Skloňeňie časoslôv (igeragozás).

Ukazovaci spôsob (jelentő mód).

Pritomny čas (jelen idő).

Ňeurčita tvar (határozatlan alak).

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**ok**, čakám.	kér-**ek**, prosim.
vár-**lak**, čakám ťa.	kér-**lek**, prosim ťa.
vár-**sz**, čakáš.	kér-**sz**, prosiš.
vár- „ čaká.	kér- „ prosi.
vár-**unk**, čakáme.	kér-**ünk**, prosime.
vár-**tok**, čakáte.	kér-**tek**, prosiťe.
vár-**nak**, čakáju.	kér-**nek**, prosia.

Určita tvar (határozott alak).

vár-**om**, čakám	(ho, ju, ich).		kér-**em**, prosim	(ho, ju, ich).	
vár-**od**. čakáš	„	„ „	kér-**ed**, prosiš	„	„ „
vár-**ja**, čaká	„	„ „	kér-**i**, prosi	„	„ „
vár-**juk**, čakáme	„	„ „	kér-**jük**, prosime	„	„ „
vár-**játok**, čakáte	„	„ „	kér-**itek**, prosiťe	„	„ „
vár-**ják**, čakáju	„	„ „	kér-**ik**, prosia	„	„ „

1. Naznamka. Pritomny čas ňemá vlastnu tvornu literu, protož osobné prípony ku čistemu koreňu sa prikladaju, k. pr.: vár-**ok**, vár-**sz** a t. d.

2. Na **s, sz, z** vychadzajice časoslova, tak aj tote, ktore na dva spoluhlásky vychadzaju, berú v druhej osobe jednotného počtu pred osobny prípon ešte jednu samohlásku, k. pr.: ás (kope), 2-ha

osoba: ás-asz (kopeš); hisz (veri), 2-a osoba: hisz-esz (veriš); néz (hlädi, patri), 2-a osoba: néz-esz (hlädiš, patriš). — Toto isté sa stava aj styma časoslovmi, ktorych koreň na dva spoluhlásky vychadza, k. pr.: ront (káži, hubi), 2-a osoba: ront-asz (kážiš, hubiš); tekint (pohläďňe), 2-a osoba: tekint-esz (pohläďňeš). — Tiež aj v 2-ej a 3-tej osobe množného počtu, žeby try spoluhlásky sa ňezešli, k. pr.: ront-otok (kažiťe), ront-anak (kažia); tekint-etek (hlädiťe), tekint-enek (hlädia) a t. d.

3. Na **s, sz, z** vychadzajice hrubohlásne časoslova v tretej osobe jednotného počtu určitej tvary ňeberú prípon **ja,** ale, **sa, sza, za,** k. pr.: ás (kope), 3-ta osoba: ňe ás-ja, ale: ás-**sa**; — vadász (poluje), 3-ta osoba ňe vadász-ja, ale: vadász-**sza**; ruház (odieva), 3-ta osoba ňe ruház-ja, ale: ruház-**za** a t. d. — Toto isté sa stava aj s ťeňkohlásnima časoslovami v 1-ej osobe množného počtu, k. pr.: keres (hleda), 1-ša osoba ňe keres-jük, ale: keres-**sük**; fürkész (zkuma), 1-a osoba ňe fürkész-jük, ale: fürkész-**szük**; érez (ciťi), 1-a osoba ňe érez-jük, ale: érez-**zük** a t. d.

II. Naznamka. Tvar časoslôv určita sa uživa:

1. Ked ten 4-ti pad mena, na ktore časoslovo sa poťahuje ma pred sebu určiti član, k. pr.: **Az** atyát vár**om**, — A fiút lát**om**. — Naproti ale bez členu: Fiút várok, — könyvet kérek a t. d.

Vyberaju sa **a ki, mely, mi** zámena, ponevač tote či máju člen, či ňemaju kdiž v 4-tim pade stoja, časoslovo vždy ľem ňeurčite žadaju, k. pr.: kit a szerencse üldöz (keho šťaste prenásleduje) ňe: üldözi. — A hirek, melyeket beszélnek (chyre, ktore rozpovedáju) ňe: beszélik.

2. Pri vlastnych, majitelnych menoch a privlastnujicich zámenoch, k. pr.: Pétert vár**om**; Pestet lát**od**? könyvemet keres**em** (hlädam). Az enyimet elvesztet**tem** (stratiel som), a tiedet megtalál**om** (najdem). — Take aj pri zvratnych magam, magad, maga zámenoch, k. pr.: restség által megront**ja** magát (zakáži sa). — Magát becsüli, ki mást becsül (seba ucti, ktori druhého ucti).

Vlastne meno, ked určitost straťi, nežada určite časoslovo, k. pr.: egy bizonyòs Józsefet keresek (jedneho Jozefa hľedám), ňe: keresem.

3. Ot, őket, önt, önöket (jeho, ich, ich milosť) osobné zámena žadaju určite časoslovo, k. pr. őt minden ember kedveli (jeho každy človek miluje). — Őket nem, látom (ich ňevidim).

4. Ukazováce zámena az, ez, amaz, emez, žadaju určite časoslovo, k. pr: azt mondod (to povedaš); ezt nem akarod (to ňehceš); amazt választod (tamto vyvoľiš) emezt elrontod (toto zahúbiš); mit a szerencse nem adott, azt el nem veheti (co stäste ňe dalo, to ňe može odobrať).

Ked ale ukazovace zámeno na ňeurčite meno ukazuje, vtedy i časoslovo ňeurčite žada, k. pr: könyvet veszesz? én is azt veszek (kňihu kupiš? i ja to kupim) ňe: veszem. — Tollkés kell? azt adok (penalik ti treba? to ti dám), ňe: adom.

5. Na **ik** vychadzajice pridavne mena a zámena, jako: jobbik, szebbik, melyik, egyik, másik, mindenik, akármelyik a t. d. — potym: egymás (jedendruhy) valamennyi, mindnyája, mindnyájok (každe, všecke) ked v 4-tim pade stoja, žadaju určite časoslovo, k. pr: melyiket választod, (ktore vyvoliš); egymást szeretik (miluju sa).

Časoslovo **beér,** ked telo známena jak: spokojny je na dačom, dosť mu, — vždy určite sa uživa, k. pr.: a takarékos kevéssel is beéri, a pazarlónak sok is kevés (gazdovlivy i na malym je spokojny, marnotratnikovi i mnoho je malo).

Kit várasz? Reggel óta várok valakit, de senki sem jő. Már régen várunk esőt, mert nagy szárazság van. A kertbe megyek és ott várlak. Ma vendéget várunk. Ti is vártok valakit? Kérem önt, adja nekem ezt a szép könyvet. Mi csak a magunkét kérjük, idegen dolgot nem akarunk. Atyám beteg, az orvost várja; te is beteg vagy (si), talán (ozdaj, snád) te is várod orvosodat? A sült (pečeny) galambot hiába (na darmo) várjuk, az nem repül szánkba (do ust). E földön hiába keressük a teljes (dokonaly) boldogságot. Minden jó tett (skutek) megnyeri (obšiahňe) jutalmát. Bátyám holnapra várja vendégeit. Én nem adom oda ruhámat. Ők nem ké-

rik vissza (na zad) könyvüket. Kérjünk anyánktól pénzt tollra és papirra. Istentől kérjük és várjuk az áldást. Mennyiért adod el nekem lovaidat? Lovaimat el nem adom neked, mert magamnak is van szükségem reájok. Házunkat eladjuk. Mit látsz a hegyen? A hegyen látok sok fát és követ. Atyánk boldog, mert látja hogy jó gyermekei vannak. Most szeretlek, mert látom, hogy jó és szorgalmas vagy. Rosz gyermeket nem lehet szeretni. Nem szeretem a pajkos fiút. A szülők szeretik engedelmes gyermekeiket. Ők szeretnek minket, mi is szeretjük őket.

67.

Küldeni, pošilať.
tudni, znať.
mondani, povedeť.
nyugodni, odpočivať.
vágni, rezať.
rakni, klasť.
vasalni, kovať, biglovať.
kapálni, kopať.
hallani, počuvať.
használni, uživať, osožiť.
olvasni, čitať.
gondolni, mišlieť.
számolni, rátať.
énekelni, spivať.
gyakorolni, cvičiť, činiť.
beszélni, hovoriť.
irni, pisať.
tanulni, učiť sa.
csinálni, robiť, činiť.
szolgálni, služiť.
izlelni, koštovať.
nyitni, otvirať.
épiteni, budovať.
szántani, orať.
vetni, siať.
hasítni, štepať.
önteni, liať.
készíteni, chystať, pripravovať.
bántani, urážiť, obražiť.
rontani, hubiť, kaziť.
nyerni, vyhrať.
varrni, šiť.
fúrni, vertať.
szúrni, klať, pichať.

Virágot küldök. Könyvemet küldöm. Mit küldesz nekem? Atyám küld nektek gyümölcsöt. Ezt a vásznat hugom küldi. Embert küldünk értetek. Jánost küldjük értetek. Ők mindennap küldenek hozzánk valakit megtudni, hogy nem vagyunk-e betegek. Levéllel hozzánk küldik gyermeköket. Én erről a dologról semmit sem tudok. Hát te tudsz róla valamit? Ők nem tudják tulajdon (vlastny) házuk számát. Mit mondasz? Csak igazat kell mondani.

Mit mond atyád mindezekhez? Azt mondja, hogy a rest gyermeket nem szereti. Akármit mondjunk neki ő nem hallgat (slucha) reánk. Ti azt mondjátok, hogy én roszúl irok, a tanitó ur pedig azt mondja, hogy én jól irok. Ti jól irtok ugyan és szépen énekeltek, de roszúl tanultok. Az én napszámosom (nadeňňik) fát vág. A fát, mely gyümölcsöt nem terem kivágjuk (vyrubeme) és a tűzre vetjük (hadzáme). Esztelen, (šialeny), a ki maga alatt vágja a fát. Mit csináltok? Ölfát vágunk pénzért az uraság (panstvo) számára. Én őt még nem látom, de már messziről hallom, annyira (tak) kiabál (kriči). A kovács lovaimat vasalja. Hordókat vasalunk. Mindig szomorkodunk (zarmuťime) valahányszor halljuk, hogy valamely rest gyermek ifjusága éveit, jó és hasznos dolgok megtanulására (ku naučeňiu) nem használja. Hogy vagy (jak sa máš) barátom! már régen nem voltál nálunk? Köszönöm (dekujem), hála (chvála) Istennek jól vagyok. Mit csináltok egész nap oda haza? (doma). Mi nem únjuk (ňe unujeme) magunkat, egész nap találunk dolgot: atyám ir, öcsém számol, húgom énekel, én leczkéimet tanulom, anyám pedig a szentirást olvassa. A hálátlan feledi (zapomina) a jótéteményt (dobrodeňie) és a jóért roszszal fizet (platí). Minél jobban fogadunk szót Istennek (čim viac prijimáme slovo bože) annál (tym) több áldást nyerünk (obdržime) tőle. Sebesen repülnek (rychle uťekáju) az élet napjai és a nem használt (užitu) órát semmi bánatköny (slza ľutosty) nem hozza vissza. Isten szemei minden helyen látják a jókat és gonoszakat. Sokan kincsben gondolják találni a boldogságot; én azon embert tartom legboldogabbnak, ki mások javára él és itt a földön mennyei cselekedeteket (skutky) gyakorol.

Chlapec piše, otec čita, matka šije, ja sa učim, človek prinása dreva z lesa. Ďievče vari (főz). Žebrak v meňe Boha prosi almužnu. Mi sme tebe pisali list. Vesely chlapec caly deň spiva. Keho čakaš? Mojo mile priateľe čakajte. Tvoj

brat mnoho hovori a malo robi. Na darmo očekávame blahoslavenstvo, keď ňepracujeme (dolgozunk); ľem s pracu a pilnosťu budeme šťastlive. Od Boha prosme a čakajme všecko dobre. Moj sluha na dvoch koňoch ore, a my šejeme pšenicu a žito. U nás sa jačmen (jarec) dobre rodi. Preco ňeotvoriťe dvere vásej záhrady? Ňemáme kľuc. Ja teba vidim. Ti verne služiš Panu Bohu. On dobre ore svoju zem. Krajčier odev, čizmar čižmy šije. Stoľar stoli a stolice chysta. Ja koštujem tvoj chlieb, a ty koštuješ mojo vino. Keď v mladym veku sa ňeučiš v calym zivoťe tvojim ňebudeš šťastlivy. Rodiče to povedali svojim synom: mile dieťi, buďte čnosťlive a ušilovne, tak budete spokojne a blahoslavene, bo Pan Boh, ktory na ňebesach prebyva (lakik) požehnáva čnosť a miluje dobrych. Kto na sen buduje, ten za ťieňom beži. Ľem čnosť pošlechťi (nemesiti), ľem hriech potupi (meggyalázza) človeka. Keď kremeň (kovát) s oceľom bijeme (verjünk) ohňa da. Ňeposlušne dieťe najviae ľem sebe samemu škoďi, straťi lasku rodičov a učiťelov svojich a skoro ňebezpečnym (veszedelmes) človekom zostaňe (válik). Keď ruky tvoje vždy ľem v luňe tvojim (öledben) držiš (tartod) každodenny (mindennapi) chlieb tvoj ňezahledaš. My hľedáme ponajprv kraľovstvi bože a jeho spravedlnosť, a všecke jine veci od Boha čakáme.

68.

Polminnly čas (félmúlt idő).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne;	Ťenkohlásne:
vár-**ék**, čakal som. vár-**álak**, čakal som ťa.	kér-**ék**, prosil som. kér-**élek**, prosil som ťa.
vár-**ál**, čakal si.	kér-**él**, prosil si.
vár-**a**, čakal.	kér-**e**, prosil.
vár-**ánk**, čakali sme.	kér-**énk**, prosili sme.
vár-**átok**, čakali ste.	kér-**étek**, prosili ste.
vár-**ának**, čakali.	kér-**ének**, prosili.

Určita tvar.

vár-**ám**,	čäkal som	(ho, ju, ich).	kér-**ém**,	prosil som	(ho, ju, ich).
vár-**ád**,	čäkal si	„ „ „	kér-**éd**,	prosil si	„ „ „
vár-**á**,	čäkal	„ „ „	kér-**é**,	prosil	„ „ „
vár-**ók**,	čäkali sme	„ „ „	kér-**ők**,	prosili sme	„ „ „
vár-**átok**,	čäkali ste	„ „ „	kér-**étek**,	prosili ste	„ „ „
vár-**ák**,	čäkali	„ „ „	kér-**ék**,	prosili	„ „ „

Naznamka. Ten polminuly čas sa naziva dejopisny (történeti, historisch), ponevač najviac lem v dejopisu sa uživa. — Jiny polminuly čas sa tak tvôri, ked ku pritomnému času sa slovo „**vala**“ priloži, k. pr.: várok vala (čäkal som), vársz vala (čäkal si), vár vala (čäkal) a t. d.

Na dejopisny polminuly čas máme krásne prikladi v svatym pišme, k. pr: **I**-a kňiha Mojžišova sa tak začina:

1. Kezdetben teremté Isten a mennyet és földet.

2. A föld pedig puszta és üres **vala** és sötétség **vala** a mélység szinén és az Isten lelke lebegé a vizek fölött.

3. És mondá Isten: Legyen világosság. És **lőn** világosság.

4. És látá Isten a világosságot, hogy jó, és elválasztá a világosságot a sötétségtől.

5. És nevezé a világosságot napnak, és a sötétséget éjnek; és **lőn** este és reggel, egy nap.

6. Mondá még az Isten: Legyen erősség a vizek között, és válaszsza el a vizeket, a vizektől.

7. És erősséget alkota Isten, és elválasztá a vizeket, melyek az erősség alatt **valának**, azoktól, melyek az erősség fölött **valának**. És ugy **lőn**.

8. És nevezé Isten az erősséget égnek; és **lőn** este és reggel, második nap a t. d. — To jest:

„1. Na počatku stvoril Boh nebe a zem.

2 Zem pak byla pusta a prazna a tma byla nad tvaru hlbokosty a duch boži vznášal sa nad vodami.

3. A rekl Boh: buď svetlo. A učineno jest švetlo.

4. A viďel Boh švetlo, že je dobre: a oddeľil švetlo od temnosti.

5. A nazval švetlo dňem a tmu noc: a bol večer a ráno, jeden deň.

6. Rekl take Boh: buď obloha u prostred vod a ona ňech oddeli vody od vod.

7. I učiňil Boh oblohu a oddeľil vody, ktore boly pod oblohu od tych, ktore boly nad oblohu. I stalo sa tak.

I nazval Boh oblohu ňebem; i stal sa večer a ráno deň druhy a t. d.

69.

Minuly čas (múlt idő).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**t**-am, čäkal som. vár-**t**-alak, čäkal som tä.	kér-**t**-em, prosil som. kér-**t**-elek, prosil som tä.
vár-**t**-ál, čäkal si.	kér-**t**-él, prosil si.
vár-**t**, čäkal.	kér-**t**, prosil.
vár-**t**-unk, čäkali sme.	kér-**t**-ünk, prosili sme.
vár-**t**-atok, čäkali ste.	kér-**t**-etek, prosili ste.
vár-**t**-ak, čäkali.	kér-**t**-ek, prosili.

Určita tvar.

vár-**t**-am, čäkal som (ho, ju, ich).	kér-**t**-em, prosil som (ho, ju, ich).
vár-**t**-ad, čäkal si „ „ „	kér-**t**-ed, prosil si „ „ „
vár-**t**-a, čäkal „ „ „	kér-**t**-e, prosil „ „ „
vár-**t**-uk, čäkali sme „ „ „	kér-**t**-ük, prosili sme „ „ „
vár-**t**-átok, čäkali ste „ „ „	kér-**t**-étek, prosili ste „ „ „
vár-**t**-ák, čäkali „ „ „	kér-**t**-ék, prosili „ „ „

I. Naznamka. Minuly čas ma svoju vlastnu tvornu literu **t**, ponajprv tota sa položi ku koreňu časoslova, a tak prichadzaju ku ňej osobne prípony, k. pr.: vár-**t**-am, kér-**t**-em, a sice:

1. Časoslova, ktore na **j, l, ly, n, ny, r** vychadzaju, ked pred posledňu totu spoluhlásku jednu samohlásku maju, vtedy ku koreňu čiste **t** beru v každej osobe, k. pr.: nyer (vyhra), nyer-**t**-em, nyer-**t**-él, nyer-**t**, nyer-**t**-ünk, nyer-**t**-etek, nyer-**t**-ek, a t. d.

2. Ked ale na dva spoluhlásky, abo na: **ít, üt** vychadzaju, vtedy ku koreňu beru **ott, ett, ött** v každej osobe, k. pr.: ront (káži), ront-ott-am, ront-ott-ál, ront-ott, ront-ott-unk, ront-ott-atok, ront-ott-ak a t. d. — segit (pomaha), segit-ett-em, segit-ett-él a t. d. fűt (topi), fűt-ött-em, fűt-ött-él a t. d.

II. Naznamka. 1. Časoslova, ktore na **b, d, f, g, gy, k, m, p, s, sz, t, z** vychadzaju, dostaňu v tretej osobe jednotného počtu ňeurčitej tvary **ott, ett, ött,** v druhych ale osobach vždy čiste **t,** k. pr.: szab (prikrava, predpisuje), szab-t-am, szab-t-ál, szab-ott, szab-t-unk, szab-t-atok, szab-t-ak. — Szab-t-am, szab-t-ad, szab-t-a, szab-t-uk, szab-t-átok, szab-t-ák.

Vyberaju sa:

bocsát, (pusti).	nyit, (otvira).
fut, (beži).	süt, (peče).
hat, (može, učinkuje).	tát, (roztvori).
jut, (prijde, dostaňe sa mu).	üt, (bije).
köt, (viaže, pletie).	vet, (šeje).
lót, (beži).	vét, (chrieši, previňi).

Tote maju v každej osobe **ott, ett, ött,** k. pr.: fut-ott-am, fut-ott-ál, fut-ott a t. d. — vet-ett-em, vet-ett-él, vet-ett a t. d. — köt-ött-em, köt-ött-él, köt-ött a t. d.

2. Dvojsyllabne na **ad, ed** vychadzajice časoslova možu aj ľem čiste **t** vzať, k. pr.: meghasad-t (rozstepilo sa), elreped-t (rozparalo sa) a t. d.

3. Na **gg** vychadzajice časoslova, k. pr.: agg (stari sa), függ (viši), gugg (čupi), zadržia sice **ott, ett, ött** v tretej osobe jednotného počtu ňeurčitej tvary, ale vo všeckych jinych osobach možu tak čiste **t,** jak aj **ott, ett, ött** vzať, k. pr.: függ-tem, abo: függ-ött-em; függ-t-él, abo: függ-ött-él, függ-ött a t. d.

4. Na **ll, rr** vychadzajice časoslova, jak: áll (stoji), hall (čuje), forr (vre), možu v každej osobe čiste **t,** abo: **ott, ett, ött** vzať; ale na **ll** vychadzajice obyčajňejši ľem **ott. ett, ött** beru, k. pr.: hall-ott-am, hall-ott-ál a t. d. — Varr (šije) ľem čiste **t** bere, jak varr-t-am, varr-t-ál a t. d.

5. Na **ang, eng, ong, öng** vychadzajice časoslova ľem v tretej osobe beru **ott, ett, ött,** v jinych osobach vždy maju čiste **t,** k. pr.: lappang (ukriva sa), lappang-t-am, lappang-t-ál, lappang-ott a t. d.

70.

Davnominuly čas (régmult idő).

Davnominuly čas je složeny s minulého času ku ktorému sa pridava slovičko **volt**, abo **vala**, k. pr.: vártam volt, vártam vala (čäkal som bol), vártál volt (vala) (čäkal si bol), vártad volt (vala) (čäkal si bol — ho, ju, ich) a t. d.

Tegnap vendéget vártam. Mi is vártunk vendégeket, de nem jöttek. Ti holnap a városba mentek, hol szép dolgokat láthattok (možete videť). Öcsém sokáig várt reám a kertben, de én csak este mentem oda, mert sok dolgom volt. Örömmel vártad volna tanitódat, ha tudtad volna, hogy eljő. Ha nem mondtad volna nekem, hogy barátom már elment, még most is vártam volna. Hol voltál tegnap? Tegnap a réten voltam. Mit csináltál ott? Én szénát kaszáltam, öcsém pedig száritotta. Gabonád már érett, mikor aratod le? A szabó megvarrta már a ruhát. Mennyit kell érte fizetni (plaťiť)? Három forintot. Ki hozta el könyvemet? Mi hoztuk el, ott találtuk a pataknál. Látta ön már az uj házat? Még nem láttam, mert csak most jöttem a faluról. Mi eladjuk búzánkat, ti nem adjátok el a tiéteket? Atyám még most nem akarja eladni. Ki énekelt ma oly szépen? Hárman énekeltek. Kis hugom énekli legszebb dalát. Ti nem énekli tek ezt a dalt.? Ma nem éneklünk, mert torkunk fáj. Irtál már levelet? Én nem irtam, mert nem volt időm reá, de anyám már megirta a magáét. Ha jól tanulsz, fiam és jól viseled (spravuješ) magadat, ember lesz belőled. Addig kértük őtet, mig (dokaľ) végre reá állott (na to pristal). Olyan rosz volt a papiros, hogy öcsém alig tudott reá irni. A kőmüvesek nyáron épitenek. Testvéreim ujra épitik házukat. Tüzvész (ňebezpečenstvo ohňa) után ujra fölépitették a házat. Ruhámat vizzel leöntötted. A Duna a fekete tengerbe önti habjait (vlny, vodu). Kiöntöttük a vizet. Nagy gond miatt az álom is elhagyta (zohabil) szemeinket. Midőn

mindenki elhagyott és a földi segélynek (pomoc) minden reménye elenyészett (zmizla) szemeimet és szivemet ég felé forditottam (obratil som) s Istentől kértem segélyt.

Ňeviďeli oňi moju matku? Ňe, ešte sme ju ňeviďeli. Čo ste robiľi caly tyďeň? Ja sa učil, moj otec oral a šal, moja matka košelu šila, moj brat v záhrade pracoval (dolgozott) a naše sluhove na hore drevo rubaľi. Kde ste viďeli naše koňe? Tam, na ňižnym (alsó) poľu sme ich viďeli. Neboľi ste na višňej (felső) luke? Teho roku sme ešte tam ňeboľi. Učiteľ mne pochvaľiel (megdicsért) že som sa dobre učil. Tvoj otec mojeho brata pochvaľiel. Predal si vcera mnoho ovoci? Ktory dom predal tvoj otec? Mi ňepredali náš dom, ale oňi predaľi svoju veľku záhradu. Kto ma (u keho je) moj nož? Tvoj súsed ho ma (u tvojeho súseda je). Kemu si dal moje nožnice? (ollómat). Ja ich ňikemu ňedal, ale ty ich dal súsedovemu synovi. Ty ňeznál že ja prijďem. Mi znaľi že nam priňešete z mesta postavu a platna. Ďitky pracovaľi caly deň na poľu. Slunce jásňe (fényesen) svetiľi (világitott, sütött). Dňes sme svetiľi (ünnepeltük) deň narodenia nášej matky. Pčoly letaľi z kvetka na kvetek a hľedaľi sladku stavu (nedvet) k svojej praci. Tvoju šestru sme hľedaľi, ale sme ju ňenašli. Ty si ňepoznal (ismerted) teho cloveka, ktory včera s mojim bratom sa dohvaral. Otvoril som dvere, bo veľky dym (füst) bol v hiži. To je zly človek, ktory i tam zňie, kde ňe šal. Kde si bol, ked som tä hľedal (kerestelek)? Prave (épen) vtedy som mojeho priateľa naštivoval (látogattam). Ešte slunce ňevychodzilo, ked sme stavaľi. Matka prichystala večeru, a my domu sa navraťiľi jak už na ňebi mesac a hvezdy sa objaviľi (föltüntek). Po večeri sme sa všecke pomodľili (imádkoztunk) a išli spať. Ráno sme stanuľi a zaše ku každodennej nášej praci sme sa lapiľi (fogtunk).

71.

Budúci čas (jövő idő).

Budúci čas vyloži sa — jak už známe — skrze pritomny čas. Obyčajne ale složi sa s ňeurčitého (infinitivus) na **ni** vychadzajicého spôsobu a s pomocného časoslova: fogok (budem), fogsz (budeš), fog (bude), fogunk (budeme), fogtok (budete), fognak (budu). — A v určitej tvary; fogom, fogod, fogja, fogjuk, fogjátok, fogják.

Kérni fogok az Istentől erőt és egészséget. Jer ide (hodz sem) olvasni foglak tanitani. Reménylem (ufam), nem fogsz reám haragudni. Holnap mi is fogunk szántani és vetni. Ne féljetek (ňebojte sa) nálam nem fogtok szükséget szenvedni (trpeť, znašať). Későn jöttek a mezőről, csak most fognak ebédelni. Iskolába fogom küldeni fiamat. Azt fogod neki mondani. Ő nem fogja szüleit megszomorítani. Ott maradunk (zostaňeme) ha látni fogjuk, hogy valamit kereshetünk (zahľadať možeme). Elvesztett (ztratene) egészségteket nem fogjátok oly hamar visszanyerni. Ők nem fogják tőlem könyveiket visszakérni. Majd megmondom neked máskor. Később én is elmegyek oda. Ha valamit fog akarni tőled, majd megirja neked.

72.

Rozkazovaci spôsob (parancsoló mód).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne.	Ťenkohlásne.
2-a vár-**j**, čäkaj.	kér-**j**, proš.
3-a vár-**j**-on, ňech čäka.	kér-**j**-en, ňech prosi.
3-a vár-**j**-atok, čäkajte.	kér-**j**-etek, proste.
3-a vár-**j**-anak, ňech čäkaju.	kér-**j**-enek, ňech prosia.

Určita tvar.

2. vár-**d**, vár-**j**-ad, čäkaj (ho, ju, ich)	kér-**d**, kér-**j**-ed, proš (ho, ju, ich).
3. vár-**j**-a, ňech čäka „ „ „	kér-**j**-e, ňech prosi „ „ „
2. vár-**j**-átok, čäkajte „ „ „	ker-**j**-étek, proste „ „ „
3. vár-**j**-ák, ňech čäkaju „ „ „	kér-**j**-ék, ňech prosia „ „ „

I. Naznamka. Tvorna litera rozkazovacého spôsobu je **j**; najprv ona sa priloži ku koreňu, a tak za ňu následuju osobne pripony.

II. Naznamka. Pri časoslovoch na **t, s, sz, z** vychadzajicich tvorna litera **j** obrati sa na inakšu, a sice:

1. Časoslova na **t**:

a) ked pred **t** kratka samohláska stoji, **t** a **j** obrati sa na **s**, k. pr.: fut (beži), fu**ss** (bež); üt (bije), ü**ss** (bi); arat (žňie), ara**ss** (žej); nevet (šmeje sa), neve**ss** (šmej sa).

b) Ked pred **t** dluha samohláska, abo krem **s, sz** jakakoľvek jina spoluhláska stoji, vtedy lem **j** sa obrati na **s**, k. pr.: fűt (topi), fűt-**s** (top); hűt (chladi), hűt-**s** (ochladz); tanit (uči), tanit-**s** (uč); segít (pomaha), segít-**s** (pomahaj); ront (zhubi, zkázi), ront-**s** (zhub, zkáz); sért (obraži), sért-**s** (obraž); szánt (ore), szánt-**s** (oraj).

Tu sa lem try časoslova vyberu: lát (vidi), lót (beha), bocsát (pušti, odpušti), tote maju: lá**ss**, ló**ss**, bocsá**ss**.

c) Ked **s, sz** stoji pred literu **t**, vtedy **t** sa strati, a **j** sa na **s** aneb **sz** obrati, k. pr.: fest (maluje), fes-**s** (maluj); oszt (rozdava), osz-**sz** (rozdavaj) a t. d.

2. Časoslova na **s, sz, z** vychadzajice obratia **j** na **s, sz** aneb **z**, k. pr.: ás (kope), ás-**s** (kopaj); vadász (poluje), vadász-**sz** (poluj); ruház (odieva), ruház-**z** (odievaj) a t. d.

3. Rozkazovacého spôsobu určitej tvary jednotného počtu 2-ha osoba i tak sa može tvóriť, že **j** a samohláska osobného pripona sa vychabi, a lem **d** sa priloži ku časoslovu, k. pr.: vár-**d**, mesto: vár-**j**-**ad**; ad-**d**, mesto: ad-**j**-**ad**; tanul-**d**, mesto: tanul-**j**-**ad**; neves-**d**, mesto: neves-**s**-**ed** a t. d. — V tych časoslovoch v ktorych **t** zostaňe a **j** sa na **s** obrati, toto **s** zostaňe a ku ňemu sa položi **d**, k. pr.: tanít-**s**-**d**; fűt-**s**-**d**, a t. d.

Sokat láss, hallj, de keveset szólj. Keresd, szeresd a békeséget, ha nyugodt (spokojny) szivvel akarod élni életedet. Alázd (poňižuj) meg magadat Isten előtt, és az ő kezeitől várj segedelmet. Maradj hűséges (verny) barátodhoz szegénységében is. Ne itélj (sudz) hogy tégedet se (aňi) itéljenek. Ne mondj olyat, mit mondani nem szabad. Ne akarj nagyobbnak látszani (zdať sa) mint vagy, mert ugy jársz (tak pochodiš), mint a fölfúvott (naduta) és megpukkadt (rozpukla) béka. Jóért jót ne várj emberektől, majd meg-

fizet érte az Isten. Baglyokkal huhogass, (huhukaj) verebekkel csiripelj (šťebotaj). Nyisd föl szemeidet embertársaid inségére, majd szived is utánok nyilik. Lassan járj, tovább érsz. Hol nincs, ott ne keress. Tanácsot (radu) ne adj, ha nem kérnek. Ne tagadd meg (ňe zataj) a szegénytől a segedelmet. Vagy igazat mondj, vagy hallgass. Oszd el (rozďeľ) terhedet, ha nem birsz (vladaš) vele. Keveset igérj, de tartsd meg igéretedet. Ajánld föl (poruč) dolgaidat Istennek és bizzál (dufaj) benne, ő mindent jóvá teszen. Ne forralj (ňe var) felebarátod (bližny) ellen roszat, midőn benned helyezi (základa) bizodalmát (ufnosť) Kitől tanulhatsz, arra hallgass. Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú életű lehess (mohol byť) a földön.

73.

Spojovaci spôsob (kötmód).

Pritomny čas.

Neurčita tvar.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-j-ak, ňech čäkam.	kér-j-ek, ňech prosim.
vár-j-alak, ňech čäkam ťä.	kér-j-elek, ňech prosim ťä.
vár-j, čäkaj.	kér-j, proš.
vár-j-on, ňech čäka.	kér-j-en, ňech prosi.
vár-j-unk, čäkajme.	kér-j-ünk, prosme.
vár-j-atok, čäkajte.	kér-j-etek, proste.
vár-j-anak, ňech čäkaju.	kér-j-enek, ňech prosia.

Určita tvar.

vár-j-am, ňech čäkam (ho, ju, ich)	kér-j-em, ňech prosim (ho, ju, ich)
vár-j-ad, čäkaj „ „ „	kér-j-ed, proš „ „ „
vár-j-a, ňech čäka „ „ „	kér-j-e, ňech prosi „ „ „
vár-j-uk, čäkajme „ „ „	kér-j-ük, prosme „ „ „
vár-j-átok, čäkajte „ „ „	kér-j-étek, proste „ „ „
vár-j-ák, ňech čäkaju „ „ „	kér-j-ék, ňech prosia „ „ „

Naznamka. Spojovacého spôsobu pritomny čas tak vlastne sa tvôri, jak rozkazovaci spôsob, ľem že i prvšu osobu ma.

A ki beteg, menjen az orvoshoz. Barátunkat kérjük, hogy jöjjön hozzánk. A földmivelő kéri az Istent, hogy jó esztendőt adjon és vetéseit fagytól, jégesőtől, szárazságtól és egyéb kártékony időjárástól megőrizze (záchraňi). Kérjétek meg anyátokat, hogy a városba küldjön benneteket. Igazat szólj, ha akarod, hogy az emberek neked higyjenek (veriť). Hogy embertársaid szeressenek, te is szeresd őket. A ki nem akarja, hogy öreg napjaiban szükséget (ňedostatek) szenvedjen (trpel), fiatal korában munkálkodjék (ňech pracuje). Téged arról vádoltak (žaľovaľi) hogy roszúl viseléd (spravoval) magadat, halljuk: mit tudsz előhozni mentségedre? (vyhvarka). Nem akarom fiamat magasztalni (vyvyšovať), minden dicséret helyett szóljanak tettei. Kedves jótevőim (dobrodinci) éljenek boldogul, az Isten áldja meg, öröm és boldogság kövesse (ňech nasleduje) lépteiket. Kövessük a jó példát, Legyünk tökéletesek (dokonaly). Ne adjunk okot arra, hogy az emberek gyűlöljenek (ňenaviďeľi) minket. Utolsó dolgainkról emlékezzünk meg (rozpamätajme sa), mert por és hamu vagyunk s ugy éljünk, hogy minden órában nyugodtan (spokojňe) megjelenhessünk (by sme mohľi sa predstaviť) az Isten itélőszéke előtt. Miveljük (čvičme) lelkünket és szivünket, forditsuk (obraťme, vynaložme) minden időnket jó cselekedetekre. Mondjatok nekem szebb örömet, mint az, melyet jó tett után érezünk (citime).

74.

Polminuly čas, aneb: Žadaci spôsob
(félmult idő, vagy: óhajtó mód).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohľásne:
vár-**n**-ék, by som čakal.	kér-**n**-ék, by som prosil.
vár-**n**-álak, by som čakal ťä.	kér-**n**-élek, by som prosil ťä.
vár-**n**-ál, by si čakal.	kér-**n**-él, by si prosil.
vár-**n**-a, by čakal.	kér-**n**-e, by prosil.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**n**-ánk, by sme čakali.	kér-**n**-énk, by sme prosili.
vár-**n**-átok, by ste čakali.	kér-**n**-étek, by ste prosili.
vár-**n**-ának, by čakali.	kér-**n**-ének, by prosili.

Určita tvar.

vár-**n**-ám, by som čakal (ho, ju, ich)	kér-**n**-ém, by som prosil (ho, ju, ich)
vár-**n**-ád, by si čakal „ „ „	kér-**n**-éd, by si prosil „ „ „
vár-**n**-á, by čakal „ „ „	kér-**n**-é, by prosil „ „ „
vár-**n**-ók, by sme čakali „ „ „	kér-**n**-ők, by sme prosili „ „ „
vár-**n**-átok, by ste čakali „ „ „	kér-**n**-étek, by ste prosili „ „ „
vár-**n**-ák, by čakali „ „ „	kér-**n**-ék, by prosili „ „ „

Naznamka. Žadaci spôsob ma svoju vlastnu tvornu literu **n**. Ona sa položi najprv ku koreňu časoslova, a tak prichadzaju osobne pripony, k. pr.: ad-**n**-ék, ad-**n**-ál a t. d.

Öcsémet nem várnám, ha tudnám, hogy nincsen kedve jőni. Örömest (milerad) vártad volna barátodat, ha tudtad volna, hogy eljő. Ha nem mondtad volna, hogy bátyám már elment a városba, még most is várnám. Ha szorgalmasak volnátok, többet gondolnátok a könyvre, mint a játékra. Szeretnék tanulni, ha könyvem volna. Ha ő menne (išol) külföldre, én is mennék vele. Ti keményszivűek vagytok, a világért sem adnátok a szegénynek nehány krajczárt. Inségünkben (núdza) Istenen kivül nincs, a ki segitene (spomahal) vagy könyörülne (smiloval) rajtunk. Ha végczélunkat szemünk előtt tartanók, nem a mulandókban (časny) keresnők boldogságunkat, hanem egyedül a mennyeiek elnyerésére (ku zyskaňiu) törekednénk (ušilovať sa). Ha tanulni akarnál, többet tudnál s szüleid is jobban szeretnének. Szeretnők házatokat megvenni. Atyám eladná falusi jószágát, ha vevője (kupec) volna, maga pedig a városba vonulna (vťahnuť sa). Miért félnénk (bať sa) a haláltól, hiszen (však) sirjaink fölött is őrt áll (na ochranu stoji) az Isten irgalma (smilovaňie).

75.

Minuly a davnominuly čas (régmúlt idő).

Spojovacého spôsobu minuly a davnominuly čas tak vlastne sa tvôri, jak v ukazovacim spôsobe, lem že sa doda v minulym čaše každej osobe slovičko: **legyen**, a v davnominulym čaše slovičko: **volna**, k. pr: vártam legyen (žeby som bol čäkal), vártál legyen (žeby si bol čäkal), várt legyen (žeby bol čäkal), a t. d. — vártam volna (bol by som čäkal), vártál volna (bol by si čäkal), várt volna (bol by čäkal), a t. d.

76.

Budúci čas (jövő idő).

Neurčita tvar.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**and**-ok, by som čäkal. / vár-**and**-lak, by som čäkal tä.	kér-**end**-ek, by som prosil. / kér-**end**-elek, by som prosil tä.
vár-**and**-asz, by si čäkal.	kér-**end**-esz, by si prosil.
vár-**and**, by čäkal.	kér-**end**, by prosil.
vár-**and**-unk, by sme čäkali.	kér-**end**-ünk, by sme prosili.
vár-**and**-otok, by ste čäkali.	kér-**end**-etek, by ste prosili.
vár-**and**-anak, by čäkali.	kér-**end**-enek, by prosili.

Určita tvar.

vár-**and**-om, by som čäkal	ho, ju, ich.	kér-**end**-em, by som prosil	ho, ju, ich.
vár-**and**-od, by si čäkal		kér-**end**-ed, by si prosil	
vár-**and**-ja, by čäkal		kér-**end**-i, by prosil	
vár-**and**-juk, by sme čäkali		kér-**end**-jük, by sme prosili	
vár-**and**-játok, by ste čäkali		kér-**end**-itek, by ste prosili	
vár-**and**-ják, by čäkali		kér-**end**-ik, by prosili	

Naznamka. 1. Spojovacého spôsobu budúci čas ma vlastnu tvornu syllabu **and**, **end**. Ona sa najprv priloži ku koreňu, a tak prichadzaju osobne pripony.

2. Ňektore pisare tento budúci čas uživaju mesto ukazovacého buducého času, ale to je ňeprave, ponevač velky rozdil jest, k. pr.

medzi **várni fogok** (budem čakať) a medzi **várandok** (by som čakal). Ten posledni budúci čas sa lem v spojovácim spôsobe može uživať, k. pr.: ha atyámat várandom, nem fogok menni veletek (ked by som mojeho otca čakal, nepojdem s vámi.

Ha valaki könyvemet kérendi, szivesen oda adom neki. Ha Isten nekem nyugalmat adand, hiven fogok neki szolgálni. Ha valaki azt kérdendi tőlem: miért nem megyek a többi gyermekekkel játszani, megmondom neki, hogy a házat őrzöm (chraňim). Ha szolgalmasan nem dolgozandunk, resteknek fog bennünket anyánk tartani.

77.

Neosobny neurčity spôsob (személytelen határozatlan mód).

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**ni**, čakať.	kér-**ni**, prosiť.

Osobny neurčity spôsob (személyes határozatlan mód),

vár-**n**-om kell, mne treba čakať.	kér-**n**-em lehet, mňe možno prosiť.
vár-**n**-od kell, tebe treba čakať.	kér-**n**-ed „ tebe „ „
vár-**ni**-a kell, jemu, jej treba čakať.	kér-**ni**-e „ jemu, jej „ „
vár-**n**-unk kell, nám treba čakať.	kér-**n**-ünk „ nám „ „
vár-**n**-otok kell, vam treba čakať.	kér-**n**-etek „ vám „ „
vár-**ni**-ok kell, jim treba čakať.	kér-**ni**-ök „ jim „ „

I. Naznamka. Neosobny neurčity spôsob vždy na **ni** vychadza, k. pr.: ad**ni**, néz**ni**.

Pri takych koreňoch, ktore na dva spoluhlásky, abo na **ít, út** vychadzaju, tvorna syllaba **ni** bere pred sebe na pomoc samohlásku **a**, aneb **e**, k. pr.: ront-**a**-ni, tanít-**a**-ni, kezd-**e**-ni, fűt-**e**-ni a t. d.

II. Osobny neurčity spôsob tvôri sa s priponami majetkovima, tak že **i** lem v tretej osobe jednotného a množného počtu zostava, a v jinych osobach sa straťi, k. pr.: vár-**ni**-a, vár-**ni**-ok.

Ten osobny ňeurčity spôsob uživa sa vtedy, ked čin časoslova stoji v potažnosti s ňejaku osobu. To je zvlastne nasledkom ňeosobnych časoslôv, jak: kell—treba; illik—svedči; lehet—možno; szabad—slobodno; fáj—boli; aneb ňektorych men, jak: kár—škoda; szükség—potreba; elég—dosť; nehéz—ťažko; könnyü—ľahko; szükséges—potrebno; hasznos—užitečne a t. d. ktore obyčajňe s tym ňeurčitym spôsobom stoja.

Önmagát dicsérni hiuság (ňičemnosť). Önmagát gyalázni alávalóság (podlosť). A fiúnak addig kell várnia, mig reá kerül (dojde) a sor. Remény táplálja (chova) az életet, mig élsz, remélned kell. Jobb, később valamint megtanulnunk, mint soha. Könnyű valakit boszantanod (pomrzeť) de nehéz megengesztelned (udobriť). Ha a gyermek szülőit megbántotta, bocsánatot kell tőlök kérnie. Bolondság (blazenstvo) ugy vigadnunk (vešeliť sa) hogy az öröm legtisztább kútfejét (žriedlo) a jó lelkiismeretet elfojtsuk (zadušiť). Ki mitsem (ňič) akar hallani, azon mitsem lehet segitenünk. Nőnünk (rostnuť), nem magasra lépnünk (vykročiť) kell, hogy nagyokká legyünk. Igen késő, ha valaki csak akkor akar jó életet viselni (provadiť), mikor meg kell halnia. Az elménck ismernie (poznať), a szivnek éreznie (ciťiť), a tettnek mutatnia kell, mit a száj mond. Az Istentől adott (dane) javakat nem szabad az embernek megvetnie (zapovrhnuť). Az igéretet teljesitenünk (vyplniť) kell, habár nagy áldozatunkba kerülne is. Mit tapasztalásból (skusenosť) tudhatunk (možeme znať), nem szükség könyvből olvasnunk. Vett jótéteményekért (za obšahnuťe dobrodeňie) hálákat illik adnunk.

78.

Učastné, aneb časoslovné mena (részesülők, vagy igenevek).

Učastné pritomného času (jelen részesülő).

vár-ó, čakaci (očäkavajici) očekavatel. | kér-ő, prosiač (prosici) prositel.

79.

Učastné polminulého času (félmult részesülő).

vár-**va**, vár-**ván**, } očekavajuc. | kér-**ve**, kér-**vén**, } prosiac.

80.

Učastné minulého času (múlt részesülő).

vár-**t**, čakany. | kér-**t**, proseny.
olvas-**ott**, čitany. | ég-**ett**, spaleny.
szök-**ött**, uskoknuly. | nő-**tt**, rosnuty, rostli.

81.

Učastné budúceho času (jövő részesülő).

vár-**and**-ó, buduce čakajuci. | kér-**end**-ő, buduce prošiaci.

I. Naznamka. Tote vyššej predložene slova nazivaju sa učastne, aneb časoslovné mena, ponevač sú i mena (hlavné, aneb pridavné) i učastné su činnosti, trpeňia, stavu časoslova, k. pr.:

esni - padať — eső - spadlivy - dišď . . . . . hlavné meno
aratni - žať — arató - žňejuci - žňec . . . . . „ „
tanulni - učiť sa — tanuló - učajici - učedelňik . „ „
adni - dať — adó - davajici - dan (dačka) . . . „ „
venni - kupiť — vevő - kupujici - kupec . . . . „ „ a t. d.
égni - horeť — égő - horici
égett - spaleny; égett-ebb, legégettebb pridavné meno
érni - zreť — érő - zrejici
érett - zrely; érettebb, legérettebb „ „
tapasztalni - skusiť — tapasztaló - skusujuci
tapasztalt - skuseny; tapasztaltabb, legtapasztaltabb „ „ a t. d.

II. Učastné, aneb časoslovné mena prisluchaju zajiste ku krásy každého jazyka, a jest mnoho pravidlov ku jejich dokonalemu vysvetleňiu. Tote ale pravidla sú do uplnejších mluvňicach súce, protož ich tu ňebudeme vyjadrovať, ale radši predložime ňektore priklady ku jejich vyrozumeňiu.

82.

Alvó oroszlányt nem kell felkölteni. | Špiacého lva ňe treba zobudiť.
Az alvókat hagyd nyugodni. | Špiacich ňehaj odpočivať.

Szenved**ő**ket vigasztalni, irgalmas cselekedet.
Éhez**ő** valék és ennem adtatok.
Hullámz**ó** tengerre törékeny sajkán ne bocsátkozzál.
Roskadoz**ó** falra ne támaszkodjál.
Vereked**ő**k közé ne keveredjél.
Az égen feltün**ő** és elenyész**ő** csillagok félelemmel töltötték el keblemet.
Ezen siránkoz**ó** és rettegő gyermeket a házba vezettem.

—

Közmondás szerint sir**va** vigad a magyar.
Fiam fut**va** jött haza.
Ő ir**va** is beszél.
Óhajt**va** vártalak kedves barátom!
Akar**va** sokat nyerni, mindent veszthetünk.
A házak már fölépit**vék** = (a házak már fölépitve vannak).
Sziveink örömmel tel**vék** = (sziveink örömmel telve vannak).
Képet, csinos keretbe foglal**vát**, kaptam = (képet kaptam, mely már csinos keretbe foglalva volt.

Trpicich potešovať je skutek milosrdenstvi.
Lačny som bol a vy mne pokrm dali.
Ňevstup na krechkej lodičke na sburlive moro.
Ňeopieraj sa na spadlivu stenu.
Medzi tych, ktore sa biju, ňemiešaj sa.
Na ňebi vychadzajice a zmizujice hvezdy strachom naplňili mojo srdce.
Toto plačice a prestrašene dite do domu som vovedol.

—

Podla prislovka plačuci sa rozveseluje uher.
Moj syn bežuci prisol domu.
On i pisaci hovori.
Žaduci som tä očekaval mily priatelu.
Hcejice velo vyhrať, všecko možeme stratiť.
Domy už sbudovale súce, = (domy už sbudovane sú).

Srdca náse s radosťu naplňene.

Obraz, do pekneho ramu vpraveny, som dostal.

A tékozló fiu hazatérvén atyja lábaihoz borult = (midőn a tékozló fiu hazatért stb.)

A király legyőzvén az ellenséget, Budára visszatért = (a király, miután legyőzte az ellenséget stb.)

—

Jól végzett munka után édes a pihenés.

Bátyám sokat tapasztalt ember.

A sokáig tartott munkában elfáradtam.

A rég várt levél végre megérkezett.

Eltünt ifjuságom évei hol vagytok?

Elmúlt esőnek nem kell köpönyeg.

A harczban elesettekért imádkoznak.

Fátyolt vetni a multakra.

Tűzkárosultak kérnek segélyt.

Folyton foly; — nőttön nő.

A vettem könyv elveszett = (a könyv, melyet vettem, elveszett).

Szélvészhányta tenger =

Marnotratny syn domu sa navratice padol k noham sveho otca.

Kraľ, jak premohol ňepraťela, navratil sa do Budina.

—

Po dobre dokonanej praci sladke je odpočivaňie.

Moj brat je mnoho skuseny človek.

V dluho trvajicej roboťe s unoval som sa.

Davno očekavany list konečne prišol.

Kde ste mojeho mladého veku zmiznule roky?

Na minuly dišď ňe treba kepeň.

Modlia sa za spadnutych vo vojňe.

Zakrit minule veci (to jest: ňepamätať sa na ňych).

Pohorenci prosia pomoc.

Ťekuci ťece; — rošniuci rošnie.

Kňižka, ktoru som kupil, stratila sa.

More, od povetru zburene.

(tenger, melyet a szélvész hányt).
Jégverte szőlő.

—

Tőlem pénzt kérendő, hozzám eljött.
Az indulandó gőzhajót látom.
A világon minden mulandó.
E földön nincs maradandó lakhelyünk.

Vinňica, ktoru hrad zbil.

—

Odomňe peňazi prosic majuci, prišol ku mňe.
Viďim sa rušiť majuci parolod.
Na sveťe všecko minutedlne.
Na tej zemi ňemáme zostavajice byvaňie.

83.

Hlástraťice časoslova (hangugrató igék).

Ňektore časoslova v jednej aneb druhej osobe straťia poslednej syllaby samohlásku, a zostaňu o jednu syllabu kratše. To aľe ľem v tych osobach je sľebodno, v ktorych ľahka vypoveď to dozvôli. Take sú:

1. Ňektore na **og, eg, ög** vychadzajice časoslova, ked pred posledňu syllabu **j, l, ly, n, r, z, zs** stoji, k. pr.: sajog (boľi, pali [rana]); zajog (krik robi); szédeleg (kruti, toči sa); gőzölög (pári sa); bolyog (bludi); mosolyog (usmiva sa); dörög (hrmi); forog (kruti sa) a tak dalej.

2. Ňektore na **ol, el, öl** vychadzajice časoslova, k. pr.: gyakorol (čviči); érdemel (zasluži); merészel (opováži sa); vezérel (provadi); öldököl (zabija); örököl (dedičtvo obšahňe) vásáról (kupi) a t. d.

3. Ňektore na **or, er, ör** vychadzajice časoslova, k. pr.: gyötör (sužuje); sodor (súka, zachvati); söpör (zameta); tipor (dlavi) a t. d.

4. Ňektore na **oz, ez, öz** vychadzajice časoslova, k. pr.: céloz (cieluje); kinoz (trapi); oroz (kradňe, lupi); képez (tvori, obrazuje); végez (končí); érez (ciťi); ösztönöz (popudzuje); szerez (nadobudňe) a t. d.

5. Časoslovo: terem (rodi sa).

6. Ňektore na **ik** vychadzajice časoslova, ked pred **ik**: **l** aneb **z** stoji, k. pr.: feslik (rozparuje sa); oszlik (rozhadza sa); hámlik (lupe sa); tündöklik (bliští sa); habzik (peňi sa); porzik (praši sa); virágzik (kvitňe) a t. d.

Priklad ku hlástraťeňiu: gyötr-öm, gyötr-öd, gyötr-i, gyötör-j-ük, gyötr-itek, gyötr-ik a t. d. Medzitym ale to sa najlepši zo zviku a cvičeňia nauči, ponevač kde by vypoved slova ťažka bola, tam sa hlás ňikda ňestrati.

Kinek semmije sincs, nem sokat tékozol (marnotraťi). A hizelgő (lichotňik, pochlebnik) sohasem szokott (zviknol) jóbarát lenni. Elrablott (ujatu) becsületet nehezebb visszatériteni, mint elrablott pénzt. Az ország akkor virágzik, midőn a polgárok a törvénynek engedelmeskednek. Gyarlóság (krehkosť) az ember öröksége (dedičtvo), mely őt bélyegzi (znači). Igen nehéz, talán lehetetlen is, hogy a nagyravágyás (ctižadostivosť) keserü gyöke (koreň) a szeretet édes gyümölcsét teremje. Minél (čim) erősebben tündöklik az élet, annál (tym) kevesebb ideig tart annak fénye. Igazságtalanul szerzett (nadobudnuťe) kincsek nem használnak nekünk. Az igazi becsület abban áll: a legkisebb büntetést soha meg nem érdemleni. A roka ravasz, orzó állat. A pipiske (pipiška) levegőben lebegve (v luft'e sa vznašajuci) énekli el dalát. Ki nagyon siet, később végzi dolgát. A pókok (pavuk) szemei éjjel fénylenek (bliščia sa) mint a macskáéi. Irgalmat gyakorolj, hogy irgalmat találj. A bolygó csillagok, melyekhez földünk is tartozik (prislucha), a naptól kölcsönzik (požičaju) fényöket és melegöket. Ha ellenségeddel jót teszesz (čiňiš), elszégyenli magát (zahaňbi sa) és visszafordul (navraťi sa) hozzád. Nem érdemlette meg a jótéteményt, ki azt megköszönni elfeledi (zapomňe). Forgó a szerencse, nincs állandó kincse. Drágán vásárlott házban nem lehet olcsón lakni. Ha Isten parancsait megőrzitek (záchovaťe), mind a jelen, mind a jövő életben boldogok lesztek. A fösvény (skupy) annyira szereti a pénzt, hogy a szükségeseket sem szerzi meg. Az erőt, hogy nőjön, gyakorolni kell. Ki romlott erkölcsü (zakazenych mravov) társakkal szövetkezik (spoji sa), megromlik. Drágán vásárlott nevetés az, mit becsületünk árán (za cenu poctivosťi) vásároltunk.

84.

Tvar trpného časoslova (a szenvedőige alakja).

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-at-**om**, čäkany som.	kér-et-**em**, proseny som.
vár-at-**ol**, čäkany si.	kér-et-**el**, proseny si.
vár-at-**ik**, čäkany je.	kér-et-**ik**, proseny je.
vár-at-**unk**, čäkane sme.	kér-et-**ünk**, prosene sme.
vár-at-**tok**, čäkane ste.	kér-et-**tek**, prosene ste.
vár-at-**nak**, čäkane sú.	kér-et-**nek**, prosene sú.

Polminuly čas.

vár-at-**ám**, čäkany som bol.	kér-et-**ém**, proseny som bol.
vár-at-**ál**, čäkany si bol.	kér-et-**é**, proseny si bol.
vár-at-**ék**, čäkany bol.	kér-et-**ék**, proseny bol.
vár-at-**ánk**, čäkane sme boli.	kér-et-**énk**, prosene sme boli.
vár-at-**átok**, čäkane ste boli.	kér-et-**étek**, prosene ste boli.
vár-at-**ának**, čäkane boli.	kér-et-**énck**, prosene boli.

Minuly čas.

vár-at-**tam**, čäkany som bol.	kér-et-**tem**, proseny som bol.
vár-at-**tál**, čäkany si bol.	kér-et-**tél**, proseny si bol.
vár-at-**ott**, čäkany bol.	kér-et-**ett**, proseny bol.
vár-at-**tunk**, čäkane sme boli.	kér-et-**tünk**, prosene sme boli.
vár-at-**tatok**, čäkane ste boli.	kér-et-**tetek**, prosene ste boli.
vár-at-**tak**, čäkane boli.	kér-et-**tek**, prosene boli.

Davnominuly čas.

vár-at-**tam** vala, bol som bol čäkany.	kér-et-**tem** vala, bol som bol proseny.
vár-at-**tál** vala, bol si bol čäkany.	kér-et-**tél** vala, bol si bol proseny.
a t. d.	a t. d.

Budúci čas.

vár-at-**ni** fogok, buďem čäkany.	kér-et-**ni** fogok, buďem proseny.
vár-at-**ni** fogsz, buďeš „	kér-ot-**ni** fogsz, buďeš „
vái-at-**ni** fog, buďe „	kér-et-**ni** fog, buďe „
vár-at-**ni** fogunk, buďeme čäkane.	kér-et-**ni** fogunk, buďeme prosene.
vár-at-**ni** fogtok, buďete „	kér-et-**ni** fogtok, buďete „
vár-at-**ni** fognak, budu „	kér-et-**ni** fognak, budu „

Rozkazovaci spôsob.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-as-**sál**, buď čäkany.	kér-es-**sél**, buď proseny.
vár-as-**ség**, ňech buďe čäkany.	kér-es-**ség**, ňech buďe proseny.
vár-as-**satok**, buďte čäkane.	kér-es-**setek**, buďte prosene.
vár-as-**sanak**, ňech budu čäkane.	kér-es-**senek**, ňech budu prosene.

Spojovaci spôsob.

Pritomny čas.

vár-as-**sam**, ňech som čäkany.	kér-es-**sem**, ňech som proseny.
vár-as-**sál**, „ si „	kér-es-**sél**, „ si „
vár-as-**ség**, „ je „	kér-es-**ség**, „ je „
vár-as-**sunk**, „ sme čäkane.	kér-es-**sünk**, „ sme prosene.
vár-as-**satok**, „ ste „	kér-es-**setek**, „ ste „
vár-as-**sanak**, „ sú „	kér-es-**senek**, „ sú „

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

vár-at-**nám**, by som bol čäkany.	kér-et-**ném**, by som bol proseny.
vár-at-**nál**, „ si „ „	kér-et-**nél**, „ si „ „
vár-at-**nék**, „ „ „	kér-et-**nék**, „ „ „
vár-at-**nánk**, „ sme boli čäkane.	kér-et-**nénk**, „ sme boli prosene.
vár-at-**nátok** „ ste „ „	kér-et-**nétek**, „ ste „ „
vár-at-**nának** „ „ „	kér-et-**nének** „ „ „

Minuly čas.

vár-at-**tam** legyen, žeby som bol čäkany byval.	kér-et-**tem** legyen, žeby som bol proseny byval.
vár-at-**tál** legyen, žeby si bol čäkany byval, a t. d.	kér-et-**tél** légyen, žeby si bol proseny byval, a t. d.

Davnominuly čas.

vár-at-**tam** volna, bol by som čäkany byval.	kér-et-**tem** volna, bol by som proseny byval.
vár-at-**tál** volna, bol by si čäkany byval, a t. d.	kér-et-**tél** volna, bol by si proseny byval, a t. d.

Budúci čas.

vár-atand-**om**, by som bol čäkany.	kér-etend-**em**, by som bol proseny
vár-atand-**ol**, „ si „ „	kér-etend-**el**, „ si „ „
vár-atand-**ik**, „ „ „	kér-etend-**ik**, „ „ „
vár-atand-**unk** „ sme boli čäkane	kér-etend-**ünk**, „ sme boli prosene
vár-atand-**otok** „ ste „ „	kér-etend-**etek** „ ste „ „
vár-atand-**anak**, by „ „	kér-etend-**enek**, by „ „

Složeny budúci čas.

Hrubohlásne:		Ťenkohlásne:	
vár-at-**ni** fognék, by som bol	čakane čakany	kér-et-**ni** fognék, by som bol	prosene proseny
vár-at-**ni** fognál, „ si „		kér-et-**ni** fognál, „ si „	
vár-at-**ni** fogna, „ „		kér-et-**ei** fogna, „ „	
vár-at-**ni** fognánk „ sme boli		kér-et-**ni** fognánk. „ sme bolí	
vár-at-**ni** fognátok, by ste „		kér-et-**ni** fognátok, by ste „	
vár-at-**ni** fognának, „ „		kér-et-**ni** fognának, by „	

Ňeurčity spôsob.

vár-at-**ni**, čäkanym byť.	kér-et-**ni**, prosenym byť.

Osobny ňeurčity spôsob.

vár-at-**nom**	kell, mám byť	čakane čakany	kér-et-**nem**	kell, mám byť	prosene proseny
vár-at-**nod**	„ máš „		kér-et-**ned**	„ máš „	
vár-at-**nia**	„ má „		kér-et-**nie**	„ má „	
vár-at-**nunk**	„ máme „		kér-et-**nünk**	„ máme „	
vár-at-**notok**	„ máte „		kér-et-**netek**	„ máte „	
vár-at-**niok**	„ máju „		kér-et-**niök**	„ máju „	

Účastné.

vár-at-**ó**, čäkany súci.	kér-et-**ő**, proseny súci.
vár-at-**va** (ván), čäkany byv.	kér-et-**vé** (vén), proseny byv.
vár-at-**ott**, čäkany byv.	kér-et-**ett**, proseny byv.
vár-atand-**ó**, čäkany budúci.	kér-etend-**ő**, proseny budúci.

Fiam már egy hét óta váratik, talán beteg lett, hogy nem jő. Holnapra vendégek váratnak, tegnap is várattak, de nem jöttek. Ha tudtam volna hogy váratol, én is vártalak volna. Atyám búzája már behordatott és öcsém földjei nem csak megszántattak, de be is vettettek már. A lovak már befogattak (zaprahnute sú). Az ökrök kihajtatnak a mezőre. Az étel már az asztalon van, a vendégek kéretnek, hogy ebédelni menjenek. Barátaink kéretni fognak, hogy hozzánk jöjjenek. Én is kérettem volna lakadalomba, ha idehaza lettem volna. A rest fiu eleinte (napred) intetik és kéretik, hogy tanulja meg leczkéjét, de ha a jó szó nem használ neki, megbüntettetik. Nagy városokban a házak kapui

este 9 órakor bezáratnak. Az ellenség miután megveretett, futásnak indult (začial uťekať). Ezen könyvecske Kassán nyomatott. Nem tudok dolgozni, ha minduntalan (ňeustavične) háborgattatom (buriť, nepokojiť). Ki hazugsággal akar boldogulni, mindenkitől megvettetik. Minden fa, mely nem hoz jó gyümölcsöt kivágatik és a tűzre vettetik. Ne itéljetek, hogy ne itéltessetek. Nem dicsértetni, hanem dicséretre méltó lenni iparkodjál (ušiluj sa).

85.

Tvar časoslôv na **ik**. (**Ik**-es igék alakja).

Neurčitá tvar.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
Lakik, byva (nasiťi sa).	Éhezik, lačňem.
lak-**om**, byvám.	éhez-**em**, lačňem.
lak-**ol**, bváš.	éhez-**el**, lačňeš.
lak-**ik**, byvá.	éhez-**ik**, lačňe.
lak-**unk**, byváme.	éhez-**ünk**, lačňeme.
lak-**tok**, byváte.	éhez-**tek**, lačňete.
lak-**nak**, bvyáju.	éhez-**nek**, lačňia.

Polminuly čas.

lak-**ám**, byvál som.	éhez-**ém**, lačňel som.
lak-**ál**, byvál si.	éhez-**él**, lačňel si.
lak-**ék**, byvál.	éhez-**ék**, lačňel.
lak-**ánk**, byváli sme.	éhez-**énk**, lačňeli sme.
lak-**átok**, byváli ste.	éhez-**étek**, lačňeli ste.
lak-**ának**, byváli.	éhez-**ének**, lačňeli.

Minuly čas.

lak-**tam**, byvál som.	éhez-**tem**, lačňel som.
lak-**tál**, byvál si.	éhez-**tél**, lačňel si.
lak-**ott**, byvál.	éhez-**ett**, lačňel.
lak-**tunk**, byváli sme.	éhez-**tünk**, lačňeli sme.
lak-**tatok**, byváli ste.	éhez-**tetek**, lačňeli ste.
lak-**tak**, byváli.	éhez-**tek**, lačňeli.

Davnominuly čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
lak-**tam** volt (vala), byval som bol. a t. d.	éhez-**tem** volt (vala), lačňel som bol. a t. d.

Budúci čas.

lak-**ni** fogok, byvať budem, a t. d.	éhez-**ni** fogok, lačňeť budem, a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

lak-j-**ál**, byvaj.	éhez-z-**él**, lačňej.
lak-j-**ék**, ňech byva.	éhez-z-**ék**, ňech lačňi.
lak-j-**atok**, byvajte.	éhez-z-**etek**, lačňite.
lak-j-**anak**, ňech byvaju.	éhez-z-**enek**, ňech lačňia.

Spojovaci spôsob.

Pritomny čas.

lak-j-**am**, ňech byvam.	éhez-z-**em**, ňech lačňim.
lak-j-**ál**, „ byvaš	éhez-z-**él**, „ lačňiš.
lak-j-**ék**, „ byva.	éhez-z-**ék**, „ lačňi.
lak-j-**unk**, „ byváme.	éhez-z-**ünk**, „ lačňime.
lak-j-**atok**, „ byváte.	éhez-z-**etek**, „ lačňite.
lak-j-**anak**, „ byváju.	éhez-z-**enek**, „ lačňia.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob.)

lak-n-**ám**, by som byval.	éhez-n-**ém**, by som lačňel.
lak-n-**ál**, „ si „	éhez-n-**él**, „ si „
lak-n-**ék**, „ „	éhez-n-**ék**, „ „
lak-n-**ánk**, „ sme byvali.	éhez-n-**énk**, „ sme lačňeli.
lak-n-**átok**, „ ste „	éhez-n-**étek**, „ ste „
lak-n-**ának**, „ „	éhez-n-**ének** „ „

Minuly čas.

lak-t-**am** legyen, žeby som bol byval, a t. d.	éhez-t-**em** legyen, žeby som bol lačňel, a t. d.

Davnominuly čas.

lak-t-**am** volna, bol by sol byval. a t. d.	éhez-t-**em** volna, bol by som lačňel, a. t. d.

Budúci čas.

Hrubohlásne:			Ťenkohlásne:		
lak-and-om,	by som	byval.	éhez-end-em,	by som	lačňel.
lak-and-ol,	„ si	„	éhez-end-el,	„ si	„
lak-and-ik,	„	„	éhez-end-ik,	„	„
lak-and-unk,	„ sme	byvali.	éhez-end-ünk,	„ sme	lačňeli.
lak-and-otok,	„ ste	„	éhez-end-etek,	„ ste	„
lak-and-anak,	„	„	éhez-end-enek,	„	„

Ňeurčity spôsob a učastné skloňuju sa jak obyčajné.

Naznamka. Vedľa predloženej tvary skloňuju sa časoslova na **ik** vychadzajice, ktore sú ňeurčité, aneb zvratné (beható igék). Nachadzaju sa ale mnoho aj take, ktore sú predmetné (átható igék), tote posledňe teda, maju ešte aj určitu tvar, tak jak predmetne časoslova bez **ik**. Priklad: éhezem (az igazságot — láčňim spravedlivosť); éhezed az igazságot; éhezi az igazságot a t. d.

Minden istenadta napodat ugy fogadd, mintha legutolsó volna, de mégis ugy iparkodjál (sa ušiluj), mintha örökre élnél. Hogy másokon könnyebben uralkodjál, magadon tanulj uralkodni. Ha az égre nézesz, lehetetlen, hogy a mindenható hatalmáról meg ne győződjél (by si sa ňepredsvečil). Nagy urnak is találkozik (najde sa) ura. A ki másnak vermet ás, maga esik bele. Puszta szerencsére támaszkodni (opirať sa) vakmerőség (šlepošmelosť). A ki maga lábain járhat (može hodiť), másra ne támaszkodjék. Az év első napját új évnek nevezik. A böjt (post) negyven napig tart; hamvazószerdán kezdődik és nagyszombaton végződik. Bizzál Istenben, ő el nem hagy szükségedben. Adj a munkásnak annyit enni, hogy jól lakjék (žeby sa nasitil). Barátom velem lakik (byva) egy házban. Ez a szoba oly hideg, hogy télen nem lehet benne laknom. Ugy leszünk kedvesek Istennél, ha éhezzük és szomjuhozzuk (žižniť) az igazságot.

86.

Ňepravidlné časoslova (rendhagyó igék).

Ňepravidlné časoslova sú trojake:

1. Take, z ktorych **gy** vypadňe, tu prisluchaju: vagyok, megyek.

2. Take, z ktorych **sz** vypadňe, tu prisluchaju: leszek (buďem); teszek (položim, činim); veszek (kupim); hiszek (verim); viszek (ňešem); eszem (jem); iszom (pijem).

3. Take, z ktorych **v** vypadňe, tu prisluchaju: hivok (volam); rívok (plačem); sívok (plačem, vyjem); szívok (ťaham, cícam); vívok (bojujem); óvok (varujem); rövok (režem, nákladam); fúvok (dujem); búvok (skrivam sa); fövök (varim sa); jövök (prijďem); lövök (strelam); növök (rošňiem); nyövök (drem, tarham); szövök (tkam, pletem.

I. gy tratice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

Vagy-ok, som.	Megy-ek, iďem.
vagy, si.	mégy, mész, iďeš.
van, vagyon, je, jest.	megy-en, mén, iďe.
vagy-unk, sme.	megy-ünk, iďeme.
vagy-tok, ste.	men-tek, iďete.
vagy-nak, sú.	men-nek, idu.

Polminuly čas.

Val-ék, bol som.	men-ék, išol som.
val-ál, bol si.	men-él, išol si.
val-a, bol.	men-e, išol.
val-ánk, boli sme.	men-énk, išli sme.
val-átok, boli ste.	men-étek, išli ste.
val-ának, boli.	men-ének, išli.

Minuly čas.

vol-t-am, bol som.	men-t-em, išol som.
vol-t-ál, bol si.	men-t-él, išol si.
vol-t, bol.	men-t, išol.
vol-t-unk, boli sme.	men-t-ünk, išli sme.
vol-t-atok, boli ste.	men-t-etek, išli ste.
vol-t-ak, boli.	men-t-ek, išli.

Budúci čas.

z časoslova: leszek.

fogok lenni, buďem.	fogok menni, pojďem.
fogsz „ buďeš.	fogsz „ pojďeš.
fog „ buďe.	fog „ pojďe.

z časoslova: leszek.

fogunk lenni, buďeme.	fogunk menni, pojďeme.
fogtok „ buďete.	fogtok „ pojďete.
fognak „ budu.	fognak „ pojdu.

Rozkazovaci spôsob.

z časoslova: leszek

légy, buď.	men-j, iď.
legyen, ňech je, buďe.	men-j-en, ňech iďe.
legyetek, buďte.	men-j-etek, iďte.
legyenek, ňech sú, budu.	men-j-enek, ňech idu.

Spojovaci spôsob.

z časoslova: leszek.

legy-ek, ňech som, buďem.	men-j-ek, ňech iďem.
légy, „ si, buď.	men-j, „ iďeš.
legy-en, „ je, buďe.	men-j-en, „ iďe.
legy-ünk. „ sme, buďme.	men-j-ünk, „ iďeme.
legy-etek, „ ste, buďte.	men-j-etek, „ iďete.
legy-enek, „ sú, budu.	men-j-enek, „ idu.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

vol-n-ék, by som bol.	men-n-ék, by som išol.
vol-n-ál, „ si „	men-n-él, „ si „
vol-n-a, „ „	men-n-e, „ „
vol-n-ánk, „ sme boli.	men-n-énk, „ sme išli.
vol-n-átok, „ ste „	men-n-étek, „ ste „
vol-n-ának, „ „	men-n-ének, „ „

Budúci čas.

z časoslova: leszek.

le-end-ek, buďem, by som bol	men-end-ek, pojďem, by som išol.
le-end-esz, buďeš, „ si „	men-end-esz, pojďeš, „ si „
le-end, buďe, „ „	men-end, pojďe, „ „
le-end-ünk, buďeme, „ sme boli	men-end-ünk, pojďeme, „ sme išli.
le-end-etek, buďete „ ste „	men-end-etek, pojďete, „ ste „
le-end-enek, budu, „ „	men-end-enek, pojdu, „ „

Ňeurčity spôsob.

len-ni, byť.	men-ni, išť, pojsť.
len-nem kell, ja mám byť.	men-nem kell, ja mám išť.
len-ned kell, ty máš byť.	men-ned kell, ty máš išť.
len-nie kell, on ma byť.	men-nie kell, on ma išť.
len-nünk kell, my máme byť.	men-nünk kell, my máme išť.
len-netek kell, vy máte byť.	men-netek kell, vy mate išť.
len-niök kell, oňi maju byť.	men-niök kell, oňi maju išť.

Učastné.

va-ló, súc, skutečny.
— — —
volt, bol.
— — —

me-nő, iduci (ktory ide).
men-vén, iduci } ktory išol.
men-t, iduci }
men-end-ő, iduci (ktory bude isť).

Hová mégy? Én a szőllőbe megyek; megnézem, hogy érik-e már a szőlő. Ne menj gonoszak társaságába, mert azoktól csak gonoszat fogsz tanulni. Kivel mentetek tegnap az utczán? Tegnap egy ismerősünkkel (známy) mentünk. Midőn ma reggel a gyümölcsös kertbe mentem, az úton egy kigyót láttam. Ha jobb idő volna, örömest mennék veled a városba. Menjünk a rétre, a nap melegen süt. A beteg menjen a kertbe ott jobb levegő van. Mi bajod van? (Co ťi hybi?). Meghűtöttem magamat, fejem és mellem fáj, menj az orvosért, vagy küldj valakit érte. Segítsetek rajtam, mert igen roszul vagyok. Várj egy keveset, barátodnak mindjárt (hňed) itt kell lennie. Jók legyünk, hogy az emberek becsüljenek és az Isten megáldjon. Isten veletek, nekünk már mennünk kell; két évig nem látlak benneteket, éljetek boldogúl, emlékezzetek néha néha reám és irjatok levelet. Távolban (vzdalenosť) is emlékezem reátok. Mult éjjel éjfélig (polnoc) dolgoztam. Minek dolgozol oly sokat? Szegény vagyok, dolgoznom kell, hogy becsületesen (s poclivostu) megkeressem kenyeremet.

II. sz tvarice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

1.

lesz-ek, budem.
lesz-esz } budeš.
lész }
lesz-en bude.
lesz-ünk, budeme.
lesz-tek, budete.
lesz-nek, budu.

hisz-ek, verim.
hisz-esz, veriš.
hisz-en, veri,
hisz-ünk, verime,
hisz-tek, verite.
hisz-nek, veria.

Polminuly čas.

le-v-ék, zostal som.	hi-v-ék, veril som.
le-v-él, zostal si.	hi-v-él, veril si.
le-v-e, lőn } zostal.	hi-v-e, veril.
le-v-énk, zostali sme.	hi-v-énk, verili sme.
le-vé-tek, zostali ste.	hi-v-étek, verili ste.
le-v-ének, zostali.	hi-v-ének, verili.

Minuly čas.

le-t-tem, zostal som.	hi-t-tem, veril som.
le-t-tél, zostal si.	hi-t-tél, veril si.
le-t-t, zostal.	hi-t-t, veril.
le-t-tünk, zostali sme.	hi-t-tünk, verili sme.
le-t-tetek zostali ste.	hi-t-tetek, verili ste.
le-t-tek, zostali.	hi-t-tek, verili.

Rozkazovaci spôsob.

légy, buď.	hi-gy, ver.
legy-en, ňech buďe.	hi-gy-en, ňech veri.
legy-etek, buďte.	hi-gy-etek, verťe.
legy-enek, ňech budu.	hi-gy-enek, ňech veria.

Spojovaci spôsob.

legy-ek, ňech buďem.	hi-gy-ek, ňech verim.
légy, ňech buďeš.	hi-gy, ver.
legy-en, ňech buďe.	hi-gy-en, ňech veri.
legy-ünk, ňech buďeme,	hi-gy-ünk, ňech verime.
legy-etek, ňech buďete.	hi-gy-etek, ňech veriťe.
legy-enek, ňech budu	hi-gy-enek, ňech veria.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

le-n-n-ék, by som bol.	hi-n-n-ék, by som veril.
le-n-n-él, „ si „	hi-n-n-él, „ si „
le-n-n-e, „ „	hi-n-n-e, „ „
le-n-n-énk, „ sme boli.	hi-n-n-énk, „ sme verili.
le-n-n-étek, „ ste „	hi-n-n-étek, „ ste „
le-n-n-ének „ „	hi-n-n-ének, „ „

Budûci čas.

le-end-ek, ked buďem.	hi-end-ek, ked buďem veril.
le-end-esz, „ buďeš.	hi-end-esz, „ buďeš „
le-end, „ buďe.	hi-end, „ buďe „

le-end-ünk, ked budeme.	hi-end-ünk, ked budeme verili.
le-end-etek, „ budete.	hi-end-etek, „ budete „
le-end-enek, „ budu.	hi-end-enek, „ budu „

Neurčity spôsob.

le-n-ni, byť.	hi-n-ni, veriť.
le-n-n-em kell, mám byť.	hi-n-n-em kell, mám veriť.
le-n-n-ed „ máš „	hi-n-n-ed „ máš „
le-n-n-ie „ ma „	hi-n-n-ie „ ma „
le-n-n-ünk „ máme „	hi-n-n-ünk „ máme „
le-n-n-etek „ mate „	hi-n-n-etek „ mate „
le-n-n-iök „ maju „	hi-n-n-iök „ maju „

Učastné.

le-v-ő, súc.	hi-v-ő, verici.
le-v-én, le-t-t } byvši,	hi-v-én verivše.
	hi-t-t uvereny.
le-end-ő, buduci.	hi-end-ő, buduce verici.

2.

Tak vlastňe byvaju skloňene aj **enni** (jesť), **inni** (piť) časoslova, lem že spriponámi časoslôv na **ik**; teda:

Ukazovaci spôsob.

Prítomný čas.	esz-em, jem.	isz-om, pijem.
	esz-el, ješ.	isz-ol, piješ.
	esz-ik, je.	isz-ik, pije.
	esz-ünk, jeme.	isz-unk, pijeme.
	esz-tek jete.	isz-tok, pijete.
	esz-nek, jeďa,	isz-nak, piju.
polminuly čas.	e-v-ém, jedol som.	i-v-ám, pil som.
	e-v-él, „ si.	i-v-ál, „ si.
	e-v-ék, „	i-v-ék, „
	e-v-énk, jedli sme.	i-v-ánk, pili sme.
	e-v-étek, „ ste.	i-v-átok, „ ste.
	e-v-ének, „	i-v-ának, „
minuly čas,	e-t-t-em, jedol som.	i-t-t-am, pil som.
	e-t-t-él. „ si.	i-t-t-ál, „ si.
	e-v-ett, „	i-v-ott, „

minuly čas.	e-t-t-ünk, jedli sme.	i-t-t-unk, pili sme.
	e-t-t-etek, „ ste.	i-t-t-atok, „ ste.
	e-t-t-ek, „	i-t-t-ak, „

Budúci čas.

fogok enni, budem jesť. a t. d.	fogok inni, budem piť. a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

e-gy-él, jeď.	i-gy-ál, pí.
e-gy-ék, ňech je.	i-gy-ék, ňech pije.
e-gy-etek, jeďte.	i-gy-atok, piťe.
e-gy-enek, ňech jeďa.	i-gy-anak, ňech piju.

Spojovaci spôsob.

Prítomny čas.	e-gy-em, aby som jedol.	i-gy-am, aby som pil.
	e-gy-él, „ si „	i-gy-ál, „ si „
	e-gy-ék, „ „	i-gy-ék, „ „
	e-gy-ünk, „ sme jedli.	i-gy-unk, „ sme pili.
	e-gy-etek, „ ste „	i-gy-atok, „ ste „
	e-gy-enek, „ „	i-gy-anak, „ „

Žadaci spôsob.

polminuly čas.	e-n-n-ém, jedol by som.	i-n-n-ám, pil by som.
	e-n-n-él, „ „ si.	i-n-n-ál, „ „ si.
	e-n-n-ék, „ „	i-n-n-ék, „ „
	e-n-n-énk, jedli „ sme.	i-n-n-ánk, pili „ sme.
	e-n-n-étek, „ „ ste.	i-n-n-átok, „ „ ste.
	e-n-n-ének, „ „	i-n-n-ának, „ „
budúci čas.	e-end-em, ked budem jest.	i-and-om, ked budem piť.
	e-end-el, „ budeš „	i-and-ol, „ budeš „
	e-end-ik, „ bude „	i-and-ik, „ bude „
	e-end-ünk, „ budeme „	i-and-unk, „ budeme „
	e-end-etek, „ budete „	i-and-otok, „ budete „
	e-end-enek, „ budu „	i-and-nak, „ budu „

Ňeurčity spôsob.

e-n-n-i, jesť.	i-n-ni, piť.
e-n-n-em kell, mám jesť.	i-n-n-om kell, mám piť.
e-n-n-ed „ máš „	i-n-n-od „ máš „
e-n-n-ie „ ma „	i-n-n-ia „ ma „
e-n-n-ünk „ máme „	i-n-n-unk „ máme „
e-n-n-etek „ máte „	i-n-n-otok „ máte „
e-n-n-iök „ máju „	i-n-n-iok „ máju „

Učastné.

e-v-ő, jediač.	i-v-ó, pijak.
e-v-én (eve), jeduc.	i-v-án (iva), pijuc.
e-v-ett, jeđeny, a, e.	i-v-ott, pity, a, o.
e-end-ő, buduce jeđeny, a, o.	i-and-ó, buduce pity, a, o.

Ponevač ale do tej triedy prisluchajice časoslova, krem l e s z e k sú p r e d m e t n é, protož máju aj určitu tvar. Z ohlądu lepšého vysvetleňia davame tu následujice try časoslova:

Určita tvar.

Ukazovaci spôsob.

	čiňim (ho, ju, ich).	j e m (ho, ju, ich).	p i j e m (ho, ju, ich).
pritomny čas.	tesz-em	esz-em	isz-om
	tesz-ed	esz-ed	isz-od
	tesz-i	esz-i	isz-sza
	tesz-szük	esz-szük	isz-szuk
	tesz-itek	esz-itek	isz-szátok
	tesz-ik	esz-ik	isz-szák
polminuly čas.	tev-ém	ev-ém	iv-ám
	tev-éd	ev-éd	iv-ád
	tev-é	ev-é	iv-á
	tev-ők	ev-ők	iv-ók
	tev-étek	ev-étek	iv-átok
	tev-ék	ev-ék	iv-ák
minuly čas.	tet-tem	et-tem	it-tam
	tet-ted	et-ted	it-tad
	tet-te	et-te	it-ta
	tet-tük	et-tük	it-tuk
	tet-tétek	et-tétek	it-tátok
	tet-ték	et-ték	it-ták

Budúci čas.

fogok tenni, a t. d.	fogok enni, a t. d.	fogok inni, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

pri-tomny čas.	tegy-em	egy-em	igy-am
	tegy-ed (tedd)	egy-ed (e-d-d)	igy-ad (i-d-d)
	tegy-e	egy-e	igy-a

prí-tomný čas.	tegy-ük	egy-ük	igy-uk
	tegy-étek	egy-étek	igy-átok
	tegy-ék	egy-ék	igy-ák

Žadaci spôsob.

tenn-ém	enn-ém	inn-ám
tenn-éd	enn-éd	inn-ád
tenn-é	enn-é	inn-á
tenn-ők	enn-ők	inn-ók
tenn-étek	enn-étek	innátok
tenn-ék	enn-ék	inn-ák

budúci čas.	teend-em	eend-em	iand-om
	teend-ed	eend-ed	iand-od
	teend-i	eend-i	iand-ja
	teend-jük	eend-jük	iand-juk
	teend-itek	eend-itek	iand-játok
	teend-ik	eend-ik	iand-ják.

Én reggel meleg tejet iszom s egy darab fekete kenyeret eszem. Csak oktalan (ňerozumny) ember iszik pálinkát. Ha pálinkát iszól rövid lesz életed; mert a pálinka mint méreg (jed) emészti (strovi) a testet. A gyermek ne igyék sem bort, sem sört, sem pálinkát, neki legegészségesebb ital a fris viz. Megetted már az ebédet? Megettem. Váljék egészségedre. Ha minden keresményünket (zárobek) egyszerre megeszszük, vagy megiszszuk, jövőre mi marad? Hiszed, hogy öcséd még ma eljő? Nem hiszem, mert sokat kell még dolgoznia. Hiszek egy Istenben mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében. A ki hiszen és jót teszen üdvözül (bude spaseny), a ki nem hiszen és roszat cselekszik, elkárhozik (bude zatraceny). Nem hittem volna, hogy oly gyönyörű képet fessen, ha szemeimmel nem láttam volna. Boszorkányokban és kisértő lelkekben (v straškoch) nem kell hinnünk, mert nincsenek. Ha kötelességedet hiven megtetted, semmitől ne félj. Tégy mindent, a mi hatalmadban van, hogy öreg szülőidnek segítségére légy. Gyermekeknek

nem szabad mindenből enniök, mert könnyen megrontják gyomrukat. A beteg vegyen orvosságot. Hogy (jak) vetted lovaidat? 100 forinton.

87.

Alk-usz-ik .	alk-sz-ik .	alk-ud-ik (jedna sa)
al-usz-ik .	al-sz-ik .	al-ud-ik (spi)
esk-üsz-ik .	esk-sz-ik .	esk-üd-ik (prišaha)
fek-üsz-ik .	fek-sz-ik .	fek-üd-ik (leži)
nyug-osz-ik .	nyug-sz-ik .	nyug-od-ik (spočiva)
harag-usz-ik	harag-sz-ik	harag-ud-ik (hňeva sa).

Naznamka. Tote s **od, ed, öd, ud, üd,** abo: s **osz, esz, ösz, usz, üsz** tvorene časoslova najobyčajnejši sa tak skloňuju, jak následujica tvar ukazuje (lem že ohľad treba mať na tenko- a hrubohlásnosť).

Ukazovaci spôsob.

Prítomny čas.
al-usz-om,
al-usz-ol,
al-usz-ik,
al-usz-unk,
al-usz-tok,
al-usz-nak,

polminuly čas.
al-uv-ám,
al-uv-ál,
al-uv-ék,
al-uv-ánk,
al-uv-átok,
al-uv-ának.

minuly čas.
al-ud-tam,
al-ud-ál,
al-ud-ott,
al-ud-tunk,
al-ud-tatok,
al-ud-tak.

Budúci čas.
fogok al-ud-ni, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

Prítomny čas.
al-ud-jam
al-ud-jál
al-ud-jék
al-ud-junk
al-ud-jatok
al-ud-janak

Žadaci spôsob.

polminuly čas.
al-ud-nám
al-ud-nál
al-ud-nék
al-ud-nánk
al-ud-nátok
al-ud-nának

budúci čas.
al-uvand-om
al-uvand-ol
al-uvand-ik
al-uvand-unk
al-uvand-tok
al-uvand-nak

Neurčity spôsob.		Učastné.
al-ud-ni.		al-v-ó.
al-ud-nom	kell.	al-ud-va (ván).
al-ud-nod	„	al-ud-ott.
al-ud-nia	„	al-vand-ó.
al-ud-nunk	„	
al-ud-notok	„	
al-ud-niok	„	

Jó barátok társaságában hamar múlik az idő. Kevély (nadhrdny) ember nem lehet kedves Isten előtt. A nap már fölkelt és te még alszol? Alszom még mert igen későn (pozdné) lefeküdtem. A jó anya bölcsőben (koliska) ringatva (kolisajice) gyermekét, igy énekel neki: „Óh édes kedvesem, aludjál csendesen.“ Én forró (horuci) nyári időben igen szeretem az aludt (kisle) tejet. Áldottak legyenek ősapáink (predkove), kik a sirban nyugosznak. Miért nyugszol oly sokáig. Öcsém a fa alatt árnyékban nyugovék, midőn hozzá jöttem. A halottak nyugodjanak békével. Sirkövekre (hrobovy kameň) ezt szokták (zvikli) felirni: nyugodjék békével. Miért haragszol? Nem haragszom, hanem szomorú vagyok. De tegnap haragudtál? Haragudtam, mert a fiú nem engedelmeskedett. A ki mással jót cselekszik (zrobi), az menynyei kincseket gyüjt (shromažduje) magának. A szerény (skromny) ember nem dicsekszik (ňechvali sa) eszével és érdemeivel. Miért fekszel a fűbe? Estve 9 órakor lefekszünk. Sok eső után a gabona lefekszik.

88.

bűnhödik, trest trpi.	keményedik, tvrdňe.
dühödik, bešňeje, žuri sa.	kérkedik, chvasta, chvali sa.
egyeledik, pomieša sa.	keveredik, zamieša sa.
elevenedik, oživa.	nyomorodik, zopsotňeje.
háborodik, ňepokojny je.	rakodik, naklada sa.
heveredik, vyvaluje sa.	savanyodik, kvasňi, kisleje sa.
iszonyodik, ošklivuje, strachuje sa.	szaporodik, rozmnožuje sa.

takarodik, prata sa.
tántorodik, kyve, toči sa.
tekeredik, skrutuje, vije sa.
tévelyedik, bludi, mili sa.
undorodik, osklivi sa.
vénhedik, stari sa,
alapodik, zaklada sa.
betegedik, oňemocnuje.
cselekedik, čiňi.
csillapodik, utiši sa.
dicsekedik, chvali sa.
elégedik, uspokojuje sa.
fehéredik, bieli sa, blädňe.
gazdagodik, bohati sa.
gyanakodik, ňedoveruje.
gyarapodik, pribyva, prirasta.
hidegedik, zimni sa, hladňe.
kövéredik, tlustňeje.
könnyebbedik, polähči sa.
marakodik, hriže, vadi sa.
melegedik, utepluje sa.
menekedik, utíka, oslobodi sa.
növekedik, rošňie.
öregedik, stari sa.
részegedik, opija sa.
tanakodik, radi sa.
telepedik, usadi sa.
tolakodik, vtizka sa.
törekedik, usiluje sa.
ülepedik, šeda sa.
vastagodik, hrubňe.
vélekedik, misli.
veszekedik, vadi sa.
vetekedik, srovnava sa, dohadzuje.
vonakodik, utahuje sa.

Naznamka. Všecke tu vyložene časoslova mesto litery **d** možu **sz** vžať, k. pr: bűnhö**d**ik, abo; bűnhö**sz**ik; kérke**d**ik, abo: kérke**sz**ik; elége**d**ik, abo: elé**gsz**ik; hideged**d**ik, abo: hideg**sz**ik, a t. d. V pritomnym čaše ukazovacého spôsobu uživaju sa obidva, k. pr.: bűnhödöm, bűnhödöl, bűnhödik, bűnhödünk, bűnhödnek; abo: bűnhöszöm, bűnhöszöl, bűnhöszik, bűnhöszünk, bűnhösztök, bűnhösznek. — Ale v jinych spôsoboch a časoch **d** sa navrati, k. pr.: bűnhödém, bűnhödtem, bűnhödjél, bűnhödjem, bűnhödném, a t. d.

Vyberaju sa ľem: cselekszik, dicsekszik, menekszik, törekszik, tote v polminulym čase ukazovacého spôsobu, a v učastnym pritomného a polminulého času možu sa dvojakym spôsobem skloňovať, totižto tak:

Polminuly čas.

cselekedém	— cselekvém.	dicsekedém	— dicsekvém.
cselekedél	— cselekvél.	dicsekedél	— dicsekvél.
cselekedék	— cselekvék.	dicsekedék	— dicsekvék.
cselekedénk	— cselekvénk.	dicsekedénk	— dicsekvénk.
cselekedétek	— cslekvétek.	dicsekedétek	— dicsekvétek.
cselekedének	— cselekvének.	dicsekedének	— dicsekvének.

Učastné.

cselekedő — cselekvő.	dicsekedő — dicsekvő.
cselekedve (vén) — cselekve (vén).	dicsekedve (vén — dicsekve (vén).

A gonosztevő bűneért bűnhődjék, (abo: lakoljon). A ki korpa (otruby) közé egyeledik, megeszik a disznók. Én nem egyeledném közéjök. A beteg elájult (zamdleť), de ujra fölelevenedett. Kár ily csekélység (ňepatrnosť) miatt fölháborodnod. A fűbe heveredve gyönyörködtem (obľibovať sa) a lenyugvó napban és a fölkelő holdban. Ha az ember meggondolja az Isten jóságát, lehetetlen (ňemožno) a bűntől nem iszonyodnia. Kigyótól és békától mindig iszonyodom. Eliszonyodtunk tőle, midőn hallottuk, hogy káromkodik (hrešiť). Sok munkától megkeményedett a kezem. Ha embertársadat szenvedni látod, szived meg ne keményedjék. Csak hiú (marnomišelny) ember kérkedik érdemeivel (zasluha), a bölcs megalázza (poňižiť sa) magát. Az ugorka már megsavanyodott. Minél tovább élünk, annál inkább (viac) szaporodnak gondjaink. Haragom vagy fájdalmam már kissé csillapodott. Minek dicsekedném vagyonommal (majetnosť), vagy tudományommal (učenosť), hiszen (však) mindenemet, mivel birok (vladnuť) Istentől vettem. Jobb kevéssel megelégedni, mint sok után törekedni. Ha megis gazdagodnám, ki tudja: volnék-e boldogabb? Testvéreim szépen gyarapodnak, vettek maguknak házat, kertet és mégis (ešte vždy) maradt egy kevés pénzök is. Bajainkban (bieda) hozzád fohászkodunk (vzdychať) és oltalmad (ochrana) alá menekszünk ur Isten! Ez a szemtelen (bez oči) ember mindenüvé tolakodik. Törekedjél ideje korán (včas) megkedvelni (milovať) a munkát. Kötelességemet megtenni soha sem vonakodtam.

III. v tratice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

	Ňeurčita tvar.		Určita tvar.	
	hí — vola.	szŏ — tha.	hí-ja — vola (ho, ju, ich)	szö-vi — tka (ho, ju, ich)
Prítomny čas.	hi-v-ok / hi-v-lak	szö-v-ök / szŏ-lek	hi-v-om	szö-v-öm
	hí-sz	szŏ-sz	hi-v-od	szö-v-öd
	hí	szŏ	hí-ja	szö-v-i
	hi-v-unk	szö-v-ünk	hí-j-uk	szŏ-j-ük
	hí-tok	szŏ-tök	hí-j-átok	szö-v-itek
	hí-nak	szŏ-nek	hí-j-ák	szö-v-ik
polminuly čas.	hi-v-ék / hi-v-álak	szö-v-ék / szö-v-élek	hi-v-ám	szö-v-ém
	hi-v-ál	szö-v-él	hi-v-ád	szö-v-éd
	hi-v-a	szö-v-e	hi-v-á	szö-v-é
	hi-v-ánk	szö-v-énk	hi-v-ók	szö-v-ők
	hi-v-átok	szö-v-étek	hi-v-átok	szö-v-étek
	hi-v-ának	szö-v-ének	hi-v-ák	szö-v-ék
minuly čas.	hí-t-t-am / hí-t-t-alak	szŏ-t-t-em / szŏ-t-t-elek	hí-t-t-am	szŏ-t-t-em
	hí-t-t-ál	szŏ-t-t-él	hí-t-t-ad	szŏ-t-t-ed
	hi-v-ott, hí-tt	szö-v-ött, szŏ-t-t	hí-t-t-a	szŏ-t-t-e
	hí-t-t-unk	szŏ-t-t-ünk	hí-t-t-uk	szŏ-t-t-ük
	hí-t-t-atok	szŏ-t-t-etek	hí-t-t-átok	szŏ-t-ttétek
	hí-t-t-ak	szŏ-t-t-ek	hí-t-t-ák	szŏ-t-t-ék

Rozkazovaci spôsob.

hí-j	szŏ-j	hí-j-ad, hí-d-d	szŏ-j-ed, szŏ-d-d
hí-j-on	szŏ-j-ön	hí-j-a	szŏ-j-e
hí-j-atok	szŏ-j-ünk	hí-j-átok	szŏ-j-étek
hí-j-anak	szŏ-j-enek	hí-j-ák	szŏ-j-ék

Spojovaci spôsob.

Prítomny čas.	hí-j-ak / hí-j-alak	szŏ-j-ek / szŏ-j-elek	hí-j-am	szŏ-j-em
	hí-j	szŏ-j	hí-j-ad, hí-d-d	szŏ-j-ed, szŏ-d-d
	hí-j-on	szŏ-j-ön	hí-j-a	szŏ-j-e
	hí-j-unk	szŏ-j-ünk	hí-j-uk	szŏ-j-ük
	hí-j-atok	szŏ-j-etek	hí-j-átok	szŏ-j-étek
	hí-j-anak	szŏ-j-enek	hí-j-ák	szŏ-j-ék

Žadaci spôsob.

	Neurčita tvar.		Určita tvar.	
Polminuly čas.	hí-n-ék / hí-n-álak	sző-n-ék / sző-n-élek	hí-n-ám	sző-n-ém
	hí-n-ál	sző-n-él	hí-n-ád	sző-n-éd
	hí-n-a	sző-n-e	hí-n-á	sző-n-é
	hí-n-ánk	sző-n-énk	hí-n-ók	sző-n-ők
	hí-n-átok	sző-n-étek	hí-n-átok	sző-n-étek
	hí-n-ának	sző-n-ének	hí-n-ák	sző-n-ék
Minuly čas.	hi-v-and-ok / hi-v-and-alak	szö-v-end-ek / szö-v-end-elek	hi-v-and-om	szö-v-end-em
	hi-v-and-asz	szö-v-end-esz	hi-v-and-od	szö-v-end-ed
	hi-v-and	szö-v-end	hi-v-and-ja	szö-v-end-i
	hi-v-and-unk	szö-v-end-ünk	hi-v-and-juk	szö-v-end-jük
	hi-v-and-otok	szö-v-end-etek	hi-v-and-játok	szö-v-end-itek
	hi-v-and-anak	szö-v-end-enek	hi-v-and-ják	szö-v-end-ik

Neurčity spôsob.

hí-ni	sző-ni	hí-ní	sző-ni
hí-n-om	sző-n-öm	hí-n-om	sző-n-öm
hí-n-od	sző-n-öd	hí-n-od	sző-n-öd
hí-n-ia	sző-n-ie	hí-n-ia	sző-n-ie
hí-n-unk	sző-n-ünk	hí-n-unk	sző-n-ünk
hí-n-otok	sző-n-ötök	hí-n-otok	sző-n-etek
hí-n-iok	sző-n-iök	hí-n-iok	sző-n-iök

Učastné.

hi-v-ó	szö-v-ő	tiež tak	tiež tak
hi-v-a (ván)	szö-v-e (vén)		
hi-v-ott (hí-t-t)	szö-v-ött (sző-t-t)		
hi-v-and-ó	szö-v-end-ő		

Vedľa tychto sa skloňuju i tamte do tej triedy prisluchajice časoslova, lem časoslovo **jő** (prijde) ma ňektore časi kusčik inakši, a sice:

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

jŏ-**v**-ök (prijďem).
jŏ-sz (prijďeš).
jŏ, (jön), (prijďe).
jŏ-**v**-ünk (prijďeme).
jŏ-**t**-t-ök (prijďete).
jŏ-**n**ek (jön-nek), (prijdu).

Minuly čas.

jŏ-**t**-t-em (prišel som).
jŏ-**t**-t-él (prišol si).
jŏ-**t**-t (prišol).
jŏ-**t**-t-ünk (prišli sme).
jŏ-**t**-t-etek (prišli ste).
jŏ-**t**-t-ek (prišli).

Polminuly čas.

jŏ-**v**-ék, (prišol som). a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

jŏ-**j**, — jŏ-**j**-j, — (jer, jöszte, jövel), (prijď).
jŏ-**j**-ön, — (jŏ-**j**-j-ön), (ňech prijďe).
jŏ-**j**-etek, — (jŏ-**j**-j-etek, jer-tek), (prijďte).
jŏ-**j**-enek, — (jŏ-**j**-j-enek), (ňech prijdu).

Žadaci spôsob.

jŏ-**n**-ék, — (jŏ-**n**-n-ék), (prišol by som).
jŏ-**n**-él, — (jŏ-**n**-n-él), (prišol by si),
jŏ-**n**-e, — (jŏ-**n**-n-e), (prišol by).
jŏ-**n**-énk, — (jŏ-**n**-n-énk), (prišli by sme).
jŏ-**n**-étek, — (jŏ-**n**-n-étek), (prišli by ste).
jŏ-**n**-ének, — (jŏ-**n**-n-ének), (prišli by).

Ňeurčity spôsob.

jŏ-**n**-i (jŏ-**n**-ni), (prijsť).
jŏ-**n**-öm (jŏ-**n**-n-öm).
jŏ-**n**-öd (jŏ-**n**-n-öd).
jŏ-**n**-ie (jŏ-**n**-n-ie).
jŏ-**n**-ünk (jŏ-**n**-n-ünk).
jŏ-**n**-etek (jŏ-**n**-n-etek).
jŏ-**n**-iök (jŏ-**n**-n-iök).

Učastné.

jŏ-**v**-ŏ (prichadzajici).
jŏ-**v**-e (vén), (prichadzajuc).
jŏ-**t**-t, (ten ktory prišol).
jŏ-**v**-end-ŏ.

Barátom magához hítt engemet. Anyám híja öcsémet. Híjad ide a munkásokat. A levegőt tüdőnkbe (pľuca) szíjuk, vagyis beleheljük (dychať). Azon iskolákat, melyekben kis gyermekeket őriznek (chraňiť) és tanítanak, kisdedovók-

nak (ochranka) nevezik (nazivať). Télen fagyos északi szelek fúnak. Fúdd meg a levesedet, ha igen meleg. A burgonya már megfőtt, mindjárt fogunk enni belőle. Puskával vigyázva (pozorňe) kell bánnod (obcovať) nehogy meglőjed magad. Mióta nem láttalak igen megnőttél. Gyümölcsfáink szépen nőnek. A takács fonalból szövi a vásznat. Azon széket, melyen a takácsok vásznat szőnek, szövőszéknek (krosna) nevezünk. Mi többször jönnénk hozzátok, ha oly távol nem laknátok. Öcsémnek már kellene jönnie, nem tudom hol késik (sa meška). A tudomány mindenkor hasznos, és az idő, melyet megszerzésére fordítunk, soha sincsen elveszve. A név pusztán hangzik el, ha nagy tettek nem víják ki a mulandóságból (pominutelnosť).

89.

hat, het, može.	**at, et, tat, tet,** kaže.
ad**hat**ok, možem dať.	ad**at**ok, kažem dať.
dicsér**het**ek, možem chvaliť.	főz**et**ek, kažem variť.

Naznamka. Možné časoslova sa tvôria, ked ku koreňu časoslova sa priloži: **hat,** abo: **het,** k. pr.: vár**hat** (može čakať); néz**het** (može patriť); jár**hat** (može hodiť); jö**het** (može prijsť).

Pričinné časoslova sa tvôria, ked ku koreňu časoslova sa priloži: **at, et, tat, tet,** k. pr.: vár**at**ok (dam, kažem čakať, pričina som temu žeby čakal); néz**et**ek (dam, kažem patriť); olvas**tat**ok (dam čitať); végez**tet**ek (dam končiť) a t. d.

Öcsém nem tanulhat, mert feje fáj; én nem irhatok, mert tollam nincs. Szorgalmas embernek fáj, ha munkája által nem szerezhet annyit, hogy megélhessen belőle. Villámtól (blesk, streľa) csak az félhet, ki hegyen, vagy magas fa alatt áll, vagy a ki mennydörgéskor (v hrmote) lóháton vagy szekeren sebesen fut. A mennydörgés igen nagyszerű természeti tünemény (prevelíky ukaz natury), de attól csak gyáva (ňemotorny, bojažlivy) emberek félhetnek. Nem mehettem hozzád, mert ide haza kis testvéremre kellett vigyáz-

nom. Igen örülhet, a ki sokat láthat és tapasztalhat. Lovaimat jártatom, mert a lovak, ha az istállóban sokáig állanak és minden nap egy kissé nem jártatnak, könnyen megbetegszenek. A szegénynek minden héten adatok meleg ételt. Ha mint gyermek nem tanulsz, majd sirhatsz vénségedben. Mit csinálsz? Etetem és itatom lovainkat. Fiam, megitattad már a szarvasmarhát? Már megetettem, de még meg nem itattam. Menj, etesd és itasd meg a juhokat is. A ki nyáron nem dolgozott, télen éhezhetik.

90.

alkonyodik, mrka.
esteledik (estellik), zvečeri sa.
éjjeledik, nocňi sa.
hajnalodik (hajnallik), švita.
hallik, čuje sa.
mennydörög, hrmi.
villámlik, bliska sa.
szemzik (eső), kropi (dišď).
esik (eső), pada (dišď).
havazik, sneži.
látszik, vidi sa, zdá sa.
tetszik, pači sa, zdá sa.
rémlik, zdá sa.
harmatozik, rosi.
illik, sveďci sa.

Naznamka. Tote časoslova sa ňeosobné (személytelen), abo: tretej osobné (harmadik személyes igék) nazivaju, ponevač vždy len v tretej osobe sa uživaju.

Télben már négy órakor alkonyodik, nyáron csak kilencz óra után. Tegnap korán alkonyodott, mert felhők boritották (zakriť) az eget. Ma egész nap esik. Három holnap óta nem esett nálunk az eső, legelőnk (pašvisko), rétjeink, tarlóink (strnisko) sőt még kútjaink is kiszáradtak (vyschnuť). Néha csak szemzik, néha pedig vastag csöppekben esik az eső. Két éjjel egymásután mindig villámlott. Uj év körül sokszor havazik. Bár csak (kebi len) havaznék, mert őszi vetéseink kifagynak, ha a hó be nem borítja. Ha valaki jót teszen velünk, illik, hogy háladatosak (podekovanlivy) legyünk iránta. Ez a falu nekem nem tetszik. Nekem ugy rémlik (tetszik, látszik), hogy ő is ott volt. Forró időben, ha nehéz felhők tornyosulnak (väžu sa) az égen, villám-

lik és mennydörög. Ki mondja meg, mi a felhő és a köd? A felhő és köd gőzből állanak, a tenger és a folyók a napsugár melegétől gőzölögnek, ezen gőz fölszáll, ott fönn (hore) hidegség által megsűrűsödik (shustnuť) és látható felhővé válik. Ha a gőz lenyomatik (dolu stisnut) a földre, ködnek neveztetik. A köd sokszor keverve (miesať) van füsttel. A föld és növények kigőzölgéséből támad (povstať) a harmat (rosa). Este és reggel a hideg levegő által a gőz cseppekké válik, melyek a füvek és más növények leveleihez tapadnak (lepiť sa). A dér pedig nem más, mint megfagyott harmat. Nem mind arany a mi fénylik. A te ajtód nehezen nyilik. Téli éjszakákon legszebben fénylenek a csillagok. Beszélik, hogy ez idén üstökös (kometa) lesz látható. Mondják, hogy nem sokára háborúnk (vojna) lesz. Isten mentsen háborútól. Tavaly is beszélték azt, de hála Istennek a jóslat (proroctvi) nem teljesült (vyplniť). Tegnap rút idő volt, szél fújt és havazott, én ugy fáztam, hogy ajkaim egészen kékek valának, fogaim vaczogtak (klapať) és egész testemben dideregtem (trasť sa).

91.

bot, palica.	asszony, nő, žena.	vőlegény, ženich.
palaczk, skleňica.	férj, manžel.	menyasszony, paňi mlada (brauta).
abrosz, obrusz.	feleség, manželka.	egyház, cirkev.
tojás, vajco.	nagyatya, ded'o.	esküvő, prišaha.
sült, pečene.	unoka, vnuk.	násznagy, vešele.
lakoma, hostina.	sógor, švoger.	házasodik, ženi sa.
reggeli, ranšy (frištik).	koma, kmoter.	férjhez megy, za muž ide.
ozsonna, olovrant.	keresztatya, kerstny otec.	
férfi, chlap.		

Botra támaszkodom (opirať sa), bottal védelmezzem magam a kutyák ellen. Reggel eltörted (rozbil) a poharat, vigyázz hogy most a palaczkot el ne törjed. Ha lakomára meghivod barátaidat, tiszta abroszt terits (prestreť) az asztalra. Minden étel között, leginkább szeretem a sültet. Ke-

ményre főtt tojás nem egészséges. Pénteken este két lágy (puha) tojást eszem. Hány órakor szoktál reggelizni? Hétkor reggelizünk, 12 órakor ebédelünk, 9 órakor vacsorálunk. Menjünk a templomba öcsém esküvőjére. A menyasszonynak koszorút tesznek fejére. Bátyám is megházasodott (abo megnősült) s igen jó férj lett belőle. Ez a fiatal ember húgomat kérte feleségül. Nagyatyátoknak már 9 unokája van, ő szegény már igen öreg (abo: elaggott, vén) ember, haja egészen ősz és homloka csupa merő (holy, samy) ráncz. Mikor halt meg apád? Én nem emlékezem reá, mert akkor még kicsiny voltam, de anyám azt mondja, hogy már 15 év óta özvegy (vdova).

92.

buzavirág, modračka.
nefelejts, ňezabudka.
gyöngyvirág, konvalinka.
szegfű, hvozdik.
székfű, rumenček.
harangvirág, zvonček.
ibolya, fijalka.
bodza, habza.
fenyűmag, jedlovec.
köménymag, raška.
szarvas, jeleň.
egér, myš.
vakond, krutica.
kecske, koza.
kakas, kohut.
tyúk, kura.
szarka, straka.
holló, havran.
pacsirta, prepilka.
rigó, drozd.
kenderke, konopka.
fülemile, slavik.
gólya, bocian.
sas, orel.

Ki nem szeretné a virágokat, a természetnek ezen ékes (krasny) gyermekeit, melyek szinökkel szemeinket és illatukkal orrunkat gyönyörködtetik? A vetések között szép buzavirágot, a bokrok között ibolyát és nefelejtset, a mezőn vad szegfüvirágot szedtem (sbirať) és zöld levelekkel vegyítve (miešať) koszorúba kötöttem (viazať). Székfüvet és bodzavirágot orvosságnak is használják. Tavaszszal ibolyák virágoznak legelőször. Alig (sotva) olvad el (sa roztopi) a hó, már is találhatni az erdőben ibolyát. Városokban szegény kis leánykák tányérokon hordva ibolyát árulnak (predavať) s házról házra menve igy kinálják (nukať): „tessék venni ibolyát.“ A vakond sokszor föltúrja (zriť) a réteket. Patká-

nyok és egerek sok kárt okoznak (pričiniť) házakban és szántóföldeken. Ha a farkas juhok közé lopódzik (vkradnuť sa), sok kárt teszen köztök. Mondják, hogy az oroszlány fél a kakastól. Pacsirták és fülemilék nem szép madarak, de gyönyörűen énekelnek. Tyúkok, ludak, kacsák, pulykák házi madarak és udvarainkban, emberek körül tartózkodnak (pretrimovať sa). A baglyok nappal alusznak, éjjel kiröpülnek és sok egeret elpusztítanak: ez okból hasznot hajtanak nekünk. Csak tudatlan (ňeumely) emberek hiszik, hogy a bagoly halált hoz azon házba, melynek tetejére, vagy kéményére száll.

93.

süket, hluchy.	tüdővész, suchoťiny.	vizkór, vodňačka.
vak, šlepy.	vérhas, červenka.	marhavész, zdych.
púpos, hrbaty.	szélhüdés, poraženie.	ebvész, bešnosť.
köhögés, kašleňie.	betegség, nyavalya, himlő, poky. } ňemoc.	gyuladás, zapaleňie.
hidegláz, žimňica.		fájás, boleňie.
forróláz, hluška.		gyűlés, obiraňie.

Minek beszélni süketnek hangokról és vaknak szinekről. A betegség szerencsétlenség, és nem szégyen (haňba). Púpos embert nem illik csúfolnunk (pošmievať). Minden beteget sajnálnunk kell. Vigyázz fiam, meghűtöd (prechladiť) magad, azután kapsz köhögést és náthát. Posványos (mocsaristy) helyeken uralkodik (panovať) a hideglelés (hidegláz). A köhögés rontja a mellet és elfojtja (zadušiť) a lélekzetet (dych). A ki megizzad (uznojiť sa) és hideg levegőre kimegyen, könnyen kap köhögést. A ki köhög, feküdjék le az ágyba, hogy izzadjon. Hideglelés van többféle, ugymint (jakožto) harmadnapos, negyednapos és mindennapos; orvosok azt mondják, hogy a negyednapos hidegláz igen veszélyes (ňebezpečny). A kik forrólázban szenvednek, csak lassan gyógyulnak (vyzdraviť sa). Veszett (sbesňety) kutyától (ebtől) őrizkednetek kell (varovať sa vám treba). Ha valakit veszett eb megmar (ukusiť), az tüzes vassal égesse (vypa-

liť) ki a sebet, mert különben (inakši) igen könnyen eshetik a legborzasztóbb (hrozny) betegségbe, a veszettségbe. Micsoda betegségben halt meg ez a szegény ember? Ő nem volt beteg, szélhüdésben halt meg. A ki sokat jár vagy fut és megmelegszik, az ne igyék mindjárt (hňed) vizet, mert tüdőgyuladást kaphat, melle fog fájni és tüdővészben meg is halhat. A ki rendesen (poradňé) dolgozik és mértékletesen (mierňé) él, az könnyen meg nem betegszik.

94.

Melyik világrészben fekszik Magyarország? Magyarország Európában fekszik. Határai: éjszakról: a kárpátok bérczei (hory), melyek szép hazánkat Morva,- Slézia- és Galicziától elválasztják (oddeliť). Ezen hegyek Erdélytől félkörben terjednek Pozsonyig (Prešpurg) és gazdag kincsekkel bővelkednek (oplyvať); felületükön (povrch) gyönyörü erdők, leginkább fenyvesek (jedlina), terülnek el (rozširovať sa), melyek kedves hazánkat örökzöld koszorúval körülövezik (opasať); belsejökben pedig aranyat, ezüstöt, rezet, vasat, sót és drágaköveket rejtenek (kryť). Keletről határai: Galiczia és Oláhország; délről: a török birodalom (riša, majetnosť) némely országai, ugymint: Szerb- és Bosnyákország; nyugatról: az adriai tenger, Krain,- Stajerország és Ausztria. Magyarországnak egész kiterjedése (rozširnosť) Erdély-, Horvát-, Slavon- és Dalmátországokkal együtt, teszen 8175⁴/₅□ (négyszeg) mértföldet. Hazánknak összes (sučetny) népessége (narodnosť) csaknem (blizko) 16,000,000 lélekre rug (uderiť). Van Magyarországon 52 szabad királyi város, 828 más kisebb város, 13,765 falu és 1204 puszta. Országunk fővárosa Buda-Pest, melyek egymással, a Dunán keresztül, lánczhiddal vannak összekötve.

95.

Prislovka (igehatározók, adverbia).

Kladu sa pred časoslovom, abo za ňim a značia spôsob a jine bočné okoličnosti, ktore sa na časoslovo potahuju.

Mestné prislovka (helyjelentő határozók).

Na otazku: hol? kde?

alúl (nižej), felűl (vyššej), kivűl (zvon), belűl (zdnu), elűl (na predku), hátúl (na zadku), itt, itten (tu), ott, ottan (tam), imitt, amott (dakedi, tu i tam), közel (blizko), távol, messze (daleko), máshol, másutt (inďej), szanaszét, szerteszét (rozptilene sem i tam).

Na otazku: hová? kde? — merre? melyfelé? na ktoru stranu?

föl (do hory), alá (pod), le (dolu), be (dnu), ki (von), erre, emerre,' (tadeto), arra, amarra (tam, tade), ide (tu), oda (tam), jobbra (na pravo), balra (na levo), kifelé (vonka), befelé (dnuka), előre (na predek), hátra (na zadek).

Na otazku: honnan? honnét? odkud? zkadzi?

innen (z tadzi, z tej strany), onnan (z tamtej strany), jobbról (z pravej strany), balról (z levej strany), elülről (z predku), hátulról (zo zadku). alúlról (zo spodku), felülről (z vrchu), a t. d.

Ott alúl jő. Kivűl dolgozik. A gyermekek elűl járnak az öregek pedig hátúl. Némely falu közel fekszik nagy városhoz. Távol lakom tőletek. Az alma nem messze esik fájától. Ha betegen nem feküdném, én is fölmennék a hegyre. Ez igen rendetlen gazda, minden szerszáma szanaszét hever (ležeť). Egy kő leesett a szivemről. Katonáknak igy kiált (kričit) az ezredes (oberster, plukovňik): jobbra fordulj, balra nézz! Menjetek előre, én majd utánatok megyek.

96.

Časné prislovka (időt jelentő határozók).

Na otazku: mikor? kedi?

ma (dňeš), holnap (zajtra), éjjel (v noci), nappal (vedňe), későn (pozdňe), korán (časňe), most (teraz), máskor (dru-

hyraz), olykor, néha (ňekedi), hajdan, régen (davno), minap (v onehdi), mindenkor, mindig (vždy), naponta (každy deň), tüstént (hned) a t. d.

Na otazku: meddig? dokaľ?

reggelig (do rana), viradtig (do švitaňia), sokáig (dluho), örökké (večňe), egyideig (za jeden čas), ideigóráig (za kratky čas), holtig (do smrťi) a t. d.

A ki nappal szorgalmasan dolgozik, az éjjel édesdeden (sladko) nyugodhatik. Hajdan nem voltak rendes katonák, mint most, hanem minden polgárnak kellett hazáját védenie. A ki korán kel, aranyat lel (najsť). Minap a városban tűz támadt (nastanuť), ötven ház leégett. Mindenkor emlékezzél meg arról, hogy minden cselekedeteidről számot kell adnod egykor Istennek.

97.

Početne prislovka (számjelentő határozók).

Na otazku: hányan? kolko?

négyen, öten, százan, ezeren, a t. d.

Na otazku: hányszor? kolkoraz?

egyszer, kétszer, húszszor, százszor, nehányszor (dakeľoraz), sokszor (veľoraz), elégszer (dosťraz).

Na otazku: hányszorra? na kolkorazi?

egyszerre, kétszerre, százszorra, a t. d. — Tu sa možu všecke otazky opakuvať, ktore jakym kolvek spôsobom sa čiselky dotikaju.

98.

Spôsobné (jakovosťné) prislovka (módjelentő határozók.

Na otazku: hogy? hogyan? mint? miként? miképen? mimódon? jak? na jaky spôsob?

igy, úgy (tak), imígy, amúgy (takym, jinym spôsobom), sehogy (ňijak), akárhogy (jakokoľvek), jól (dobre), roszul (žle), ifjanta (mlado), bölcsen (mudro), sebesen (chytro),

szépen (pekňe), gyorsan (rychle), bizton (spokojňe), folyvást (vždy), örömest (radostné) a t. d.

Csak az halhat meg nyugodtan, ki becsületesen élt. Rút dolog, Isten képére teremtett embernek, gonoszul élni. Mit az ember ifjanta tanul, azt aggodtan (staro) is nehezen feledi. A fecsegő (ľabdavy, zvatlavy) ember sokat és roszul, a bölcs pedig röviden és jól szokott szólni. A rövid élet is elég hosszú arra, hogy jól és dicséretesen éljünk. A napórának csak addig vehetjük hasznát, mig a nap süt. Ha nem mindig tanácsos (radno jest) is minden igazat kimondani; de mindenkor tilos (zakazano) azt, mi nem igaz, beszélni. Többet árt, miről hiszed, hogy tudod, ha roszul tudod, mint ha nem tudod. Ha kötelességeidet hiven teljesíted, nincs mitől félned, bátran (šmelo) nézhetsz mindenkinek szemeibe.

99.

Prislovka stupnované (fokozott határozók).

Ňektore z tych prislovkoch beru aj pripony druhého aňeb tretého stupna, tote sú:

Obydva stupňe maju následujice:

alá (pod),	alább (ňižej),	legalább (najňižej, aspon).
benn (dnu),	bennebb (vnutrňejšej),	legbennebb (najvnutrňejšej).
elő (pred),	előbb (pro, skorej),	legelőbb (najskorej).
elé (pred),	elébb (predňejši),	legelébb (najpredňejšej, najprv).
föl (hore),	fölebb (viššej),	legfölebb (calkom hore, najviac).
fönn (hore),	fönnebb (viššej),	legfönnebb (najviššej).
hamar (skoro),	hamarabb (skoršej),	leghamarabb (najskoršej).
hátra (nazad),	hátrább (dalej nazad),	leghátrább (najdalej nazad).
—	inkább (radšej),	leginkább (najradšej).
ki (von),	kiebb (lepši von),	legkiebb (najviac von).
közel (blizko),	közelebb (bližšej),	legközelebb (najbližšej).
kül (z vonku),	külebb (lepši von),	legkülebb (najlepšej z von).
le (dolu),	leebb (ňižej),	legleebb (najňižšej).
lent (dolu),	lentebb (ňižej),	leglentebb (najňižej).
messze (daleko),	messzebb (dalej),	legmesszebb (najdalej).
össze (vjedno),	összébb (lepšej vjedno),	legösszébb (najlepšej vjedno).

távol (daleko), távolabb (dalej), legtávolabb (najdalej).
tova (preč), tovább (dalej), legtovább (najdalej).
bel (be) (dnu), belebb (vnutrňejšej), legbelebb (najvnutrňejšej).

Łem druhy stupeň maju následujice:

amoda, tam.	amodább, dalej tam.
amarra, tamadi.	amarrább, dalej tamadi.
arra, tam tadi.	arrább, dalej tadi.
emerre, tadeto.	emerrébb, bližej tadeto.
erre, sem.	errébb, bližej sem.
ide, tu, sem.	idébb, bližej tu.
oda, tam.	odább, dalej tam.

Najvišši stupeň maju, ked sa im slovičko **leg** predloži následujice:

alúl, na spodku.	legalúl, na samym spodku.
alól, z pod.	legalól, zo samého spodku.
alulról, zo spodku.	legalulról, zo samého spodku.
belől, dnuka.	legbelől, najviac dnuka.
belülről, z dnuka.	legbelülről, vajviac zdnuka.
elűl, na predku.	legelűl, na samym predku.
elülről, z predku.	legbelülről, zo samého predku.
fölül, na vrchu.	legfölül, na samym vrchu.
fölülről, z vrchu.	legfelülről, zo samého vrchu.
hátul, na zadku.	leghátul, na samym zadku.
hátulról, zo zadku.	leghátulról, zo samého zadku.
kivűl, von.	legkivűl, najviac von.
kivülről, z vonku.	legkivülről, najviac zvonka.
ott, tam.	legott, doraz, na skutku.
szélül, na straňe.	legszélül, na samej straňe.
szélről, zo strany.	legszélről, zo samej strany.
utól, za, na zadek.	legutól, na sami zadek.
végül, konečňe, na posledek.	legvégül, na najposledňejšej.
végről, z konca.	legvégről, zo samého konca.

Hova tegyem a pipát és a dohányt? Tedd amoda. Hol van a fejszém? Nézd, amodább van. Voltál már Pesten? Nem, arra még nem jártam. Jer ide. Ide tettem a könyveket. Tedd idébb, mert kezemmel el nem érem (ňedostaňem). Fejem alól kivette a vánkost. A házat alulról kezdik (počinať) épiteni (budovať). Ha ezt a sort megirtad, kezdj elülről. Hídd ide ezt a fiút, a ki leghátul megyen.

100.

Spojky (kötszók).

To jest slova, ktore cale sady reči spojuju, k. pr.: **Minél** jobban müveled a földet, **annál** többet terem. (Čim lepši obrabjaš tvoju zem, **tym** vecej rodi). — Szeressed szülőidet, **mert** ezt kivánja **nemcsak** az Isten törvénye, **de** a hála **is,** melylyel nekik tartozol. (Miluj tvojo rodiče, **bo** to žada ňelem prikaz boži, ale **i** ďekovaňie, ktore si im podlužen).

Spojky sú následujice:

1. Spojovace: és, s, is, meg (i, aj), még (ešte), mégis (predca), ismét (zase, znovu), mind-mind (i—i), nemcsak — hanem (ňelem — ale), pedig (predca, ale) a t. d. k. pr.: Én **még csak** nehány hét óta tanulok magyarúl **és** már **is** szépen tudok beszélni. **Mind** én, **mind** ő megköszöntük a jótéteményt. — Ez a valódi nemes ember, a ki szerencsétlenségünkben **nemcsak** jó tanácsot ad, **hanem** tettel is segít (pomahať).

2. Rozďelujice: vagy-vagy (abo-abo), akár-akár (či-či), sem-sem, se-se (aňi-aňi), részint-részint (zo stranky — zo stranky), k. pr.: **Vagy** tanulsz, **vagy** irsz. — **Akár** esztek, **akár** isztok, **akár** mást valamit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére cselekedjetek. — **Sem** maga el nem jött, **sem** levelet nem irt.

3. Pričinné: mert (ponevač, bo), hogy (že), mivel, mivelhogy, minthogy (ponevač, preto že), azért, miért (preto), a t. d. k. pr.: Ez a gyermek nem érdemel dicséretet, **mert** nem szorgalmas. — **Mivel** jó és munkás vagy, az emberek becsülnek és az Isten megáld.

4. Tajice: nem (ňe), sem (aňi, tiež ňe), k. pr.: Én **nem** megyek, de te **sem** mégy.

5. Zakazujice: ne (ňe), se (aňi, tiež ňe), k. pr.: **Ne** ölj. **Ne** orozz. Felebarátodnak **ne** kivánjad **se** házát, **se** mezejét, **se** szolgáló leányát, **se** ökrét, **se** szamarát, **se** egyébbnemű jószágát.

6. Opytovace: hát? (nuž? teda?), hogy? hogyan? (jak? jako?) miként? (jakym spósobom?), valljon? (či?), e? (či?), k. kr.: Nem tudtam, valljon örüljek-e vagy szomorkodjam?

7. Umišelné: ha, hogyha, hahogy (hed, že ked), hacsak (ked ňem), ha ugyan (ked sice), hanem (ale, ked ňe) a t. d. k. pr.: Nem elég csak szóval hinnünk, a mit Isten kinyilatkoztatott (zjevil), **hanem** szükséges hitünk szerint élnünk is.

8. Dopuščaji ce: bar, ámbár, habár, bárha, bátor, ámbátor, noha, jóllehet (ačprave, ačkolvek), mégis (predca), k. pr.: Ámbár sok nehézséggel (obtižnosť), kellett küzdenem (bojavať) az Isten mégis megsegített.

9. Protivné: ámde (avšak), úgyde (ked ale, tak ale), ellenben, ellenkezőleg (naproti), mégsem (predca ňe), k. pr: Bármenynyire kértem, **mégsem** hallgatott reám. Én városba akartam menni, ő **ellenben** falun akart maradni.

10. Srovnavajice: mint-úgy, valamint-úgy (jako-tak), mennyire-annyira (na kelo — na telo), miként-akként (jako-tak), minél-annál (čim-tym), k. pr: **Valamint** a földre — ha elmult a tél — uj tavasz következik: **úgy** mi is uj életre ébredünk föl sirjainkból. **Minél** többet igyekszel, **annál** többet szerezhetsz.

11. Vysvetlujice: azaz (to jest), mint vagyis (jako), tudni illik (znať treba); például (na priklad), ugymint (totižto) a t. d. k. pr: Magyarországnak négy nagyobb folyója van, **ugymint**: Duna, Tisza, Száva, Dráva.

12. Nasledkovace: tehát (teda), azért (preto), következőleg, következésképen (nasledovňe), a t. d. k. pr: Minthogy ez életben sokat kell tűrni és szenvedni: **azért** igyekezzél már ifju korodban a béketűrést (trpezlivosť) megtanulni.

13. Vyberajice: csak, csakis, csupáncsak (ľem), egyedül (jediňe), a t. d. k. pr: **Csak** az lehet nyugodt, a ki megtette kötelességét. Szenvedéseimben **egyedül** az vigasztalt (potešiť), hogy bajaimnak (sužeňie) oka nem vagyok.

14. Zastavujice: mihelyt — azonnal (jak náhle — zaraz), alighogy — mindjárt (ledvo — doraz, hňed), addig — mig (dotiaľ — dokiaľ) a t. d. k. pr: **Mihelyt** megkapom pénzemet, **azonnal** veszek magamnak ruhát. **Addig** nem mégy játszani, **mig** leczkédet meg nem tanulod.

15. Časné: azalatt (za ten čas), mig, miglen (dokiaľ), mielőtt (prv ňež, prv jak), azóta (od teho času), addig, meddig (dotiaľ, dokiaľ), a t. d. k. pr: **Mig** én irtam, ő **azalatt** olvasott. **Mielőtt** eljött volna, már elküldöttem neki.

16. Zveličujice: sőt (ba, ba anó), inkább (radňejšej) méginkább (ešte radňejsej), leginkább (najradňejšej), annálinkább (tym radňej), mi több (co vecej) a t. d. k. pr: én ugyan mindig szerettelek, de most látva szorgalmadat és jóviseletedet **méginkább** szeretlek.

17. Zaverajice: egyébbiránt, egyébbként (inač), végre végül, végtére, elvégre (konečňe, naposledi), utóljára (na ostatku), különben (inač) a t. d. k. pr.: Kérlek **végre** küldd vissza (nazad), a tőlem kölcsönözött (požičiť) könyvet, mert **különben** panaszt emelek ellened a biró urnál.

18. Spojky časoslôv: át (cez, pre), be (dnu) el (od), föl (na vrch), fön (z, na vrch), ki (von, vy), le (dolu), rá (na), meg (u, po, za, roz, o, ob, od, z, vy, na, do, pri, pod, pre), szét (roz), túl (za), alá (pod), alább (ňižej), bele (do), egybe (vjedno), elé (pred), ellen (naproti), fölül (na vrchu), félre (na stranu), hátra (na zadek), hozzá (ku), körűl (okolo), közbe (do dačého), külön (osobňe), oda (tam), össze (vjedno), végre (konečňe), vissza (nazad). — Tote spojky pripojuju sa ňekedi samému časoslovu, ňekedi ale stoja pred čazoslovom, ku ňemu ňepripojene, a ňekedi za ňim.

Priklad na spojky časoslôv;

adni, dať.	önteni, liať.
átadni, oddať.	**át**önteni, preliať.
beadni, dnu dať.	**be**önteni, vliať.
eladni. predať, oddať.	**el**önteni, rozliať.
feladni, nadať.	**fel**önteni, naliať.
kiadni, vydať, von dať.	**ki**önteni, vyliať.
leadni, dolu dať.	**le**önteni, zliať.
ráadni, dodať na daco.	**rá**önteni, na daco liať.
megadni, udať, vdať.	**meg**önteni, poliať.
túladni, oddať, premarňiť.	**szét**önteni, rozliať.
beleadni, do dačeho dať.	**alá**önteni, podliať.
aláadni, poddať,	**bele**önteni, vliať.
egybeadni, vjedno dať.	**egybe**önteni, vjedno zliať.
eléadni, preddať, predložiť.	**fölül**önteni, na vrch liať.
hozzáadni, ku dačemu dať.	**körül**önteni, v okôlo liať.
odaadni, tam dať.	**hozzá**önteni, ku dačemu liať.
összeadni, vjedno dať, spojiť.	**össze**önteni, vjedno zliať.
visszaadni, nazad dať, vrátiť.	**vissza**önteni, nazad liať.

Čo značia pri jednym každym časoslove tote spojky, pravidlňé sa ňemože dosť vysvetliť, tota vec sa najlepšej nauči z čitaňia a z cvičeňia.

101.

Ha jó helyed van, ne keress más helyet. Ha kérdésedre több választ (odpovec) adnak, a legjobbikat válaszd.

(vybrať). A cserebogár ártalmas rovar (hmyz), a méh ellenben hasznos rovar; ez mézet gyűjt (sbirať), amaz lerágja a fák lombjait (ratolesť). A mennyi ház, annyi szokás. Gondos kezek közt még a morzsalék (odrobinka) sem vesz el. A jó ember csak jóval szövetkezik (spojiť sa). A sasok sziklára fészkelnek (hňezdo robiť). Ki ellened tör (naproti dakého sa usilovať), gyakran nyelvén a tőr (nož, pomeč). Az okos ember nem bizza el magát (mnoho v sebe duverovať) ha dicsérik, hanem igyekszik, hogy a dicséretet megérdemelje. Gyakorlat által érjük el (došiahnuť) a tökélyt (dokonalosť). Ki sokba kap (do veľo sa lapiť), keveset végez. Ki nyárban nem gyűjt, télen keveset fűt. A hideg viz sok bajt elvisz. A mely mű hamar kész (hotovy), hamar vész (stratiť sa). A drágán szerzett öröm, néha ürömmé (pelinek) válik. A bölcseség legjobb uti (cestny) költség. Ki mit nem kedvel, azt nem teszi jó kedvvel. Ki törvényt megszeg (zlamať), arra a törvény büntetést követel (žadať). Minden folyóviz a tengerbe szakad (vľiať sa, urvať sa). Hizelkedő nyelv nyalva (lizajuci) ejti a sebet (raňi). A munka három nagy rosztól őriz meg (zahraniť): bűntől, unalomtól (unovaňie) és szükségtől. Mihez könnyen férünk (dojsť), azt nem szoktuk (zviknuť) nagyra becsülni. Nehezebb a jó barátságot föntartani (zatrimať), mint barátságot kötni. Vannak jótétemények, melyeket pénzzel meghálálni (poďekovať) nem lehet. Másét ne bántsd, magadét ne engedd. Ha sorsoddal nem vagy megelégedve, menj a szegénynek kunyhójába (chalupa) s megtanulod, hogyan lehet kevéssel megelégedni. Ki emberben bízik, könnyen csalatkozik (sklamať sa). Ne bocsátkozzál (ňe pustiť sa) oly játékba, mely csupán a szerencsétől függ. A szokás természetté válik. A sok évi tapasztalás bölcscsé teszi az embert. A szemérmesség (hanblivost, styd) őrangyal (anďel strazce) kit Isten az ártatlanság (ňevinnosť) védeűl (ohrana) rendelt (ustanoviť). A jó

tettek (učinek) úgy ragyognak (bliščeť sa) Istennek örök könyvében, mint a fényes csillagok az égen.

102.

Vykrikňiky (indulatszók, interjectiones).

Tote značia city a trpnosťe, žadne určite myšlienky, a sú opravdive lem prirodne hlásy. K. pr.: ah! oh! jaj! hajh! hop! uczu! rajta! csitt! pszt! a t. d.

I. Privesek.

Časoslova,

ktore tak na **ik**, jak aj bez **ik** možu vychadzať, ale v každej tvary jine znamenaju.

ágaz, oklesa.
apróz, rozdrobi.
bokroz, klučka, rozkračuje.
bolondoz, do blaznoch dava.
bőröz, so skoru obťahuje.
bűzöl, smroďi.
cserepez, s čerepom zakriva.
csigáz, trapi, sužuje.
csiráz, ciňi žeby sa klalo.
csomóz, sviazuje, sklada.
csoportoz, hromadi.
érez, ciťi.
fenekel, dno zaklada.
föcskendez, strika.
gallyaz, oklesa.
gúzsol, svija.
gyökerez, koreňe sbira.
gyöngyöz, perlami pristrojuje.
gyűrűz, oprstenkuje, obvije.
haboz, peňi, šamuje.
különöz, ďeli.
levelez, listi piše.

ágazik, vetvi sa.
aprózik, rozdrobi sa.
bokrozik, krači sa.
bolondozik, blazňeje sa.
bőrzik, skoru dostava.
büzlik, smerďi.
cserepzik, skornaťi sa.
csigázik, samo sa kruťi, obraca.
csirázik, kole sa, rošňe.
csomózik, viaže sa.
csoportozik, hromadi sa.
érzik, voňi, čuť ho.
feneklik, uviažňe.
föcskendezik, samo strika.
gallyazik, ratolesti žeňe.
gúzslik, svija sa.
gyökerezik, koreňi sa.
gyöngyözik, perľi sa.
gyűrűzik, ovija sa.
habzik, peňi sa, vre.
különzik, oddeluje sa.
levelezik, listnaťi, rozvija sa.

old, rozviaže, odlusti.
örököl, dedictvo obšahňe.
poroz, praši.
sebez, raňi.
sugároz, ošvecuje.
szagol, pacha.
szemez, očkuje, po jednim sbira.
torol, na hromadu klaďe, pomsti.
tör, lame.
vérez, krvavi.
vesszőz, s prutom bije, oprutkuje.
virágoz, s kvetom obklada.

oldik, rozviazuje, topi sa.
öröklik, zvečni sa, ustavičňe trva.
porzik, praši sa.
sebzik, samo sa raňi.
sugárzik, blisči, sveci sa.
szaglik, voňi, čuť ho.
szemzik, prši (dišď), puži sa.
torlik, na kopu sa hromaďi.
törik, lame, trepe sa.
vérzik, krev teče.
vesszőzik, prutky žeňe.
virágzik, kvitňe.

Ňektore najpotrebňejše časoslova na **ik.**

adózik, dan platí.
ájuldozik, zamdleva.
áldozik, obetuje, zachadza.
ásítozik, žjevka.
ázik, mokňe.
bánik, lutuje.
bánik vele, obcuje s dačim.
betegszik, oňemocňeje.
bimbózik, puči sa (kvet).
bízik valamiben, duveruje v dáčim.
bomladozik, rozpadňe.
bomlik, svalí sa.
borjazik } teli sa.
borjúzik }
botlik, potkňe sa.
búcsuzik, odbere, luči sa.
buvik } ukriva sa.
bújik }
bujdosik, bluďi, tula sa.
büdöslik, smrďi.
cselekszik, činí.
csiklandik, laskota.
csillámlik, blišči sa.
csillapszik, uspokoji, ušedňe sa.
csuklik, čka sa.
csuszamlik, šlyskňe sa.
czikázik, križuje, bliska sa.
dívik, v obyčaju je.

dohlik, potuchňe.
dolgozik, pracuje.
döglik, zdycha.
egyezik, srovnava sa.
éhezik, lačňi.
elhatalmazik, rozmaha sa.
emlékezik, rozpamäta sa.
érik, zreje.
esdik } prosi.
esedezik }
esik, pada.
esőzik, ustavičňe prši.
estellik, mrka.
eszik, je.
fázik, zimno mu jest.
fehérlik, bielava sa.
fejlik, vyviňuje sa.
feketéllik, čarňeje sa.
félemlik, ľäka sa.
felhőzik, zahmara sa.
fénylik, blišči sa.
feslik, rozparuje sa.
fiazik, koti sa.
ficzamik, vytika sa.
foganik } prijima sa.
foganszik }
fogzik, zubi dostava.
foszlik, para, lupe sa.

fuldoklik, zadušuje sa.
futamik, futamlik } na uťek sa dava.
fürdik, kupe sa.
fűtözik, zohrieva sa.
gazdagszik, gazdagodik } bohati sa.
gyanakszik, ňedovera.
gyarapszik, prirasta.
gyónik, spoveda sa.
gyülemlik, sbira sa.
gyümölcsözik, ovoc noši.
hajlik, hajol } uhina, ukloňi sa.
hajnallik, švita.
halálozik, umira.
haldoklik, kona.
hallik, počuva sa.
hámlik, lupe sa.
hangzik, hlaši sa.
hanyatlik, upaduje.
harmatozik, rosi.
hasonlik, podobi sa.
havazik, šneži.
hiányzik, hibázik } chybi.
hidegszik, zimňeje sa.
himlőzik, poky ma
hirhedik, hirheszik } do chiru prijde.
hizik, tlustňe.
hólyagzik, mechuri sa.
hugyozik, šika.
hullámzik, peňi sa, vlny ruca.
huzódik, ťaha sa.
igyekszik, usiluje sa.
illatozik, krásňe voňi.
illik, svedči sa.
iramik, iramlik } cvaluje, uťeka.
irtózik, deši, zhroži sa.
iszik, pije.
izlik, chutňi, šmakuje.
izzik, žeraveje.
játszik, bavi sa.
játszadozik, ustavičňe bavi sa.
jegellik, jegzik } zmraži, zľaduje sa.
jelenik, objavi sa.
káprázik, mihota sa.
kárhozik, zatraceny byva.
kérezik, vyprosi sa.
kékellik, belaveje sa.
keményszik, tvrdňe.
késedelmezik, késedezik, késik, keslik } meška.
kigyózik, sem i tam sa ťaha.
kopik, dre sa.
kotlik, kvoka.
költözik, vyťahuje sa inde.
kölykezik, koti sa.
könnyebbszik, oľahči sa.
könyezik, slzy vylieva.
kövérszik, kövéredik } tlustňe,
kúszik, lieže.
különbözik, odďeľuje sa.
különzik, rozďeľuje sa.
lakik, byva, nasiti sa.
lakozik, prebyva.
lángozik, plameňuje.
lassúdik, tichňe, popušťia.
látszik, vidi sa.
lélekzik, dycha.
létezik, je (bytnosť).
magaslik, vyvišuje sa.
mállik, rozsype sa, zprachňeje.
marakszik, marakodik } užira sa, ukusuje sa.
melegszik, melegedik } zohrieva sa.
menekszik, utika, oslobodi sa.

menekedik, utika, oslobodi sa.
mosakodik, mosdik } umiva sa.
múlik, mizne, kape.
növekszik, növekedik } rošne.
nyilik, otvira sa.
nyúlik, ťaha sa.
ocsúdik, k sebe prijde.
omlik, omol } buri sa.
oszlik, oszol } rozchadza sa.
osztozik, ďeli sa;
öltözik, oblieka sa.
ömlik, ömöl } leje sa.
öregszik, stareje sa.
ötlik, napadne, (do oč, do rozuma).
pattogzik, vypukuje.
pelyhedzik, obrasta.
piroslik, červeni sa.
pitymallik, švita.
rajzik, roji sa.
rejlik, skrito je.
rejtezik, ukryva sa.
rémlik, tak sa vidi.
részegszik, pije, loče,
romlik, romol } zhubi sa.
rongyolik, rentavi sa.
sarjazik, vyrasta.
sikamlik, siklik } šlizka sa.
sötétlik, tmavi sa.
sohajtozik, vzdycha.
sürűdik, hustneje.
sütkérezik, pri pecu, pri slunku sa zohrieva.
szándékozik, stroji sa, zamyšli.
származik, pochadza.
szikrázik, iskri sa.
szokik, privykne.
szomjazik, szomjuhozik, szomjúzik } žižni.
szopik, cyca.
szökdösik, poskakuje.
szökellik, vyskakuje.
szökik, uskoči, ujde.
szülemlik, narodi sa.
születik, narodi sa.
szünik, prestava.
tajtékozik, tajtékzik } peni sa.
tanakodik, tanakszik } radi sa.
tarkállik, strakava sa.
tartozik, prislucha.
tavaszlik, jari sa.
távozik, odchadza.
telepszik, ušeda sa.
telik, naplňuje sa.
tetszik, pači sa.
tojik, vajca noši.
tolakszik, ťyska sa.
töredezik, lame sa.
törik, lame, rozbija sa.
törekszik, usiluje sa.
történik, stava sa.
tükrözik, zrkadli sa.
tündöklik, švetli sa.
tűnik, mizne.
ugrándozik, poskakuje.
ülepszik, ušeda.
vájúdik, s ňejaku čežobu pracuje.
válik, odbira sa, zostava dačim.
változik, meni sa.
vásik, trpne.
vastagszik, hrubne.
vedlik, leni sa.
vélekszik, myšli.
vénhedik, vénheszik } stareje sa.

vergődik, trepota sa.
verekszik, bije sa.
vérengzik, krev prelieva.
vereslik, červeni sa.
veszekszik, vadi sa.
viczkándozik, trepota.
viharzik, vichor buri sa.
világlik, švici.
villámlik, bliska sa.
vonaglik, natrhuje sa, kona.
vonakodik, vonakszik } odťahuje, odmaha sa.
zajlik, šrieni sa, ľad žeňe.
zöldellik, zeleňeje sa.

II. Privesek.

Kratka Čitanka.

Isten nevében kezdem el; ő segéljen kegyelmével. Ha ő segit, mi sem nehéz; ha ő elhagy (opustiť) erőm elvész. Azért legjobb e föltétel (predsevzeti): Isten nevében kezdem el.

Ha kötelességed teljesited, az Isten megsegit téged.

A mit nem kivánsz magadnak, te se tedd embertársadnak.

Sok beszédnek sok az alja (spodek). Ha hibáztál, vagy vétettél (previniť), ne tagadd.

Nagy teher is könnyű, ha sokan emelik (dvihať). Keserű a tűrés (trpeňie), de édes a gyümölcse.

Mint rakod (klasť) a tüzet, ugy forralod (svariť) a vizet. Ki mint vet, ugy arat. A milyen ágyat vetsz (ágyat vetni = postielať) magadnak, olyanon alszol.

A kis tisztaság jobb, mint a nagy czifraság. Az ritkán tiszta lelkében, aki ronda (ňečisty) öltözetében.

Ne perelj (procesovať sa): a békesség mindig biztos (isty) nyeresség. Jól kezdeni jó; jól végezni jobb. Amit kimondani szégyen, vétek (hriech) forgatni (vrťet) eszedben.

Hallgass atyád intésére (napominańie) és ne vessed (zapovrhnuť) meg anyád parancsát (rozkaz)! A bölcseség kezdete az Ur félelme. Erre int bennünket az úr szava.

Nincsen olyan titkos dolog, mi napfényre jönni nem fog.

A mely dolgot megtehetsz ma, azt ne halaszd (odkladať) el holnapra. Az idő becsesebb, drágább az aranynál, ki nem pótolhatod (nahradiť), mit elmulasztottál (zameskať).

A szorgalom hoz kenyeret, a henyeség (restség, lomhaság) okoz (pričinkovať) inséget.

Jobb az út, ha egyenes (rovna), mint ha tekervényes (krutľavy).

Ki bottal köszönt (zdravkať), annak bottal felelnek.

Másnak tett jó szolgálatért, ne kérj mindjárt és mindig bért (žold, placa).

Isten szeretete.

Ki mérheti meg Isten szeretetét? Ki tudja azt kifejezni, minek ég és föld élő bizonysága? (svedectvi).

Ha megkérdezem a tavaszt: honnan kapta ezer virágát? azt feleli reá: Isten szeretetétől. Ha az őszhöz fordulok (obraciť sa) és kérdem: ki adta neki gyümölcseit? azt feleli: a kegyes Isten.

Ha a virágtól tudakozom: kitől vette szineit, ki áldá meg édes illattal? és a gyümölcstől: ki oszta (uďeliť) neki kedves zamatot (zapach)? azt felelik egy hangon: a világ ura, a teremtő szeretete. És bár merre forditsam szemeimet és bárkitől, vagy bármitől kérdezzek: hol van örömeinek forrása? Mind ezt feleli: a szerető Istenben.

Oh nagy szellem (duch) kegyességedet hirdeti (ohlasovať) a virágos föld; róla beszél a hullámaival (vlna) tovább hömpölygő (valiť sa) tenger, a földet körülfolyó levegő, a hold fénye, a csillagok ragyogása (skveňie), a nap mosolygó sugarai. A ligetben (háj, lešik) csattogó madárkát Isten tüze hevíti (zohriať), ez deríti (vyjasnovať) az ifju homlokát, s ettől feszűl (pnuť sa) a dicső iránt a férfiu kebele.

---

elismerni, uznať.
osztr. érték, austriacka valuta.
kelt, dano, pisano.
s. k. (saját keze), vlastna ruka.
kölcsön venni, požičiť.
kikötés, vyjednaňie.
tőke, kapital.
ingó vagyon, pohnutelny majetek.
ingatlan, nepohnutelny.
kamat, interes.
hitelező, vierňik, (ten, ktory peňazi dava).
adós, dlužňik.
előleg, na predek.
járulék, prichadzka, pridavka.
per, proces.
helyrajzi szám, numer topografičny
betáblázás, intabulatia.

Nyugta (uspokojenka, Quietantia).

Alólirott elismerem, hogy Pataki Imre ur, a tőlem vett százötven mázsa szénáért, száz tizenkét, azaz 112 forintot osztr. értékben, mai napon lefizetett.

Kelt Enyiczkén, julius 10-én 1869.

azaz 112 frt. o. é.

Szénási János s. k.

Más.

Negyvenkét, azaz: 42 forintokról osztrák értékben, melyeket Kovács András urtól, a tőlem vásárolt gabonáért, mai nap fölvettem. Kelt . . . . . .

Kötelezvény (Dlužny list).

Alábbirott ezennel elismerem; miszerint Pénzes Mihály urtól 300 frtot, azaz háromszáz osztrák értékű forintot köl-

csön vettem, oly világos kikötéssel: hogy ezen tőkét, mától számítandó két év leforgása után, minden előleges megintés nélkül, a hitelező Urnak, vagy törvényes örököseinek visszafizetendem, a megegyezés szerinti 6 száztóli kamatokat, minden fél évben előre fogom fizetni. Mit ha tenni vonakodnám, azon esetben jogot adok a hitelező urnak, hogy a tőkét, járulékaival együtt, rövid szóbeli per utján, rajtam, vagy maradékaimon, minden ingó vagy ingatlan vagyonomból megvehesse. Nagyobb biztonságául jogot adok továbbá a hitelező urnak, hogy ezen kötelezvényemet a bárczai határban 15-ik helyrajzi szám alatt levő $^4/_8$ urbéri telkemre, és saját költségemre betábláztathassa.

Kelt Bárczán, Augustus 2-án 1869.

Előttünk:

Vörös Tamás s. k. — **Bodnár István** s. k.
Zöld Károly s. k. — bárczai telkes.

Szolgálati bizonyitvány (sluzebné vysvečenie).

Ezen iratom erejénél fogva bizonyitom, hogy Kocsis Ferencz házamnál 1868-iki Január 1-ső napjától, 1869-iki December 31-keig mint béres, becsületesen, hiven, józanul s megelégedésemre szolgált s mai nap, saját kérelmére, tőlem egészségben elbocsáttatott.

Kelt Széplakon, Január 1-ső napján 1870.

(Pecsét) **Biró József** s k.

Czimek (Napisy).

Meštanovi:
Tisztelt ur! (Ucteny paňe!)

Žemianovi, Fiskalovi, Doktorovi a t. d.
Tekintetes ur! (Urodzeny paňe!)

Na viššim stupňu ňejakého úradu postavenému:
Nagyságos ur! (Velkomožny paňe!)

Grofovi, kralovskému radcu:
Méltóságos ur! (Osvieceny paňe!)

Kňižatu, aneb hercegovi:
Főméltóságú ur! Kegyelmes uram! (Osvieceny, milostivy paňe!)

Dediču koruny kralovskej, aneb: Arcikňižatu:
Fönséges ur! Császári királyi Fönség! (Vzňešeny paňe, čisarska, kralovska vysosť!)

Kralovi, aneb: Čisarovi:
Fölséges ur! császári kir. Fölség! (Najvišši paňe! čisarska kralovska Jasnosť!) Legkegyelmesebb ur! (Najmilostivejši paňe!)

Duchovnym osobam, k. pr.: Fararovi:
Tisztelendő ur! (Ctihodny paňe!)

Kapitulskému panu:
Főtisztelendő ur! (Visoko dostojny paňe!)

Biskupovi:
Méltóságos és Főtisztelendő ur! (Osvieceny a visoko dostojny paňe).

Arcibiskupovi:
Nagyméltóságú és Főtisztelendő ur! (Visoko hodny a visoko dostojny paňe. — Kegyelmes uram! (milostivy paňe).

Primasovi krajiny uherskej:
Főméltóságú herczeg primás! Kegyelmes ur! (Vzňešeno-osvieceny kňiže a primas! Milostivy paňe!) — A ked je Kardinal: Főmagasságú Bibornok! (Vzňešeny Kardinal).

Papežovi:
Szentséges Atya! (Svaty otec).

Vojenské:

Tekintetes { Hadnagy ur! / Főhadnagy ur! / Kapitány ur!
Nagyságos { Őrnagy ur! (Major). / Alezredes ur! (Oberſtwachtmeiſter). / Ezredes ur! (Oberſter).
Méltóságos Tábornok ur! (General).
Nagyméltóságú { Főhadszertárnok ur! (Feldzeugmeiſter). / Tábornagy ur! (Maršal).

Obsah (Tartalom).

Úvod 1
Cvičeňie 4
Skloňeňie men 15
Hlávne základy skloňeňia men 16
Stupňovaňie pridavnych men 34
Prípony majetku, jejich jednotny a množny počet . . . 37
Záložky 56
Záložky s priponami majetku 58
Zámena 61
Ukazovacie zámena 64
Určovacie zámena 66
Poťazne zámena 66
Opytovacie zámena 67
Neurčite zámena 67
Čislova, čiselky 71
Radovo čiselky 72
Rozdelujuce čiselky 73
Rozmnožujuce čiselky 73
Odev a ňektore domašne veci 80
Časoslovo 82
Skloňeňie časoslov, pritomny čas 87
Polminuly čas 92
Minuly čas 93
Davnominuly čas 96
Budúci čas 98
Rozkazovaci spôsob 98
Spojovaci spôsob 100
Polminuly čas, aneb: Žadaci spôsob 101

Minuly a davnominuly čas 103
Budúci čas 103
Ňeosobny a osobny ňeurčity spôsob 104
Učastné, aneb časoslovné mena 105
Hlástrafice časoslova 109
Tvar trpného časoslova 111
Tvar časoslôv na **ik** 114
Ňepravidlné časoslova 117
Prislovka 138
Mestné prislovka 138
Časné prislovka 138
Početné prislovka 139
Spôsobné (jakovosťne) prislovka 139
Stupnované prislovka 140
Spojky 142
Vykrikňiky 146
I. Priveska. Časoslova na **ik**, a bez **ik** 146
II. Priveska. Kratka Čitanka 150
Napisy (czimek) 153

Značnejše chyby tisku a napravky.

Na straňe:	v riatku:	na mesto:	ma stať:
10	od spodku 7	atya, aneb: az ő atya	atyja, aneb: az ő atyja.
16	„ „ 10	Z menoch ni **i**	Z menoch na **i**
24	„ vrchu 18	réz, častka	réz, medz
25	„ „ 15	eset, podvod	csel, podvod
93	„ „ 17	lebegé	lebege
99	„ spodku 16	jednotneho po	jednotneho počtu druha
105	„ vrchu 11	valamint	valamit
111	„ spodku 5	kér-ot-**ni**	kér-et-**ni**
113	„ vrchu 5	kér-et-**ei**	kér-et-**ni**
134	„ spodku 5	védelmezzem	védelmezem
141	“ vrchu 20	legbelülről	legelülről.

V KOŠICOCH,
TISKEM KARLA WERFERA.
1869.